

broj 23 travanj
2020.

LOPARSKA
beseda

broj 23 travanj
2020.

LOPARSKA
beseda

Općina Lopar

- 4. Riječ načelnika...
- 10. Polaznicima Područnog odjeljenja Dječjeg vrtića Lopar omogućen cjelodnevni boravak
- 11. Od prevencije do zdravlja - niz aktivnosti usmjerenih promišljanju zdravog načina života tijekom 2020. godine

Lopar Vrutak d.o.o.

- 12. Novi način pružanja javne usluge prikupljanja otpada i primjena novog cjenika

Loparko d.o.o.

- 14. Specijalno vozilo za čišćenje i probijanje odvodnih cijevi

TZ Općine Lopar

- 15. Zahtjevna turistička godina za nama
- 16. Promocija destinacije - osnovna zadaća Turističke zajednice
- 18. Dugogodišnje neraskidivo prijateljstvo s Loparom

ŽLU Rab

- 20. 20 godina Županijske lučke uprave Rab

PŠ Lopar

- 23. Zanimljivosti iz Područne škole Lopar

DVD Lopar

- 24. Članovi DVD-a Lopar spremni su pomoći u svakoj situaciji

UIOS Lopar

- 25. *Lahko je bit privatni iznajmljivač*

UVDR Lopar

- 26. Aktivnosti usmjerene njegovanju vrijednosti proteklih iz Domovinskog rata

MNK Lopar

- 28. Mali nogomet kao stil života

KUD San Marino

- 29. U slobodno vrijeme... folklor

Klapa Užanca

- 29. Klapa Užanca raspjevana i u 2019. godini

30. Fotoreportaža**Zdrav i ispunjen život**

- 32. Aktualne javno - zdravstvene teme
- 36. Kako odgojiti sretno dijete

Vremeplov događanja

- 37. Glazbom kroz godinu
- 39. Kazalište za sve uzraste
- 40. Kazalište od malih nogu
- 42. Likovno-kreativni programi
- 46. Edukativne aktivnosti
- 51. Mrežni programi
- 52. Kulturno - zabavne manifestacije
- 58. Gastro manifestacije
- 60. Sportske manifestacije

Baština koja obvezuje

- 62. Prapovijesna i rimska baština Lopara u fokusu arheologa - rezultati arheoloških istraživanja 2019. godine
- 64. Nasljeđe ing. A. Premužića – nekoliko crtica o Rabu

Odjeci prijestolnice kulture

- 66. Programski pravac 27 susjedstava
- 68. Programski pravac Lungomare Art

Po domaću

- 69. *Za sve ih majčica rodi...*

70. Impressum

Riječ načelnika...

Dragi moji sumještani, poštovane Loparke i Loparani,

početak je 2020. godine, vrijeme zbrajanja svih brojki i procedura iz prošle 2019. godine. Novi broj Loparske besede svakom našem mještaninu i prijatelju još jednom će omogućiti pregled svega što smo radili u prethodnoj godini te pokazati što u budućnosti želimo za našu Općinu Lopar. Biti u mogućnosti sa zadovoljstvom se osvrnuti unazad i, kao u kakvom retrovizoru, pogledati rezultate rada i aktivnosti svih dionika razvoja Općine, počevši od općinske uprave, Turističke zajednice Općine Lopar, CZK Lopar i dva komunalna društva - Lopar Vrutak d.o.o. i Loparko d.o.o. pa do brojnih udruga, velika je odgovornost koju imam kao načelnik. Treba biti realan, ali i kritičan u svakom segmentu u kojem nismo ostvarili očekivano bez obzira na razloge.

Za nama je još jedna uspješna godina koju obilježava realizirani proračun Općine Lopar iznosa 18.377.999,00 kn. Uvažavajući ostvarene financijske vrijednosti, veseli me da mogu zaključiti da smo po mnogim prihodovnim aktivnostima proračuna ostvarili veće iznose nego u 2018. godini. U 2019. godini Općina se po prvi puta odlukom Općinskog vijeća Općine Lopar zadužila za dovršetak izgradnje Sportske dvorane Lopar na iznos od

5.000.000,00 kn s kamatom 1,54 % godišnje, na rok od 10 godina s mogućnošću prijevremene otplate, uz početak od godine dana.

Nakon prošle godine provedenih izmjera svih stambenih nekretnina na području Općine Lopar kojima je utvrđeno povećanje površina od zadnjih mjerenja 2000. godine u iznosu od 144 %, izdana su nova rješenja o visini zaduženja komunalne naknade za svaki stambeni objekt na području Općine. Vrijednost boda komunalne naknade iznosi 0,28 lipa po m² i nije se mijenjao od osnutka Općine, a jedan je od najnižih na području PGŽ. Povećanjem izgradnje i legalizacijom objekata, povećali su se i prihodi komunalnog doprinos.

Pomoći države u 2019. godini iznosile su ukupno 4.010.000,00 kn, a PGŽ 180.000,00 kn što zajedno čini gotovo 20 % realiziranog proračuna. S ovakvim prihodima Općine Lopar, Odlukom o proračunu Općine Lopar, i Centar za kulturu Lopar ostvario je uz pomoći države i PGŽ najveći proračun do sada u iznosu 986.686,00 kn. TZ Općine Lopar ostvarila je proračun u iznosu 3.504.156,00 kn.

Zahvaljujući CZK Lopar i TZO Lopar te aktivnostima udruga s područja Općine Lopar, svjedočili smo ne samo odličnoj turističkoj sezoni, već i brojnim manifestacijama i kulturnim događajima koja su društveni i sportski život činila bogatim, o čemu će ova Beseda detaljnije izvijestiti.

Najveći dio rashoda Općine Lopar čini realizacija projekata komunalne, društvene i pomorske infrastrukture.

Što smo tijekom 2019. godine radili na infrastrukturi Općine Lopar?

Nastavak radova na budućoj Sportskoj dvorani Lopar

Svakako najveći i najzahtjevniji projekt izgradnje Sportske dvorane Lopar nastavljen je u 2019. godini. Realizirano je 7 mil. kn radova koji su obuhvatili završetak fasade, bravarije, spinkler i klima instalacija, instalacija vode, djelomičnog uređenja okoliša te drugih građevinsko - obrtničkih radova. U 2020. godini nastojat ćemo, u skladu s mogućnostima, završiti sportsku dvoranu i opremiti je najnužnijom opremom. Kako bi cijeli prostor ispred i oko dvorane postao primjereno uređen, ugovorili smo izradu idejnog, glavnog i izvedbenog projekta koji će biti osnova za ishođenje građevinske dozvole kako bismo završetkom sportske dvorane sljedeće godine realizirali i izgradnju dvoran-trga.

Nakon dovršetka Sportske dvorane Lopar, slijedi uređenje okoliša dvorane

Radovi na Sportskoj dvorani Lopar privode se kraju

Proširenje groblja

Drugi važan projekt realiziran u 2019. godini je dovršetak izgradnje polja G4 groblja u Loparu koje ima ukupno 120 grobnih mjesta raspoređenih u niše, dvostruke i jednostruke grobnice i zemljane grobove. Taj projekt ukupne vrijednosti 2.358.466,25 kuna Općina je financirala isključivo iz vlastitih prihoda. Tijekom 2020. godine donijet ćemo odluku o visini naknade za grobna mjesta i dodijeliti ih u skladu s iskazanim interesom. Izvan polja groblja asfaltiranjem smo uredili i pristupnu cestu, kao i dio parkinga te sustav oborinske odvodnje kako bi cijeli prostor konačno dobio primjeren građevinski i estetski izgled.

Proširenjem groblja osigurano je 120 novih grobnih mjesta

Izgradnja pristupne ceste Odlagalištu otpada Sorinj

U 2019. godini završili smo i projekt izgradnje pristupne ceste Odlagalištu otpada Sorinj koja prolazi kroz Poslovnu zonu Sorinj. Projekt vrijedan ukupno 2.746.945,00kn financijski su pomogli MRRFEU, PGŽ i Grad Rab. Sada konačno imamo primjerenu prometnicu prema pretovornoj stanici i reciklažnom dvorištu na Odlagalištu otpada Sorinj pored koje se u ovoj, 2020. godini, treba urediti i javna rasvjeta te izgraditi nova trafostanica u zoni koja će opsluživati buduće objekte.

Nova pristupna cesta Odlagalištu otpada Sorinj

Uređenje i sanacija nerazvrstanih cesta

Kada govorimo o uređenju prometne infrastrukture, 2019. godine Općina Lopar provela je uređenje i sanaciju dijela nerazvrstanih cesta na području naselja na ukupno 15 lokacija kako bismo omogućili mještanima bolji pristup do njihovih stambenih objekata. Ukupno je realizirano asfaltiranje 3170 m² lokalnih cesta u vrijednosti 519.221,25 kn s PDV-om.

U sklopu uređenja nerazvrstane ceste prema groblju u potpunosti su uređeni zidovi na raskrižju „Kod Šima“

Uređenje šetnice

Važan projekt svakako je bio i uređenje šetnice dužine 800 m uz ŽC od mosta u centru mjesta, do ambulante. Vrijednost realiziranog projekta iznosila je ukupno 449.525,00 kn s PDV-om. Početkom ove, 2020. godine, na istoj šetnici zamijenili smo stare lampe novim LED lampama pa sada imamo primjereno uređene šetnice uz glavni prometni pravac od trajektnog pristaništa do Rtića.

Novouređeni dio šetnice uz glavnu prometnicu

Uređenje vodotoka Livačina

Nakon uređenja i završetka vodotoka Dražice, u 2019. godini Hrvatske vode uredile su u potpunosti vodotok Livačina u dijelu koji je nedostajao pa sada to područje, uz uređenje sustava odvodnje i vodoopskrbe u svim vremenskim uvjetima, bolje funkcionira, a prilaz plaži Livačina izgleda primjereno vrijednosti same plaže.

Nakon uređenja vodotoka, prilaz Livačini primjeren je vrijednosti plaže

Radovi na cesti Zad vrh

Krajem 2019. godine započeli smo radove na cesti Zad vrh, na prvoj dionici koja treba osigurati pristup prostoru na kojem će biti realiziran projekt privatnog investitora. Financira se iz sredstava Fondova EU i Hrvatskih voda te same Općine Lopar.

Uređenje prostora namijenjenih djeci

2017. godine odlukama i Općinskog vijeća i načelnika zacrtali smo da želimo biti destinacija i mjesto u kojem djeca imaju dovoljno prostora, napose igrališta na kojima mogu provoditi svoje slobodno vrijeme i zadovoljiti svoje dnevne potrebe za sportskim aktivnostima i igrom.

Shodno tome, uredili smo sportsko igralište ispred PŠ Lopar postavljanjem umjetne trave te zamijenili dio igrala u DV Pahuljica, PO Lopar. Na plažama Livačina, Rajska plaža i Mel te u parku Kapić uredili smo prostore s igralima za djecu ukupne vrijednosti 300.000,00 kn od čega je TZO Lopar financirala trećinu iznosa

Nova igrala na Livačini, u parku Kapić te iznad Rajske plaže

Radovi u Luci Melak

U 2019. godini nastavljeni su radovi na izgradnji buduće Luke Melak koju vodi LU Rab te koja je već počela poprimati oblike, a osiguravat će vezove za lokalno stanovništvo, kao i za turiste nautičare. Ukupna vrijednost ugovorenih radova iznosi 15.346.000,00 kn, a financiraju ih MMPI s 13.000.000,00 kn i LU Rab s 2.346.000,00 kn. Luka Melak trebala bi biti završena u 2020. godini.

U 2020. g. predviđen je dovršetak buduće Luke Melak

Uspostava brzobrodске linije do Zadra

U prethodnoj godini Općina Lopar ostvarila je iskorak i u prometnom povezivanju Općine i županijskih središta Rijeke i Zadra uspostavom prve brzobrodске sezonske linije koja je prvo pristajanje katamarana imala 15. lipnja 2019. godine. Katamaran Melita svakodnevno je prometovao na liniji Rijeka - Krk - Lopar - Novalja - Zadar i obrnuto. Za linijom je postojao velik interes, naročito turista, i na potpuno komercijalnim uvjetima ostvarila je zavidan broj putnika u oba pravca. Do Lopara i od Lopara putovalo je ukupno 6900 putnika, a na cijeloj liniji bilo je ukupno 21300 putnika u svim pravcima. Linija će i dalje biti komercijalna u 2020. godini, odnosno bez potpora države i popusta za otočane. Na liniji će prometovati novi katamaran Katarina četiri puta tjedno - petkom, subotom, nedjeljom i utorkom. Pristajat će u lukama Rijeka, Krk, Lopar, Silba i Zadar. Zahvaljujem ovom prilikom privatnom brodaru G&V line Iadera iz Zadra i kapetanu Draženu Montani te posadama koje su održavale ovu sezonsku liniju važnu za našu Općinu i otok Rab.

Novosti vezano za gospodarenje otpadom i uređenje odlagališta

Od 2019. godine u primjeni je novi cjenik za odvoz otpada, kao i drugačiji način gospodarenja otpadom na Odlagalištu otpada Sorinj koji je u prošloj godini, nakon pretovarne stanice, dobio i novi prostor reciklažnog dvorišta izveden uz dobru suradnju i sufinanciranje Grada Raba. Napravljen je velik iskorak na prostoru Odlagališta otpada Sorinj koje konačno poprima oblike uređenog prostora za manipulaciju otpadom.

Prezentacija novina vezano za gospodarenje otpadom na području Lopara

Dugogodišnja ulaganja u Rajska plažu rezultirala nagradom na Danima hrvatskog turizma

Da velik napor koji smo godinama ulagali u održavanje Rajske plaže, kao i njeno sadržajno obogaćivanje, imaju smisla potvrdila je i Hrvatska turistička zajednica koja nam je dodijelila nagradu u 2019. godini za najbolju plažu u Hrvatskoj. Nagradu sam preuzeo na Danima hrvatskog turizma održanima u Osijeku.

Rajska plaža proglašena je najboljom plažom u Hrvatskoj za što je načelniku Boriću uručena nagrada na Danima hrvatskog turizma u Osijeku

Priprema projektne dokumentacije za buduće projekte

Kako bismo nastavili s realizacijom projekata od važnosti za Općinu Lopar, u 2019. godini nastavili smo s pripremanjem projektne dokumentacije za izgradnju dječjeg vrtića, spojne ceste od D105 do groblja, dvoranskog trga i reciklažnog dvorišta za građevinski otpad.

Socijalni, zdravstveni i obrazovni nadstandard

Od početka mandata načelnika inzistirao sam na tome da, osim izgradnje i održavanja infrastrukture, veći dio proračuna pokrije i potrebe društvenog života kroz rad udruga, kao i zadržavanje socijalnog, zdravstvenog i obrazovnog nadstandarda koji financiramo određenim programima iz proračuna. Veseli me da smo u travnju 2019. godine konačno uveli program cjelodnevno boravka u PO DV Pahuljica u Loparu, da u PŠ Lopar imamo produženi boravak učenika te da stipendijama pomažemo školovanje srednjoškolaca i studenata. U skladu sa zakonskim obvezama, pratimo rad i opremanje DVD-a Lopar na što smo u 2019. godini uložili 291.000,00 kn.

Posjeti uvažanih gostiju

Veliko je zadovoljstvo znati da ova mala Općina ima brojne prijatelje širom županije i države koji nas posjećuju te nam pomažu realizirati brojne projekte. Službene sastanke i posjete te svečanost Dana Općine Lopar uveličali su svojim dolaskom u prošloj i ovoj godini ministri Oleg Butković, Gari Capelli, predsjednik Hrvatskog sabora Gordan Jandroković, direktor HTZ-a Kristijan Staničić, brojni saborski zastupnici te prijatelji načelnici i gradonačelnici mnogih općina i gradova, kao i predstavnici javnih poduzeća HEP-a, HC-a i Hrvatskih voda.

Dragi sumještanici, upravo Loparska beseda, kao i izvješća načelnika koja podnosim dva puta godišnje općinskim vijećnicima, dobra su prilika da na jednom mjestu pokažemo sve što smo radili i odradili tijekom godine jer nam se često čini, dnevno prolazeći pored navedenih projekata, da se naše mjesto i Općina možda i ne mijenja, ali nije tako. Brojni turisti koji nam se više godina vraćaju, najbolji su svjedoci mnogih promjena koje zatiču kod svojih domaćina, ali svakako i u našoj Općini Lopar.

Polako ulazimo u posljednju godinu mandata ovog saziva Općinskog vijeća te mog načelničkog mandata, kao i mandata mog zamjenika Dominika Paparića. U zadnjoj četvrtini valja učiniti napor da završimo Sportsku dvoranu i pripremimo nove objekte za izgradnju. Nadam se da smo u domeni općeg i javnog učinili velike pomake s obzirom na naš proračun. U dijelu potreba građana, trudimo se zadovoljiti što više zahtjeva i njihovih problema. Nekad u tome i ne uspijevamo, ali Vas molimo za razumijevanje jer, iako smo brojem stanovnika mala općina, silna želja da nadoknadimo izgubljeno u nekim prijašnjim vremenima svakodnevno stvara određene probleme među kojima neki, i uz najbolju volju i želju, jednostavno nisu rješivi.

Na poslijetku želim zaključiti da uz brojne aktivnosti nastavljamo dalje te da će sljedeća Loparska beseda brzo doći te da i nju, kao i sve prethodne, treba popuniti brojnim projektima, događajima i manifestacijama, kao i našim promišljanjima o tome što želimo za našu Općinu Lopar u narednom razdoblju.

Do sljedeće Besede, nastavljamo dalje.

Vaš načelnik,
Josip Borić

Piše: Manuela Ivanić, pročelnica

Polaznicima Područnog odjeljenja Dječjeg vrtića Lopar omogućen cjelodnevni boravak

Općina Lopar, u suradnji s Gradom Rabom i Dječjim vrtićem Pahuljica, od travnja 2019. godine omogućila je cjelodnevni boravak korisnicima usluga Područnog odjeljenja Lopar. Boravak se zasniva na desetosatnom programu u trajanju od 6,30 h do 16,30 h radnim danom.

U sklopu navedenog programa, djeca imaju predviđena 4 obroka: doručak, voćna užina, topli obrok i užina nakon spavanja. Korisnici usluge cjelodnevnog boravka imaju predviđen i dnevni odmor, odnosno spavanje te je za nabavu ležajeva kakvi se koriste i u drugim dječjim vrtićima Općina izdvojila 10.000,00 kn. Uz to, participira u plaćanju vrtića za korisnike s prebivalištem na području Općine u iznosu od 67% pune mjesečne (ekonomske) cijene za desetosatni program i druge programe u skladu s potrebama djece i zahtjevima roditelja. Rashodi u te svrhe u 2019. godini iznosili su 500.911,83 kn. Općina također sufinancira i programe produženog i besplatnog boravka djece u vrtiću i to za obitelji s više djece na način da za drugo i svako sljedeće dijete koje u isto vrijeme boravi u jaslucama ili dječjem vrtiću sufinancira 50% iznosa, dok je za samohrane roditelje sufinanciranje u iznosu od 100%. U prvih 11 mjeseci 2019. godine za to je utrošeno 14.742,20 kn. Općina Lopar financirala je i novu kuhinju (u 2018. godini sa iznosom 76.005,45 kn) koja zadovoljava sve standarde zdravlja i sigurnosti kako bi djeca u vrtićkom odjeljenju imala osiguran ručak, odnosno kako bi polaznici produženog boravka Područne škole Lopar (Osnovna škola Ivana Rabljanina Rab) imali topli obrok koji je uveden početkom nove školske 2019. / 2020. godine. Produženi boravak u Loparu za osnovnoškolce financiran je sredstvima Općine Lopar i to 2019. godine u iznosu od 76.000,00 kn, dok je u 2020. planirano 90.000,00 kn. Na svekoliko zadovoljstvo možemo reći da smo uspjeli ispuniti želje i roditelja i djece i omogućili usluge i standard kao i na preostalom dijelu otoka.

Od prevencije do zdravlja - niz aktivnosti usmjerenih promišljanju zdravog načina života tijekom 2020. godine

Projekt Od prevencije do zdravlja na natječaj je uspješno prijavila Općina Viškovo te u njega uključila i Općinu Lopar kao partnera. Za provođenje niza projektnih aktivnosti odobreno je 100-postotno financiranje, odnosno 496.914,53 kune iz Europskog socijalnog fonda u okviru Prioritetne osi 2, Investicijskog prioriteta 9.iv, Specifičnog cilja 9.iv.1 Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali za razdoblje 2014. - 2020.

Svrha projekta potaknuti je stanovništvo na promišljanje o važnosti zdravog načina života. S ciljem prevencije raka pluća tijekom 2020. godine bit će organizirana medijska kampanja protiv pušenja pod nazivom Postanite i ostanite nepušač te razne edukacije, seminari i radionice koje će biti usmjerene na prevenciju stresa, poticanje kretanja te zdrave prehrane. Shodno tome, bit će organizirana manifestacija Tjedan zdravlja tijekom kojeg će posjetitelji biti upoznati s konceptom zdrave prehrane, rizicima aktivnog i pasivnog pušenja, mogućnostima rekreacije, tehnikama opuštanja i nošenja sa stresom – sve s ciljem podizanja kvalitete života. Po dvije manifestacije Tjedan zdravlja održat će se u Viškovu i Loparu, bit će organizirano 13 radionica / predavanja i seminara te jedna javna tribina na temu rizika od pušenja te predavanje o metodama prestanka pušenja.

Opći cilj projekta je povećanje znanja i svijesti o važnosti promocije zdravlja i prevencije bolesti na području općina Viškovo i Lopar. Specifični cilj projekta je promicanje zdravih navika i zdravlja i / ili povećanje znanja i svijesti stanovnika o važnosti prevencije bolesti.

Projekt Od prevencije do zdravlja pridonijet će povećanju znanja i svijesti o važnosti promicanja zdravlja i prevenciji bolesti raka pluća, a svoje će aktivnosti usmjeriti na promicanje zdravih navika i zdravlja. Općine

Press konferencijom u prosincu 2019. predstavljen je projekt Od prevencije do zdravlja te aktivnosti planirane u 2020. godini

Viškovo i Lopar fokusiraju se na ciljane skupine: mlađe od 25 godina, starije od 54 godine, zaposlene i samozaposlene osobe, nezaposlene, uključujući dugotrajno nezaposlene, te neaktivno stanovništvo kojima će biti pružena edukacija, pomoć i motivacija radi primjene zdravih životnih navika u svakodnevnom životu.

Uvodna press konferencija

U vijećnici Općine Viškovo, 17. prosinca 2019. godine održana je uvodna konferencija za medije ovog hvalevrijednog projekta. Na konferenciji su sudjelovali zamjenica načelnice Općine Viškovo Snježana Podobnik, zamjenik načelnika Općine Lopar Dominik Paparić te članovi projektnog tima u ime Općine Viškovo – voditeljica projekta Elena Grgurić i koordinator projekta Marko Miletić. Zamjenica načelnice Općine Viškovo Snježana Podobnik poručila je kako joj je drago da je Općina uspješno prijavila još jedan u nizu europskih projekata. Očekuje da će aktivnosti projekta Od prevencije do zdravlja biti primjer dobre prakse i ostalim jedinicama lokalne samouprave i svim zainteresiranim stranama. Naime, smanjena stopa obolijevanja cjelokupnog stanovništva trebala bi u konačnici rezultirati rasterećenjem zdravstvenog sustava te posljedično dovesti do boljih zdravstvenih pokazatelja. Zamjenik načelnika Općine Lopar Dominik Paparić istaknuo je da će projekt Od prevencije do zdravlja pridonijeti povećanju znanja i svijesti o važnosti promicanja zdravlja i prevenciji bolesti raka pluća, a svoje će aktivnosti usmjeriti na promicanje zdravih navika i zdravlja. U Loparu će se, među ostalim, održati i radionica Prevencijom do zdravih pluća, javno - zdravstvene akcije mjerenja tlaka, šećera u krvi te mjerenja tjelesne mase.

Voditeljica projekta Elena Grgurić istaknula je kako je svrha ovog projekta koji će trajati 18 mjeseci potaknuti stanovništvo na promišljanje o važnosti zdravog načina života. S ciljem prevencije raka pluća organizirat će se medijska kampanja protiv pušenja pod nazivom Postanite i ostanite nepušač jer je prema podacima Nastavnog zavoda za javno zdravstvo utvrđeno da je najveći pomor stanovništva u Viškovu i Loparu upravo od bolesti pluća. U projekt su uključena i djeca i mladi pa će se, među ostalim, u Osnovnim školama u Viškovu i Loparu održati radionice Pušenje je out i interaktivna radionica za najmlađe Ambulanta za igračke, a u Viškovu će biti proveden i likovni natječaj na temu prevencije pušenja, a sve kako bi se kod mlađe populacije osvijestila štetnost pušenja i potaklo razmišljanje o važnosti zdravog načina života. Koordinator projekta Marko Miletić rekao je kako je, u suradnji sa Zajednicom sportskih udruga Općine Viškovo i raznim udrugama civilnog društva, planirano održavanje raznih rekreativno-edukativnih aktivnosti poput Šetnje do zdravlja, grupnog vježbanja na otvorenom te radionica i trening nordijskog hodanja.

Piše: Zdenko Jakuc, direktor

Novi način pružanja javne usluge prikupljanja otpada i primjena novog cjenika

U siječnju 2019. godine odradili smo prezentaciju novog cjenika odvoza otpada na području Općine Lopar. Kroz prezentaciju je prikazano što se sve događalo na području Općine od 2010. godine, koja se oprema nabavila i koliko su iznosili računi za odvoz otpada. Nakon prezentacije, svim zainteresiranim podijeljena je brošura Održivo gospodarenje otpadom – kružna ekonomija i energetska učinkovitost – faktor zaštite okoliša. Područje gospodarenja otpadom ne obiluje literaturom koja bi građanima dala jasne smjernice i točne podatke o načinu obrade i zbrinjavanja otpada i sustavi se razlikuju u pojedinim jedinicama lokalne samouprave. Brošura je izdana u suradnji s Fondom za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost i pod pokroviteljstvom Ministarstva zaštite okoliša i energetike u pravom trenutku.

Još od 2015. godine u Loparu je započeto odvojeno sakupljanje otpada putem pet spremnika od vrata do vrata za korisnike kod kojih postoji pristupna cesta. Krajem 2018. godine počeli smo s podjelom Izjava i novih čipiranih spremnika za miješani komunalni otpad u tri veličine: 80, 120, 240 i 770 litara. S punom primjenom novog cjenika započeli smo u veljači 2019. godine na način da se varijabilni dio cijene obračunava po broju pražnjenja spremnika. Onima koji nisu mogli uzeti spremnik zbog nedostatka pristupne ceste, omogućili smo korištenje vrećica i poluukopanih spremnika s karticom za njihovo otvaranje.

Selektiranje otpada u našem sustavu, osim ekološke svijesti i utjecaja na ekosustav planete, direktno utječe i na novčanik svakog korisnika direktno i indirektno. Oni koji nesavjesno selektiraju i ne pridržavaju se uputa, direktno utječu na povećanje troška samog sustava tj. povećanje iznosa na svom računu. Sustav je koncipiran na način da je svaki korisnik dio sustava i svojim ponašanjem direktno utječe na buduće procese s otpadom i cijene funkcioniranja čitavog sustava.

Sve kreće od naših najmlađih u vrtiću i osnovnoj školi pa smo u 2019. godini, u sklopu obilježavanja Dana planete Zemlje, petu godinu zaredom organizirali prigodnu predstavu za mališane u školi i vrtiću te odradili prigodne edukacije.

Na području Sorinja, pored deponija otpada, izgrađena je pretovarna stanica, reciklažno dvorište i obrada otpada za cijeli otok Rab. Građevinama i prostorom upravlja Dundovo d.o.o., a Lopar Vrutak d.o.o. je ugovoreni partner i snosi dio troškova sukladno količinama otpada nastalim na području Općine Lopar. Na taj način postigli smo ekonomski najučinkovitiji zajednički sustav.

Novi sustav obrade otpada na Sorinju

Lopar Vrutak d.o.o., uz financijsku pomoć Općine Lopar, nabavio je kompostere za sve korisnike koji su putem Izjave iskazali interes za kompostiranjem, a nemaju svoj komposter. Ne zaboravimo da preko 30% ukupnog kućnog otpada čini organski otpad.

Kućno kompostiranje jedan je od ekološki najprihvatljivijih, ako ne i najprihvatljiviji način smanjivanja količine otpada jer se čitav proces (nastanak otpada – recikliranje – ponovna uporaba) odvija na jednom mjestu. Na taj način ne troše se energija i resursi za njegov prijevoz, preradu i primjenu, već se čitav proces obavlja kod kuće.

Lopar Vrutak d.o.o. korisnicima koji su iskazali interes pribavio je kompostere

Nakon gotovo desetak godina intenzivnog prihranjivanja Rajske plaže, došlo je na red i uređenje dijela na ulazu u Autokamp San Marino. Uređenje je financirala Općina Lopar uz pomoć Primorsko – goranske županije. Lopar Vrutak d.o.o. bio je glavni izvođač i koordinator svih radova koje su izvršavale i druge tvrtke.

Općina Lopar uz pomoć Lopar Vrutka d.o.o. već godinama ulaže u prihranjivanje plaža

Od 2019. godine Lopar Vrutak d.o.o. upravlja grobljem te smo u rujnu 2019. godine poslali nova rješenja za naplatu godišnje grobne naknade. Nažalost, kako je Lopar Vrutak d.o.o. u sustavu PDV-a, po tumačenju Ministarstva financija morali smo na iznos dosadašnje cijene naknade koja je definirana na Općinskom vijeću dodati PDV pa su za korisnike usluge grobne naknade poskupjele za 25 % na godišnjoj razini.

Natpis dobrodošlice na ulazu u Lopar

U sklopu Ugovora o održavanju potpisanog s Općinom Lopar i uređenja kružnog toka, napravili smo natpis dobrodošlice Lopar u kružnom toku. Slova smo ispunili domaćom jarinom (oblutak) te su, pored cvijeća i trajnih biljaka, dodatna dekoracija kružnog toka.

Piše: Uprava Društva

Specijalno vozilo za čišćenje i probijanje odvodnih cijevi

Uoči ljeta 2019. Loparko d.o.o. nabavio je specijalno vozilo za probijanje / čišćenje odvodnih cijevi. Zbog velikih dimenzija traktora s priključnim vozilom, a samim time i nemogućnosti pristupa uskim i manje dostupnim ulicama te činjenice da novim vozilom može upravljati vozač koji posjeduje vozačku dozvolu min. B kategorije, Loparko d.o.o. odlučio se za nabavku specijalnog vozila namijenjenog samo za čišćenje i probijanje odvodnih cijevi.

Vozilo se sastoji od kombi / furgon vozila Iveco Daily i uređaja za probijanje / čišćenje PTC-MOSES koji je ugrađen unutar vozila. Vozilo je opremljeno svim alatima potrebnima za brzu i uspješnu intervenciju. Ukupna cijena opremljenog vozila je 450.000,00 kuna s PDV-om.

Novo specijalno vozilo za čišćenje i probijanje vodovodnih cijevi marke Iveco Daily

Loparko d.o.o. za vodne djelatnosti u 2019. godini odradio je slijedeće aktivnosti na proširenju mreže. U sklopu izgradnje komunalne infrastrukture u Radnoj zoni Sorinj, sjeverni dio, završen je kolektor fekalne odvodnje i izvedene su pripreme za priključivanje budućih objekata. Vrijednost investicije 250.000,00 kuna s PDV-om.

Ugostiteljski objekti oko plaže Livačina, javni WC na Livačini i objekti u Luci San Marino spojeni su na sustav javne odvodnje. Radove i opremu unutar luke otvorene za javni promet financirala je Županijska lučka uprava Rab. Ukupna vrijednost investicije je 380.000,00 kuna s PDV-om.

Uz financijsku pomoć Hrvatskih voda u iznosu od 80 % vrijednosti projekta, izgradili smo novi kolektor javne fekalne odvodnje u dužini cca. 210 m kao glavni kolektor koji se spaja na postojeću crpnu stanicu 3 kod nogometnog igrališta u ZRC-u. Uz gradnju kolektora, postavljeni su pasivni filteri za pročišćavanje zraka te su izvedeni kućni priključci, a dio starog oštećenog kolektora stavili smo van funkcije. Na ovaj način stvoreni su preduvjeti za rekonstrukciju ceste od restorana Laguna prema Perićima. Vrijednost investicije je 465.000,00 kuna s PDV-om.

Piše: Marin Mušćo, direktor

Zahtjevna turistička godina za nama

Za turističku godinu 2019. možemo reći da je bila izuzetno zahtjevna i nadasve neobična. Počela je izrazito kišnim svibnjem (preko 20 kišnih dana) što je rezultiralo smanjenjem turističkog prometa, poglavito u kampovima. Nakon toga, uslijedio je natprosječno dobar lipanj te su svi kapaciteti bilježili rast turističkog prometa u odnosu na prošlu godinu. Početak srpnja ponovno donosi blagi pad turističkog prometa, no sama „špica“ turističke sezone i mjesec rujan doveli su do ostvarenja turističkog prometa na razini prošle godine.

Puno je elemenata koji su doveli do određenih oscilacija u broju turista i noćenja. Jedan od razloga svakako leži u povratku konkurentnih turističkih zemalja (Turska, Grčka, Španjolska...) u tržišnu utakmicu. One su jeftinije, imaju razne subvencije svojih država, nude složenije turističke proizvode... Isto tako, poglavito u dijelu obiteljskog smještaja, vlada nesrazmjer cijene i kvalitete usluga. Jedan dio iznajmljivača jednostavno nije u mogućnosti pratiti marketinške trendove i oni su ove godine bilježili pad prometa. Neke druge usluge u destinaciji su neopravdano skuplje što kod gostiju izaziva negativne reakcije. Moramo shvatiti da gosti za svoj novac mogu putovati bilo gdje, da im mi nismo jedini izbor i da se jednom izigran gost više neće vratiti u našu destinaciju.

Svoje glavne aktivnosti (promocija destinacije, prijem novinara i studijskih grupa, organizacija kulturno-zabavnih, sportskih, ekoloških, gastro i ostalih manifestacija, uređenje i urbano opremanje mjesta, koordinacija subjekata, djelovanje TIC-a, obrada statističkih podataka...) Ured TZO Lopar je u suradnji s drugim subjektima, institucijama, udrugama i pojedincima uspješno odradio.

Na natjecanjima HTZ-a i MINT-a destinacija Lopar ušla je u užu izbor u kategoriji Malo mesto – autohtona primorska destinacija, a na Danima hrvatskog turizma Rajska plaža proglašena je najboljom plažom u Hrvatskoj. Rezultat je to dugogodišnjeg ulaganja u infrastrukturu i standarde koji gostima boravak čine ugodnijim i kvalitetnijim. U 2019. godini ostvareno je ukupno 96.805 dolaska i 766.242 noćenja (gotovo identično kao i 2018. godine – indeks 100).

Financijski je za TZO Lopar 2019. godina bila najuspješnija do sada. U 2018. je prvi put premašeno 3 milijuna kuna prihoda, a u 2019. premašeno je 3,5 milijuna kuna. Iz tog razloga, prijenos viška prihoda u 2020. godinu također je veći od plana pa podizanje pozajmice početkom godine za pripremu sezone nije bilo potrebno.

U 2020. godini, uz sve redovne aktivnosti, očekuje nas usklađivanje s novim Zakonom o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma. Isto tako, u suradnji sa TZG Raba pojačano ćemo raditi na brendiranju outdoor destinacije kroz razna biciklistička i trekking natjecanja. Uz Operativni plan razvoja cikloturizma, označavanje biciklističkih staza, aktivnosti vezane uz Geopark, projekt Rab Archaeological (T)racces..., s pravom možemo očekivati repositioniranje naše destinacije na globalnom turističkom tržištu, a time i dolazak novih ciljanih skupina turista.

Na Danima hrvatskog turizma Rajska plaža proglašena je najboljom plažom u Hrvatskoj

Urbanom opremom TZO Lopar nastoji boravak gostiju učiniti ugodnijim

Raznim manifestacijama nastoji se obogatiti turistička ponuda i prezentirati bogato kulturno nasljeđe

Promocija destinacije - osnovna zadaća Turističke zajednice

Pored ostalih redovnih aktivnosti po Zakonu o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma, promocija destinacije jedna je od najvažnijih zadaća kojoj Ured TZO Lopar posvećuje najviše pažnje. Tako je u 2019. godini, u suradnji s TZG Raba, odrađeno pet sajamskih nastupa (Beč, Stuttgart, München, Berlin i Rimini), udruženo oglašavanje i oglašavanje avio destinacije Kvarner zajedno s gospodarskim subjektima, samostalno oglašavanje u tiskanim i online medijima, suradnja s PR agenturama za njemačko govorno područje (Art Redaktion), suradnja s PR agencijom za hrvatsko tržište (Agencija 404), konstantne aktivnosti na web stranici, Facebook stranici, mobilnim aplikacijama, tisku i dotisku promotivnih materijala (info karte, katalozi, specijalizirani deplijani za outdoor ponudu, kulturnu baštinu...), kao i slanju raznih newslettera, objava novosti, kalendara događanja... Posebna pažnja posvećena je suradnji sa studijskim grupama i novinarima koji dolaze posredstvom sustava HTZ-a ili na naš poziv.

Razne televizijske ekipe (HRT, Nova TV, RTL) boravile su u Loparu u više navrata tijekom cijele godine. Za vrijeme Mesopusta ekipa HRT-a tjedan dana snimala je pokladne običaje u Loparu. Također početkom veljače, odrađena je posebna prezentacija otoka Raba u Zagrebu kao najava cjelokupnog kalendara događanja, a sudjelovali su loparski maškari, Pučki pjevači i beli maškari iz Supetarske Drage. Uoči Festivala skulpture u pijesku i MTB utrke 4 Islands, odrađene su konferencije za tisak u Zagrebu, a Samba Paradise Festival i Rab Island Trail najavljeni su u emisiji Dobro jutro, Hrvatska na HRT-u.

Sredinom lipnja načelnik Josip Borić sa suradnicima odradio je snimanje za emisiju Đir, a krajem lipnja iz Lopara je uživo emitirana dvosatna HRT-ova radio emisija Sunčani sat.

Nacionalne TV kuće popratile su Festival skulpture u pijesku i Samba Paradise Festival izravnim uključenjima u središnje informativne emisije, a tijekom godine obrađene su brojne druge turističke i ostale teme vezne za Lopar u emisijama More, Regionalni dnevnik, Ljetna panorama...

Izravno uključenje HRT-a na popularnom Samba Paradise Festivalu

Možda najveći učinak na turiste iz emitivnih zemalja imaju objave novinara koji nakon obilaska naše destinacije objavljuju članke u turističkim vodičima i specijaliziranim brošurama u zemljama iz kojih dolaze. U protekloj godini ugostili smo novinare iz Francuske (Magazine Babel Balades), Belgije (Pasar Travel Magazine), Danske (Travel magazin Politiken), Italije (La Republica), Mađarske (Funny Magazine i Travelo.hu)... Posebno aktivno bilo je tržište Beneluxa iz kojeg smo imali nekoliko studijskih grupa u pratnji direktora predstavništva HTZ-a, Ivana Novaka, a jedna ekipa radila je obilazak regije radi uvrštenja biciklističkih ruta u specijalizirani vodič Cycling Europe.

Krajem prošle godine tiskan je novi Image katalog Lopara za potrebe sajamskih nastupa te turiste u destinaciji, a početkom 2020. godine započele su i aktivnosti na izradi nove web stranice. U novije vrijeme svakako najjeftiniji i najefikasniji način promocije je online oglašavanje putem društvenih mreža (Facebook, Instagram, Youtube kanali...) pa sva događanja najavljujemo, pratimo te objavljujemo osvrte na vlastitim profilima, ali i na portalima te u tiskanim medijima (Rabdanas.com, Novi list, Turizmoteka...).

Dobro osmišljene manifestacije, kvalitetno opremanje destinacije urbanom infrastrukturom, podizanje kvalitete usluga te prezentacija svega navedenog čim većem broju potencijalnih turista, uz pozitivna iskustva turista koji su već posjetili našu destinaciju, najbolja su pozivnica za posjet našem „pješčanom rajuu“.

Predstavljanje destinacije novinarima i studijskim grupama iz zemlje i inozemstva važna je zadaća Turističke zajednice

Dugogodišnje neraskidivo prijateljstvo s Loparom

Svima njima zajedničko je jedno - neraskidivo prijateljstvo i ljubav prema Loparu koji smatraju svojim drugim domom. Kako i priliči, za dugogodišnje prijatelje i posjetitelje Lopara i ove godine organizirano je nekoliko prijema u vijećnici Općine Lopar. Mali poklon u vidu fotomonografije Lopara, suvenira loparskog maškara, zahvalnice te „čšaica razgovora“ iz koje možemo dobiti mnoge korisne informacije najmanje je što možemo učiniti za naše najvjernije turiste.

Johannes Jopp Koning svojevrsni je rekorder koji je 2019. godine Lopar posjetio 52. godinu zaredom. Ovaj put došao je sa svoje dvije kćeri Angeliqom i Juanitom. Vedar i vitalan osamdesetjednogodišnjak rado se sjeća prvog dolaska u netom otvoreni Autokamp San Marino, prvog susreta s Gerom koji je tada kao četrnaestogodišnjak prodavao povrće na tržnici. Poznanstvo prelazi u pravo prijateljstvo te Joop kasnije s obitelji boravi kod Gerove obitelji. Brojni video uradci iz tog vremena svjedoče o zajedničkim druženjima i pjesmi, o jednom sasvim drugačijem odnosu turista i domaćina. Svirajući gitaru u raznim prigodama, stječe brojne nove prijatelje i znance, a među njima i Branka Paparića Bana, Jadranku Paparić i loparskog umjetnika Anita.

Johannes Jopp Koning u Lopar dolazi već 52 godine

Doris i Bertholda Klausnitzer u Lopar su prvi put došli 23. lipnja 1972. godine kod obitelji Anice i pok. Šime Franelića. Impresioniralo ih je kako su im domaćini tada prepustili svoju spavaću sobu, dok su oni su spavali u konobi zajedno s pršutima i bačvama. Kod obitelji Franelić pronašli su svoj drugi dom. Njihova su djeca rasla zajedno s djecom njihovih domaćina, a najdraže im je bilo jesti domaću hranu i svježe pečeni kruh, družiti se s domaćinima i susjedima koje su tijekom godina dobro upoznali. Prvih par dana kupali su se na Rajske plaži, a onda su otkrili Stolac i zaljubili se u nudizam. Fascinira ih činjenica da na plaži mogu ostavljati stvari (suncobrane, ležaljke, ručnike...) bez bojazni da će ih netko ukrasti.

Djeca Doris i Bertholda Klausnitzer rasla su zajedno s djecom njihovih domaćina

Elisabeth i Franz Schäfer te **Susanna i Anton Martin** ne znaju za drugu odmorišnu destinaciju osim Lopara. Bračni par Elisabeth i Franz Schaefer već pune 52 godine dolazi u Lopar i to uvijek u Autokamp San Marino. Njihovi prijatelji Susanna i Anton Martin dolaze nešto kraće - samo 42 godine. S nostalgijom se sjećaju prvih godina u kampu kada su često oskudijevali u osnovnim standardima poput tekuće vode, struje... Oba para ranije su imala svoje brodice kojima su se najčešće odlazili kupati u skrivene uvale iza Lopara (Sturič, Dubac, Sahara). Tijekom gotovo pola stoljeća upoznali su gotovo sve djelatnika autokampa, ali i brojne žitelje Lopara s kojima imaju prijateljske odnose. Bez obzira na godine, na svoje odmore još uvijek dolaze vozilima, a u autokampu ostaju po nekoliko mjeseci, nekad i dva puta godišnje.

Elisabeth i Franz Schäfer u autokampu ostaju po nekoliko mjeseci, nekad i dva puta godišnje.

Elke i Gerd Menke u Lopar dolaze od 1972. godine - punih 47 godina. Najprije su dolazili u Hotel Vila Mira, zatim kod obitelji Šime Pičuljana, pa kod obitelji Marić, a zadnjih 30-ak godina su smješteni kod obitelji Stančić (najprije kod Anice i Ivana, a trenutno kod Ive i Maria). S nostalgijom se sjećaju prvih godina kada je, kako kažu, sve bilo intimnije i romantičnije! Primjećuju da je Lopar posljednjih godina infrastrukturno jako napredovao te ističu da je u pojedinim segmentima (urednost i urbana opremljenost) čak bolji od Wuppertalu, odakle dolaze! Nadaju se da će uskoro proslaviti i 50. obljetnicu dolazaka u Lopar koji im je prirastao srcu i bez kojeg jednostavno ne mogu!

Elke i Gerd Menke s nostalgijom se sjećaju prvih godina u Loparu kada je sve bilo intimnije i romantičnije

Robert Zlatić je kao petogodišnjak prvi put došao u Lopar sa svojim roditeljima i to kod obitelji Dušana i Anice Pirić, a ljubav prema ovom mjestu traje punih 40 godina. S vremenom se čak i povećavala te je odnos turist - domaćin prerastao u neraskidivo prijateljstvo. Danas, kada su i Dušan i Anica nažalost pokojni, Robert sa svojom suprugom i djetetom dolazi kod Dragana i Slavice Pirić. Sa sjetom priča o godinama provedenima u Loparu i siguran je da će on i njegova obitelj još dugo ovdje dolaziti jer su loparske ljepote i prijateljstvo s domaćinima jednostavno zarobili njihova srca. Ističe da je Lopar posljednjih desetak godina jako napredovao u smislu čistoće, uređenosti, urbane opremljenosti... te, kao i većina vjernih gostiju, apelira da priroda, poglavito onaj dio robinzonskih plaža (Ciganka, Sturič, Dubac, Sahara...), treba ostati netaknuta.

Robert Zlatić apelira da priroda, pogotovo robinzonske plaže, treba ostati netaknuta

Svim ovim dragim ljudima zajednička je neraskidiva veza i ljubav prema Loparu, njegovim prirodnim ljepotama i gostoljubivim domaćinima.

S nostalgijom pričaju o vremenima kada je sve bilo ležernije i prirodnije, no isto tako svi redom pohvaljuju napredak Lopara u infrastrukturnom smislu što ga svrstava među moderne turističke destinacije. U razgovorima ukazuju na važnost očuvanja prirode i prekrasnih loparskih pješčanih plaža.

Piše: Nenad Debelić, ravnatelj

20 godina Županijske lučke uprave Rab

Možemo reći da je 2018. godina definitivno jedna od značajnijih godina u dvadesetogodišnjem radu Županijske lučke uprave Rab. U jesen 2018. godine na otoku Rabu započete su značajnije investicije i građevinski zahvati kojima se nastoji unaprijediti lučka infrastruktura unutar luka otvorenih za javni promet kojima upravlja ŽLU Rab, prvenstveno kako bi se unaprijedio putnički promet te povezivanje otoka s kopnom, ali i kako bi se osigurao dodatni broj vozova za potrebe domicilnog stanovništva te turista i nautičara u ljetnim mjesecima. Iste godine potpisana su tri važna ugovora za izvođenje radova čija ukupna vrijednost iznosi preko 36.000.000,00 kn.

Dogradnje Luke Mišnjak

Najveća ulaganja odnose se na Luku Mišnjak u visini iznosa gotovo 20.000.000,00 kn. Radovi na izgradnji tri utvrđice s pasarelama te novog platoa s dvjema rampama i obalnim zidom započeli su u listopadu 2018. godine, a samo osam mjeseci nakon početka održana je svečanost puštanja dograđene luke u rad. Time se osiguralo sigurno pristajanje trajekta Četiri zvonika u svim vremenskim uvjetima, kao i siguran vez za sve ostale trajekte Rapske plovidbe. Financiranje je osigurano najvećim dijelom iz proračuna Ministarstva mora, prometa i infrastrukture u iznosu od 16.300.000,00 kn, proračuna Primorsko-goranske županije u iznosu od 3.000.000,00 kn te sredstvima Županijske lučke uprave Rab u iznosu od 700.000,00 kn.

Investicijski ciklus na području Općine Lopar

Ulaganje u trajektnu luku

Osim značajnih ulaganja u Luku Mišnjak, ŽLU Rab je na području Općine Lopar započela investicijski ciklus ulaganja u Luku Lopar te Luku Melak. U 2018. godini ulaganjem od 1.000.000,00 kn izgradio se obalni zid sa školjerom te izlaznom trakom s terminala trajektne Luke Lopar. Time se značajno ubrzao promet vozila i putnika na trajektnoj liniji Valbiska – Lopar. Radovi su financirani u iznosu od 870.000,00 kn iz sredstava resornog Ministarstva te vlastitih sredstva ŽLU Rab u iznosu od 130.000,00 kn.

Rekonstrukcija Luke Melak

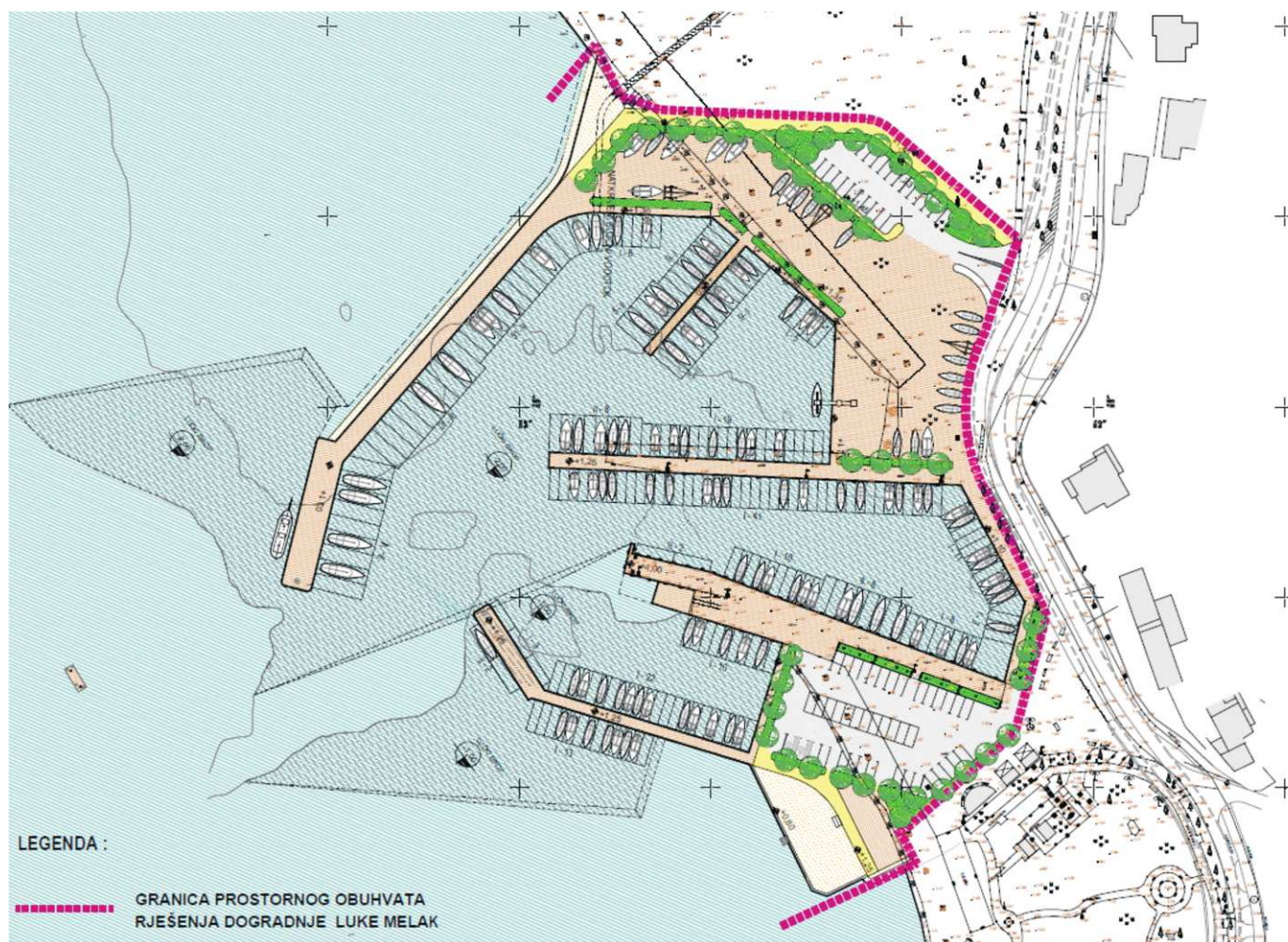
Najznačajniji radovi izvode se nedaleko trajektne luke, u luci otvorenoj za javni promet. U listopadu 2018. godine započeti su radovi na rekonstrukciji Luke Melak. Radovi obuhvaćaju izgradnju glavnog zaštitnog lukobrana dužine 120 metara te širine od 5 do 8 metara, pri čemu će visina lukobrana biti +1,0 m dok će dubina mora uz sami lukobran iznositi minimalno -2,30 m. Glavni lukobran, osim funkcije zaštite akvatorija buduće Luke Melak, s unutarnje strane gata osigurat će cca. 25 novih vozova za potrebe domicilnog stanovništva, kao i dio operativne obale za prihvat turističkih plovila (dužine 40 m i širine 8 m) koja ujedno predstavlja i glavu lukobrana.

Iako će većina na prvi pogled reći da se ne radi o zahtjevnoj građevini, konfiguracija morskog dna i predviđena tehnologija gradnje čine ovaj zahvat značajnim i izazovnim. Međutim, u pogledu trendova gradnje pomorskih građevina, ovo je vrlo jedinstven i poželjan način. Geotehnička ispitivanja pokazala su ono što većina mještana Lopara (pogotovo oni stariji) zna - da se na navedenom području nalazi velika količina pijeska, vrlo prašinstog, žuto-smeđe i sive boje koji je vrlo rahli. Upravo ta vrsta materijala nije poželjna za ovakve građevine te je bilo nužno izvršiti zamjenu materijala koji je poželjan i stabilan za izgradnju pomorskih građevina i kvalitetno temeljenje. Ono što je jedinstveno u gradnji glavnog zaštitnog lukobrana jest da su svi podmorski elementi predgotovljeni armirano - betonski te se slažu jedan na drugoga i ispunjavaju kamenim materijalom. Često, u razgovoru s projektantima i izvođačima radova, kažemo da se radi po principu Lego kockica jer se gotovi betonski elementi jednostavno slažu jedan na drugoga. Ovaj princip rada brži je i efikasniji, a sama kvaliteta ugrađenog betona daleko je veća od one kada se obalni zidovi rade direktnim izlijevanjem u oplatu koja se nalazi

u moru. S vanjske strane lukobrana, prema trajektnoj Luci Lopar nalazi se zaštitna „školjera“, odnosno kameni nasip koji stabilizira cijeli lukobran, ali u osnovnoj funkciji štiti građevinu i akvatorij od utjecaja vanjskih vjetrova i valova. Glavni zaštitni lukobran bit će opremljen priveznim napravama „polerima“ te priveznim prstenima za komunalna plovila. Također, bit će osigurano napajanje plovila vodom i strujom putem priključnih ormara koji se nalaze na gatu, dok će planirana rasvjeta omogućavati sigurno korištenje vezova i operativne obale u večernjim i noćnim satima. Ukupna vrijednost navedenih radova iznosi 15.500.000,00 kn dok je planirani završetak i puštanje u rad planiran do konca travnja 2020. godine. Financiranje je osigurano u visini od 14.000.000,00 kn iz proračuna Ministarstva mora, prometa i infrastrukture, dok je iznos od 1.550.000,00 kn osiguran iz vlastitih sredstava Županijske lučke uprave Rab. Za ŽLU Rab ovaj zahvat predstavlja svojevrsan izazov, kako u pogledu vođenja projekta tako i u osiguravanju značajnih financijskih sredstava kako bi se zahvat završio u planiranim rokovima.

Radovi u budućoj Luci Melak obuhvaćaju izgradnju glavnog zaštitnog lukobrana dužine 120 metara

Novi zaštitni lukobran osigurat će nove vezove te napajanje plovila vodom i strujom

Međutim, 2020. godina donosi i neke nove izazove i planove pa je tako ŽLU Rab u sklopu objavljenog natječaja od strane MMPI za sufinanciranje lučke podgradnje u 2020. godini prijavila i dio koji se odnosi na kopneno uređenja Luke Melak. Planirani zahvat odnosi se na dio od asfaltiranog ulaska na plato Luke Melak pa do glavnog lukobrana čime bi se zatvorila jedna cjelina. Kopneno uređenje odnosi se na izgradnju pristupnog puta, oko 23 parkirna mjesta te uređene zelene površine. Zajedno s Primorsko-goranskom županijom provodi se i projekt izgradnje punionica za električna vozila, a jedna od predviđenih lokacija je i Luka Melak. Na taj bi se način i Općina Lopar našla na karti jedinica lokalnih samouprava koje osiguravaju uvjete za prihvat elektro vozila što će, vjerujemo, u bliskoj budućnosti biti sve značajnija stavka.

Što i kako dalje?

Da ne ostane samo na tome da se sva ulaganja planiraju „samorašnje“ strane Lopara, velike investicije također su planirane i „vazjugo“ odnosno u Luci San Marino koju mještani nazivaju Crnika. Već u proljeće 2020. godine planirani su određeni zahvati na kopnenom dijelu Luke San Marino, a nakon završetka turističke sezone i početak dogradnje glavnog zaštitnog lukobrana. Prijava je predana na natječaj Ministarstva mora, prometa i infrastrukture za sufinanciranje lučke podgradnje te se po odobravanju sredstava očekuje i početak radova. Naravno, o visini dodijeljenih sredstava ovisiti će i dinamika ulaganja. Međutim, uvjereni smo kako je MMPI prepoznalo da ŽLU Rab kandidira projekte koji su od velikog značaja za lokalnu zajednicu. Da planirani zahvat neće biti jednostavan pokazali su sami počeci pripreme projektne dokumentacije. Čak šest varijanti rješenja je ponuđeno, a kasnije studije valovanja kao i integralni pristup rješavanja maritimnih nedostataka pri ispunjavanju luke (zasipavanje luke pijeskom s plaža) i nepovoljnog utjecaja prinosa (zadržavanje)

pijeska na istočnom dijelu Rajske plaže, pokazali su da je varijanta „V“ najpovoljnija te postala temelj za daljnju izradu Idejnog i glavnog projekta. Planirani zahvat obuhvaća produženje glavnog lukobrana u dužini cca. 40 m te širine 6 m u smjeru prema otočiću Lukovac. Okomito na glavni lukobran i na mjestu sadašnjeg loma glavnog lukobrana, planirana je izgradnja gata 6 čime bi se osigurao dodatan broj vezova. Po pitanju uređenja kopnenog dijela Luke San Marino izrađen je arhitektonski projekt luke čime se nastoji sagledati ulaganje i uređenje luke s aspekta okoliša te utjecaja zahvata na vizuru tog dijela Općine Lopar. Projektom je obuhvaćeno uređenje partera kopnenog dijela, uređenje parkirališta za vozila, šetnice, površine za čišćenje, pranje i uređenje plovila, kao i izgradnja objekta ugostiteljske namjene te servisnih prostorija i sanitarnih čvorova za korisnike luke. Konačno, uređenje luke obuhvaća opremanje prostora novom javnom rasvjetom, komunalnom opremom, ali i tipiziranim pultovima za potrebe pružanja usluga obrtnicima.

Već u proljeće 2020. godine planirani su određeni zahvati na kopnenom dijelu Luke San Marino, a nakon završetka turističke sezone i početak dogradnje glavnog zaštitnog lukobrana

Iako u osnovnu djelatnost ŽLU Rab spada održavanje, unaprjeđenje i širenje lučke infrastrukture, s obzirom na zatečeno stanje na području Općine Lopar i na ostatku otoka Raba, potrebna su značajnija sredstva i ulaganja kako bi se podignula kvaliteta infrastrukture i pružanja usluga. Vlastitim financijskim sredstvima ŽLU Rab ne može samostalno podizati kvalitetu infrastrukture, pogotovo ne u prihvatljivom vremenskom periodu. Iz tog razloga, dobra suradnja s osnivačem - Primorsko-goranskom županijom, resornim Ministarstvom mora, prometa i infrastrukture, Općinom Lopar i njihovim čelnicima te općinskim institucijama pokazala je jedini ispravan put kojim je u relativno kratkom vremenu moguće napraviti značajnije zahvate koji će zasigurno unaprijediti lučku infrastrukturu Lopara te pružiti kvalitetniju uslugu (prvenstveno domicilnom stanovništvu, ali i svim turistima koji tijekom godine posjećuju naš otok).

Piše: Tatjana Pičuljan, učiteljica

Zanimljivosti iz Područne škole Lopar

Susret koji vraća u prošlost

Djelatnici i učenici PŠ Lopar, zajedno sa svojom ravnateljicom Anamari Šarin, prof., ugostili su prvu ravnateljicu OŠ Lopar, učiteljicu Mariju Paparić. Ovaj nas je susret vratio u daleku 1955. g. kada je učiteljica Marija Paparić došla u OŠ Lopar. U školi je radila do 1958. g. kada se seli u Zadar i radi kao učiteljica u OŠ Petar Preradović sve do mirovine. PŠ Lopar je tih godina funkcionirala kao samostalna osmogodišnja škola sa samo dvije učionice, radila je u tri smjene i brojala oko 180 učenika. Prvu ravnateljicu te škole učenici su obasipali pitanjima. Njeni odgovori su bili strpljivi, puni sjeteh, pobudili su davne uspomene, a učenici su s pažnjom slušali učiteljicu njihovih djedova i baka. Zahvaljujemo učiteljici Mariji na divnom susretu, a našu školu sada gledamo sasvim drugim očima, misleći na sve bivše učenike čija je vesela dječja vrisaka ispunjavale njene hodnike.

Posjet biskupa - prekrasan dan za učenike

U petak, 22. ožujka, upravo na 4. obljetnicu svog biskupskog ređenja, krčki biskup Ivica Petanjak zatekao se u Loparu u pastirskom pohodu. Među ostalim, i u posjetu Osnovnoj školi gdje su ga učiteljice i vjeroučitelj te učenici iznenadili i razveselili svojim čestitkama i tortom! Nesvakidašnja je to proslava koja će mu, vjerujemo, ostati u dragom sjećanju. Biskup se susreo s djecom, zajedno su se pomolili, blagoslovili školu u kojoj djeca i učitelji borave te, kroz kratki prigodni program, međusobno upoznali. Nakon toga, biskup se zadržao u opuštenom druženju i razgovoru s učiteljima te u pratnji mjesnog župnika i ravnateljice škole.

Krčki biskup I. Petanjak u posjetu loparskoj školi

Zdravstveno – preventivne aktivnosti od najmlađe dobi

Kako pravilno prati zube?

U petak, 25. listopada dječica prvog razreda učila su kako pravilno prati zube. Kada? Zašto? Koliko često? Koliko dugo? Kako to pravilno činiti? Na sva ta pitanja odgovorila im je djelatnica Nastavnog zavoda za javno zdravstvo, demonstrirajući pritom čitav postupak na modelu zubala.

Piše: Marin Mušćo, predsjednik Društva

Članovi DVD-a Lopar spremni su pomoći u svakoj situaciji

Imati u svom mjestu pedesetak mladih ljudi koji su u svakom trenutku i u situaciji bilo kakve ugroze spremni izaći na intervenciju pravo je bogatstvo kojeg često nismo ni svjesni. U protekloj godini nažalost je bilo situacija u kojima se moralo brzo i efikasno reagirati. Spašavalo se brodice od nasukavanja uslijed olujnog juga, od potapanja uslijed ekstremno jakih i obilnih kiša, bilo je nekoliko požara otvorenog i zatvorenog prostora, nekoliko tehničkih intervencija u prometu, a DVD Lopar dao je svoj doprinos i u rješavanju „plinske krize“ u starogradskoj jezgri grada Raba.

Osim sudjelovanja u intervencijama, operativni članovi aktivno su sudjelovali u vježbama i dežurstvima, raznim edukacijama (osposobljavanje za gašenje požara unutarnjih prostora u slučaju Backdraughta i Flashovera, zatim osposobljavanje za zvanje Vatrogasca s posebnim ovlastima i odgovornostima...), kao i u osiguranju i logističkoj potpori brojnih manifestacija (Mesopust, Samba, Loparska noć, Mala Gospa...).

U 2019. godini, uz pomoć Općine Lopar, nabavljena je vrijedna oprema (interventna odijela, kombinezoni, rukavice, potkape, pneumatski jastuci za podizanje tereta u slučaju nesreća...), a dopremljena je i vatrogasna cisterna MAN. U suradnji s KTD Lopar Vrutak, nabavljeni su reflektori za noćne intervencije te nekoliko električnih alata (el. pila, kutna brusilica...).

Članovi DVD-a Lopar sudjelovali su na Memorijalnom malonogometnom turniru Alenovi prijatelji u Hrašću te na malonogometnim turnirima u Loparu (Uskrsni i Božićno-novogodišnji), kao i na brojnim skupštinama prijateljskih i bratskih DVD-ova.

Godina je zaključena na Stipanju redovnom godišnjom Skupštinom na kojoj je donesen Plan rada za 2020. godinu te tradicionalnim turnirom u briškuli i trešeti uz prigodno druženje. Pobjednici turnira su Milivoj Perić i David Matahlija.

Intervencije i vatrogasne vježbe u 2019.

Piše: Danijel Mušćo, predsjednik

Lahko je bit privatni iznajmljivač

Iznajmljivač je bit lahko, tako će reć svaki ki još ni proval delat ovaj naš poslal. Lipo naslediš par kvadrati va kući ili, ako si bolje sriće, unda celu pa sve to malo porediš samo da bi dobil ku zvezdicu više, hitiš reklamu na vražji Internet i evo ti ga na – postal si iznajmljivač. Ali, zapravo je posal skroz drugčiji. Turističko tržište je velo – svakin danun sve veće i s većin obavezamin. Tehnologija je porivala i unapridila turizam, ali je i digla letvicu kvalitete usluge ku dajemo. Ni ni recesija, ili kako je već oni zovu, pasala mimo nas domaćih iznajmljivačov – najmom apartmanov, sob i kuć počel se iz potrebe baviti svaki. Nekima je to dodatni izvor šoldov, a onin drugin jedini. Oni kima je to jedini izvor prihoda su prisiljeni drijoman ulagat va svoje smještajne kapacitete i marketing, špijat trendove na turističkon tržištu, ulagat va sebe, sticat znanja i fiškaliije ke će in omogućit da istaknu svoju ponudu i da ih se more prepoznat ko prave iznajmljivače. Kako bit dobar domaćin i kako osigurat dobre recenzije ke su postale najvažnije za reklamu naših kuć i popunjenost naših apartmanov? Ča to sve jedan domaćin mora znat i ča mora bit kako bi izgradil i zadržal profesionalnost na ovin jako osjetljivin poslu – tamo kadi radiš s ljudima i o čigovima subjektivnim dojmovima ovisi celi tvoj poslal? Iznajmljivač mora znat kako uredit i opremit apartman, ča ni? Osim ča mora zadovoljit minimalne uvjeta za dobit zvezdicu, prid svakin iznajmljivačen stoji puno posla boj treba uredit apartman da bude dobar, da ga je lahko počistit i da se pijaža gostima ki će spat va njemu. „Koliko stranih jezika parlaš, toliko ko osoba i vridiš“ – govori stara izreka, ali va turizmu vridiš barin još dva puta toliko. Svi ki putuju jako dobro znaju kakov je dobar osjećaj kad nabasaš na nekoga ki barin natuca naš jezik. Apartmani moraju bit čisti iza svakoga gosta, a posteljina i šugamani mirišljavi i lipo poređeni. Šporak apartman, ne daj ti Bože. Pa je zato čistoća na prvome mestu i uvik nas zvuče, pa i unda kad još nismo prominili staru postilju ili škabel. I ono okolo kuće je važno da bi bolje iznajmili apartman. Barin jedna lipo slika kuće od vana se mora nač med prvih 5 na stranici našega oglasa kad ga reklamiramo priko Intereneta. Kakov ćemo cvetić posadit okolo kuće ili ćemo zasadit verduru? Oćemo načinit baras za hlad ili ostavit da in auti stoju na suncu? Kako ćemo i so čin načičkat okolo kuće i unda tako izazvat divljenje gosta kada kaliva kufer sprid našin kućnin pragun?

Iznajmljivač zapravo mora bit profesionalni fotograf, boj ako su slike slabe, unda niš ne valja. Danas, ako nimaš svoju web stranicu i ne oglašavaš se skoro na sve bande, onda nisi marketinški stručnjak, a pravi iznajmljivač to mora bit. A kad si se već oglašil na Internetu, onda to moraš znat prodat. Zainteresiranomu gostu ča prije i lipše odgovorit, poslat mu još par slik i informacij o svojin apartmanima i celome mestu ko pravi turistički vodić, a sve kako bi ga nagovoril da dođe baš va tvoj apartman. Ako nisi trgovac, unda niš od toga. A kad si ga već nagovoril da dođe baš u tebe, e unda moraš bit i psiholog boj moraš znat ča mu triba i kada, a i kako mu ugodit boj ih, fala Bogu, ima svakakvih vjera, nacija i običaja. A un ti lipo za plaću ča god razbije, začepi odvod ili, ne daj Bože, zimirči zidi. Znači da moraš bit i majstor; očepit, pofarbat, prespojiti i još puno toga jedan iznajmljivač mora znat. Zbrajat, da se ne govori. Ako ne znaš na kraju koliko si zaradil kad platiš porez, taksu, članarinu, proviziju i neznan ča još, sve ne te da od toga moraš odvojiti da bi mogal ča god obnoviti i investirat onda nisi ekonomski stručnjak i dugoročno ovaj posal ni za te. I za kraj, ako se ne razumiš va propise, zakone, tumačenja, nisi ni pravni stručnjak, a izgleda da i to moraš bit. Boj se svaki dan nešto minja i drukčije tumači pa, ako nisi stručnjak po tin pitanju, evo ti lipo kazna. Znači ako nisi dizajner interijera i eksterijera, lingvist, krajobrazni arhitekt, higijeničar, profesionalni fotograf, marketinški stručnjak, trgovac, psiholog, majstor, pravnik, ekonomist, turistički vodić i neznan ča još sve, ne unda nisi pravi iznajmljivač. Ali za početak je dosta bit jak u barin dvi – tri profesije, a unda se ko pravi fiškal prilagođavat situaciji.

Piše: Franko Fabo, dopredsjednik

Aktivnosti usmjerene njegovanju vrijednosti proteklih iz Domovinskog rata

Udruga veterana Domovinskog rata Lopar i u 2019. godini nastavila je izvršavati mnogobrojne aktivnosti shodno godišnjem planu rada te potrebama članstva.

Obilježavanje Dana branitelja Općine Lopar

Prva aktivnost u 2019. godini bila je obilježavanje Dana branitelja Općine Lopar koji je u suradnji s Općinom Lopar upriličen 27. siječnja. Ispred mjesnog groblja okupili su se članovi obitelji umrlih branitelja, pozvani gosti: vukovarski gradonačelnik Ivan Penava, predsjednik županijske HVIDRE Vukovarsko - srijemske županije Stipe Šeremet, predsjednik HVIDRE Grada Vukovara Slavko Jurić, gradonačelnik Grada Raba Nikola Grgurić, predstavnici Općine Lopar, predstavnici braniteljske udruge Uskok iz Senja, članovi rapskih braniteljskih udruga te članovi UVDR-a Lopar, a sa svrhom odavanja počasti umrlim braniteljima Lopara. Položeni su vijenci na centralnom križu, nakon čega je uslijedila minuta šutnje, paljenje svijeća, polaganje cvjetnih aranžmana te sveta misa u crkvi sv. Ivana Krstitelja. Nakon mise održana je tribina o Domovinskom ratu u prostorijama DVD-a Lopar na kojoj je izlagao prof. Josip Jurčević, stručni savjetnik s Instituta Ivo Pilar u Zagrebu. Govorio je o počecima rata i tijeku borbe, obrani i padu Vukovara. Pritom je istaknuo da se ne slaže sa često ponavljanim frazom o padu Vukovara jer je Vukovar pobijedio, i nije pao, već je samo neko vrijeme bio pod okupacijom. Nakon prof. Jurčevića, nazočnima su se obratili članci Ivan Penava, Nikola Grgurić te Josip Borić. Slijedeći dan, 28. siječnja, u općinskoj vijećnici upriličen je susret gradonačelnika Vukovara i načelnika Lopara s članovima UVDR-a Lopar. Vukovarski gradonačelnik zahvalio je na pozivu i srdačnoj dobrodošlici te pozvao na uzvratni posjet u Vukovar.

Obilježavanje pogibije Damira Tomljanovića Gavrana

17. veljače članovi Udruge prisustvovali su komemoraciji 25. obljetnice pogibije Damira Tomljanovića Gavrana u Krivom Putu. Polaganjem vijenaca i paljenjem svijeća počast legendarnom junaku Domovinskog rata, uz članove Tomljanovićeve obitelji, odali su izaslanik predsjednice RH, njezin savjetnik za branitelje Ante Deur, potpredsjednik Hrvatskog sabora Milijan Brkić, izaslanik predsjednika Vlade RH, ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved, načelnik Glavnog stožera OS RH, general zbora Mirko Šundov, predstavnici brojnih braniteljskih udruga i lokalnih vlasti. U spomen na Tomljanovića Gavrana služena je i sveta misa u župnoj crkvi Majke Božje Snježne koju je predvodio vojni ordinarij mons. Jure Bogdan. Program je nastavljen kulturno-umjetničkim programom u školsko-sportskoj dvorani u Senju.

Jednodnevni izlet branitelja u Škabrnju

Udruga veterana Domovinskog rata Lopar 30. ožujka organizirala je jednodnevni izlet u Škabrnju gdje je, polaganjem vijenaca i paljenjem svijeća na spomen obilježjima Središnji križ i Masovna grobnica odana počast žrtvama Škabrnje. U Novigradu su članovi Udruge posjetili zapovjednika povijesne obrane Vukovara - Mila Dedakovića Jastreba. Nakon srdačnog razgovora i druženja, uručen mu je prigodan dar.

Obilježavanje bleiburške tragedije

Udruga je 17. i 18. svibnja posjetila Bleiburg te odala počast žrtvama Križnog puta na kojem je totalitarni komunistički režim počinio masovna zlodjela ubojstva i nasilja nad pripadnicima hrvatskog naroda. Organizator komemoracije je Počasni bleiburški vod, a suorganizator u liturgijskom dijelu je zajedničko Vijeće za inozemnu pastvu Hrvatske biskupske konferencije i Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine. Komemoracija je započela molitvom na groblju Unterloibach, odakle je krenula procesija prema oltarnom prostoru na Bleiburškom polju. Središnje misno slavlje predvodio je biskup Ivica Petanjak. Svi su s pažnjom slušali biskupovu propovijed koji je rekao: „Ovakva okupljanja pokazatelj su da se narodu ne može oduzeti pamćenje“. Po završetku misnog slavlja, Udruga je položila vijenac na spomen obilježju žrtvama Bleiburga, a potom je uslijedilo druženje s ostalim sudionicima okupljanja.

Obilježavanje Dana pobjede i domovinske zahvalnosti

4. kolovoza Udruga je organizirala tradicionalni odlazak u Gospić uoči Dana pobjede i domovinske zahvalnosti kako bismo obišli mjesta ličkog ratišta. Na gradskom groblju u Gospiću položeni su vijenci uz središnji križ za sve poginule te potom na grob svog zapovjednika Ivana Čanića Bajce. Nakon toga, služena je sveta misa u gospićkoj katedrali. Polaganjem vijenaca i paljenjem svijeća na Ljubovnu odana je počast svim poginulim braniteljima koji su svoje živote položili u Vojno redarstvenoj operaciji Oluja. Na povratku je odana počast na mjestu pogibije rapskog branitelja Slavka Deželjina te u selu Zalužnica u kojem je poginula skupina branitelja s područja Senja za vrijeme VRO Oluja. Udruga veterana Domovinskog rata Lopar 5. je kolovoza sudjelovala i u proslavi Dana pobjede i domovinske zahvalnosti te obilježavanju 24. obljetnice VRO Oluja. Program je započeo odavanjem počasti umrlim hrvatskim braniteljima iz Lopara na mjesnom groblju Lopar, polaganjem vijenaca na centralnom križu te polaganjem cvjetnog aranžmana i paljenjem svijeća na grobovima hrvatskih branitelja, da bi se potom program nastavio svetom misom u crkvi sv. Ivana Krstitelja. U večernjim satima uslijedilo je druženje u ribarskoj kući u Lučići.

Dan Općine Lopar

Povodom Dana Općine Lopar, od 8. do 10. rujna, ugostili smo šest vukovarskih branitelja - članova HVIDRE Vukovar. Vukovarski prijatelji pozvani su na svečanu sjednicu Općinskog vijeća. Nakon dvodnevnog druženja, uslijedio je poziv naših prijatelja na druženje povodom obilježavanja Kolone sjećanja u Vukovaru.

Kolona sjećanja

16. studenog Udruga je krenula na put u Vukovar kako bi sudjelovala u obilježavanju 28. obljetnice vukovarske tragedije. Sljedeći dan, 17. studenog ondje smo položili vijence i zapalili svijeće na spomen obilježju na Ovčari te posjetili muzej i spomen obilježje Blage Zadre na Trpinskoj cesti. U popodnevnom satima došli smo do kapelice Gospe od Spasa, na tzv. Kukuruzni put, gdje smo tradicionalno susreli naše prijatelje - vukovarske branitelje te članove HVIDRE Vukovar. Nakon kraćeg druženja, prisustvovali smo recitalu učenika osnovne škole iz Vukovara, nakon čega je uslijedila molitva za poginule vukovarske branitelje. Po završetku mise na spomen obilježju kapele, položili smo cvjetne aranžmane i zapalili svijeće. Oko 19,00 sati brojni Vukovarci i pristigli posjetitelji, kao i članovi ove Udruge, tradicionalno su se okupili kod Opće bolnice Vukovar, a sve povodom sjećanja na žrtvu Vukovara 1991. godine. Molitve su predvodili mladi Vukovara, potpomognuti pjesmama klape HRM-a Sveti Juraj. U spomen na žrtve članovi

Udruge tradicionalno su zapalili svijeće kod spomen obilježja u krugu bolnice. 18. studenoga obilježena je 28. obljetnica stradanja Grada Heroja. Počast Vukovaru, njegovim braniteljima i svim žrtvama odalo je oko 120.000 ljudi pristiglih iz svih dijelova Hrvatske i inozemstva. Službeni program obilježavanja vukovarskog stradanja tradicionalno je počeo u dvorištu Opće bolnice Vukovar čemu je prisustvovao državni vrh na čelu s predsjednicom Republike Hrvatske Kolindom Grabar-Kitarović. Obljetnica stradanja Vukovara obilježena je tradicionalnom kolonom sjećanja koja je krenula od bolnice prema Memorijalnom groblju žrtava Domovinskog rata u Vukovaru. Kolonu su predvodile članice i članovi Udruge djece poginulih i nestalih hrvatskih branitelja Domovinskog rata zajedno s pripadnicima Vukovarske brigade i braniteljskim udrugama Grada Vukovara. Ondje je služena misa za poginule i nestale Vukovarce, kao i za sve sudionike Domovinskog rata, a predvodio ju je mons. Ratko Perić, mostarsko-duvanjski biskup i apostolski upravitelj Trebinjsko - mrkanske biskupije. Ispred središnjeg križa položeni su vijenci i zapaljene su svijeće od strane članova Udruge. U povratku s groblja odazvali smo pozivu HVIDRE Vukovar na druženje na nogometnom igralištu Mitnica.

Godišnji izlet branitelja

Od 30. studenog do 3. prosinca organiziran je godišnji izlet UVDR-a Lopar te su tom prigodom posjećena mjesta zapadnog bojišta Slavonije: Lipik, Pakrac, Požega, Nova Gradiška. Pritom su položeni vijenci i zapaljene svijeće na spomen obilježjima u Kusunjama i na Papuku - na mjestima pogibije hrvatskih branitelja u Jankovcu. Upriličeno je i druženje s braniteljskim udrugama navedenog područja.

UVDR Lopar zalaže se za dostatno obilježavanje državnih blagdana (Dan državnosti, Dan neovisnosti, Sveti Sveti) postavljanjem cvjetnog aranžmana i paljenjem svijeća na centralnom križu na mjesnom groblju u Loparu te na grobovima umrlih hrvatskih branitelja iz Lopara. Također, u navedeno vrijeme organiziramo prigodne mise te prigodna druženja. Suradujemo sa svim braniteljskim udrugama na otoku Rabu te sa svim udrugama u Općini Lopar. Sudjelujemo u mnogim aktivnostima Općine ili Turističke zajednice (akcije čišćenja, ribarske fešte, Loparska noć, izrada jaslica i adventskog vijenaca na rotoru). U suradnji s Općinom Lopar, zalažemo se za rješavanje elementarnih problema socijalno potrebitih članove Udruge.

Piše: Nikola Pećarina, predsjednik

Mali nogomet kao stil života

Malonogometni klub Lopar broji preko 50 aktivnih članova podijeljenih u 3 selekcije (kadeti, seniori i veterani). Klub je osnovan 2015. godine te svake godine povećava članstvo i aktivnosti koje doprinose poboljšanju sportskog načina života na prostoru Općine.

Tijekom 2019. godine imali smo podosta aktivnosti koje smo realizirali uz pomoć predanog rada svojih članova. Godinu smo započeli i završili natjecanjima najmlađih selekcija – kadeta; natjecanje u 2. kadetskoj HMNL - Sjever (zajedno s igračima MNK Rab) i Dvoranskom prvenstvu Grada Rijeke. Kao nagradu za aktivno sudjelovanje na natjecanjima, nabavili smo sportske dresove i trenirke za najmlađu kategoriju naših članova. Organizirali smo i sudjelovali na tradicionalnom Božićnom turniru i Uskršnjem turniru udruga. Sudjelovali smo u organizaciji, natjecateljskom i financijskom dijelu turnira Mala Gospa koji je ove godine bio 26. po redu. Pomoću učenika i učiteljica PŠ Lopar odradili smo 2. i 3. Školsku ligu Lopar te 1. Karnevalski malonogometni kup za djecu školskog uzrasta (na kojem su sudjelovali ekipe Samorčani, Sajuzani i Zgorinčani). Vrlo smo ponosni na rad s djecom školskog uzrasta kojima želimo usaditi sportski duh i važnost timskih sportova od najranije dobi. Seniori kluba sudjeluju na turnirima koje organizira MNK Rab (ni ove godine se ne odigrava Rapska seniorska liga). Kadeti i seniori kluba u lipnju su sudjelovali na malonogometnom turniru Tenis u Senju. Ekipe seniora se u studenom prijavila za sudjelovanje na legendarnom malonogometnom turniru Kutija šibica u Zagrebu, no zbog nemogućnosti promjene termina nismo mogli sudjelovati pa smo isti otkazali. Članovi

Malonogometni turnir Mala Gospa - Lopar

6. i 7. rujna 2019. održan je 26. Malonogometni turnir Mala Gospa - Lopar. Sudjelovalo je 5 ekipa (Bistro Capitano Rab, Diletta, Pocco Locco, MNK Barbat i MNK Lopar). Nakon utakmica po skupinama, za 3. mjesto igrale su ekipe MNK Lopar i Dilette, a finale Bistro Capitano Rab i ekipa Pocco Locco. 3. mjesto osvojila je ekipa MNK Lopar, 2. mjesto ekipa Pocco Locco, a pobjednik turnira je, drugu godinu zaredom, ekipa Bistro Capitano Rab.

Najbolji strijelac turnira s 13 postignutih pogodaka je bio Marko Jurčić, a najbolji igrač Marko Grdić, oba iz ekipe Bistro Capitano. Najboljim vratarom proglašen je Dražen Jaška iz ekipe Pocco Locco. Za vrhunsko suđenje prigodnim statuama nagrađeni su suci Marijan Šimatović i Igor Šuper. Zahvale Općini Lopar i TZO Lopar na vjernom sponzorstvu. Zahvale i svim sudionicima i gledateljima u nadi da se u još većem broju vidimo i sljedeće godine.

sudjeluju i na trening utakmicama jednom tjedno u Sportskoj dvorani u Rabu te, kada vremenski uvjeti dozvole, na igralištu ZRC-a San Marino. Od nesportskih aktivnosti, sudjelovali smo u humanitarnoj akciji prikupljanja čepova za Udrugu oboljelih od leukemije i limfoma i u eko akciji Neka školji budu bolji.

Malonogometni klub Lopar u 2020. godini ima zadatac održavati postojeće selekcije i privući nove članove te nastaviti održavati razne sportske aktivnosti. Želja nam je biti predvodnik u sportskom načinu života mještana, kao i svih naših članova.

KUD SAN MARINO

Piše: Danijel Mušćo, predsjednik

U slobodno vrijeme... folklor

Riječ folklor dolazi od engleske riječi *folk* koja označava puk odnosno narod te od riječi *lore* koja označava nauk odnosno znanje. Čega se prvo sjetimo kad čujemo riječ folklor? Vjerojatno nečeg vezanog za narod i narodnu tradiciju. Jesmo li možda pomislili na specifičnu glazbu i narodne napjeve? Ili možda na narodne nošnje? Je li se negdje u našim mislima pojavila slika plesa? Da, o narodnom plesu ili, kako ga češće nazivamo, folkloru. Ne brinite, svi odgovori su točni i, misleći samo na jedno, nikako nismo pogriješili! Današnje generacije imaju priliku biti članovi brojnih udruga, grupa i aktivnosti. Neki su uključeni u sportske aktivnosti, neki preferiraju glazbenu školu, dok neki vole dobru tradicionalnu glazbu, ples i običaje. Ako svakom pojedincu pružimo mogućnost da se bavi onim što voli, a ujedno kao zajednica damo do znanja koliko je važno održati tradiciju kao dokaz identiteta i pripadnosti nekom području, vjerojatno će ljubav prema folkloru jačati. Biti folkloras danas možda nije *in*, iako je folklor valoriziran i u turističke svrhe. Cilj zajednice trebao bi biti podizanje svijesti o tradiciji i kulturnom nasljeđu te sveobuhvatna potpora svakom pojedincu koji iskazuje ljubav prema folkloru. Jasno je da svi mi nosimo tu ljubav negdje u sebi, samo što je neki besramno iskazuju za razliku od nekih koji je potiskuju. Zato se radujte ukoliko vaša djeca žele biti dio društva koje njeguje tradiciju i kulturu pa čak i ako to rade stidljivo. U današnje vrijeme surovog profesionalizma i sistematizacije, jako je teško na amaterskoj razini održavati društvene aktivnosti. Baš zbog toga, veoma je važna potpora zajednice i društva u cjelini kako bi se očuvala tradicija i običaji naših starih.

Mali folkloras na Eko – etno festu tj. smotri miha

Piše: Tajtana Pičuljan, predsjednica

Klapa Užanca raspjevana i u 2019. godini

Tko će odati počast ženi, ako ne žene?! Ženska klapa Užanca imala je priliku sudjelovati na festivalu Žene za žene koji je održan 8. kolovoza u Ivanić Gradu. Odazvale smo se na poziv Vokalne skupine IVE s kojima smo sklopile čvrsto prijateljstvo prilikom njihova gostovanja na Smotri klapa u Loparu. Uz pjesme i veselje, uživale smo u druženju s pjevačkim skupinama iz cijele Lijepe Naše. Naravno, velika podrška bio nam je naš voditelj Miljenko Vidas Keri koji nas je pratio i bodrio te, naravno, pripremao za nastup.

U svibnju smo imale priliku obogatiti pjesmom promociju knjige *Črv ki ne da mira*, autora Josipa Fafandela, u Kinu Rab. Ujedno smo uživale u milozvucima domaće čakavske besede.

KLAPA UŽANCA

Nastup na promociji knjige *Črv ki ne da mira*

FOTOREPORTAŽA

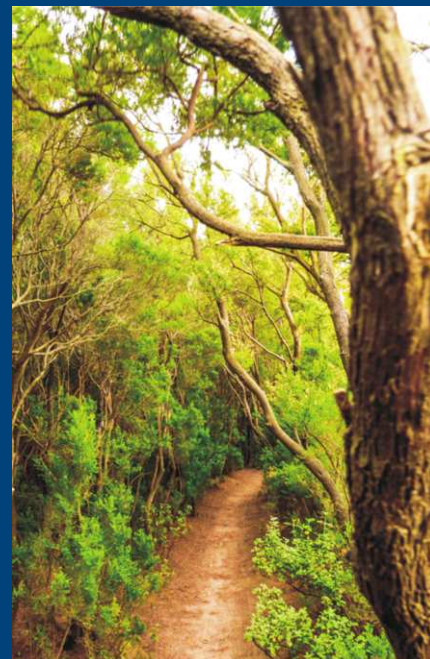
A. Skušek Paparić

A. Andreškić

A. Matahlija

A. Pahljina

I. Andreškić

I. Gabrić

L. Domijan Šipovac

L. Kunda

M. Eržić

A. Skušek Paparić

M. Kordić

M. Pozder

R. Kaštelan

S. Friedmann Štokić

S. Kaštelan

S. Tarbuk

Pišu: djelatnici NZZJZ PGŽ, Ispostava Rab - Daniela Glažar Ivče, Nedeljka Čapo, Suzana Majstorović, Vladimir Mišić, Vladimir Rimac i Zoran Šcerbe

AKTUALNE JAVNO - ZDRAVSTVENE TEME

Znanstveno - stručni međunarodni kongresi

Prvi hrvatski kongres o svjetlosnom onečišćenju

Od 14. do 16. lipnja 2019. godine u dvorani San Marino Sunny Resorta (Valamar Riviera d.d.) u Loparu održan je Prvi hrvatski kongres o svjetlosnom onečišćenju s međunarodnim sudjelovanjem u organizaciji Nastavnog zavoda za javno zdravstvo PGŽ i Udruge Naše nebo - udruga za zaštitu noćnog neba, te uz suorganizatore - Astronomsko društvo Višnjan, Grad Rab, Općinu Lopar, Turističku zajednicu Grada Raba, Turističku zajednicu Općine Lopar i Hrvatsku komoru zdravstvenih radnika - strukovni razred za sanitarno inženjerstvo, Hrvatski astronomski savez i Katedru za zdravstvenu ekologiju i medicinu rada i sporta te pod visokim pokroviteljstvom predsjednice RH, gđe. Kolinde Grabar - Kitarović, Ministarstva zdravstva, Ministarstva turizma i Ministarstva rada. Pedesetak prijavljenih stručnjaka na samom početku kongresa pozdravila je mr. sc. Daniela Glažar Ivče, dr. med u ime glavnog organizatora. Pritom je zahvalila svima koji su sudjelovali u organizaciji, kao i sudionicima, istaknuvši zadovoljstvo i ponos činjenicom da se prvi kongres u Hrvatskoj koji se bavi ovom važnom tematikom održava upravo na Rabu te naglasivši važnost prevencije i zaštite zdravlja i okoliša, a prevencija i upravljanje rizicima nisu mogući ukoliko izostane prepoznavanje zdravstvenih rizika. G. Dominik Paparić, zamjenik načelnika Općine Lopar, g. Denis Deželjin zamjenik gradonačelnika Grada Raba, g. Korado Korlević iz Astronomskog društva Višnjan i g. Andrej Mohar iz Udruge Temno nebo Slovenije također su se obratili prisutnima. Za umjetnički dojam pobrinuli su se učenici rapskog odjela Glazbene škole Ivana Matetića Ronjogova: Maroje Pičuljan na saksofonu, Eva Perčinić na gitari, Isabella Dumić na mandolini i Petra Macolić na klaviru pod vodstvom prof. Julije Dumić.

Uvaženi sudionici Prvog hrvatskog kongresa o svjetlosnom onečišćenju koji je održan u Loparu

Sudionici prve večeri programa imali su prigodu čuti dva izrazito zanimljiva predavanja; najprije poznatog hrvatskog i međunarodno priznatog astronoma Korada Korlevića te, potom, slovenskog poduzetnika i člana udruge Temno nebo Slovenije, Andreja Mohara koji je svojim velikim angažmanom uspio utjecati na značajne pozitivne promjene u zakonodavstvu zbog kojih je Slovenija postala zemlja s najstrožim zakonodavnim okvirom koji regulira uporabu i upravljanje osvjetljavanjem i rasvjetom.

Činjenica je da se o svjetlosnom onečišćenju premalo govori, premalo zna i premalo čini i zato je ovaj kongres dobrodošao te možemo biti ponosni što se održao upravo na Rabu. Ostaje nam nadati se da će se saznanja ovdje stečena odraziti u lokalnoj zajednici i društvu, po uzoru na sjevernoeuropske zemlje. Na samom kraju donesena je Deklaracija kongresa.

Kongres Lječilišni turizam i prirodni ljekoviti činitelji

Od 30. kolovoza do 1. rujna 2019. godine u dvorani San Marino Sunny Resorta (Valamar Riviera d.d.) u Loparu održan je drugi znanstveno - stručni kongres s međunarodnim sudjelovanjem. Glavni organizator kongresa je Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije, dok su suorganizatori Općina Lopar, Nastavni zavod za javno zdravstvo Dr. Andrija Štampar, Grad Rab, Turistička zajednica Grada Raba, Turistička zajednica Općine Lopar, Astronomsko društvo Višnjan te Katedra za zdravstvenu ekologiju i medicinu rada i sporta. Stotinjak prijavljenih stručnjaka na samom početku kongresa pozdravili su g. Dobrica Rončević u ime glavnog organizatora Nastavnog zavoda za javno zdravstvo PGŽ, zatim g. Vladimir Mozetič, ravnatelj Doma zdravlja i Klastera zdravstvenog turizma Kvarnera, g. Mate Car, pomoćnik ministra zdravstva u ime Zavoda za zdravstvene usluge u turizmu pri Ministarstvu zdravstva, g. Denis Deželjin, zamjenik gradonačelnika Grada Raba, g. Dominik Paparić, zamjenik načelnika Općine Lopar. Za umjetnički dojam pobrinuli su se učenici rapskog odjela Glazbene škole Ivana Matetića Ronjogova: Maroje Pičuljan na saksofonu i Nina Španjol na klaviru pod vodstvom prof. Julije Dumić.

U radu kongresa sudjelovali su predavači Nastavnog zavoda za javno zdravstvo PGŽ, Doma zdravlja PGŽ, Ministarstva rada i mirovinskoga sustava, Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Dr. Andrija Štampar, Fakulteta zdravstvenih studija Sveučilišta u Rijeci, Odjela za biotehnologiju Sveučilišta u Rijeci, Fakulteta strojarstva i brodogradnje, Katedre za inženjerstvo vode i okoliša, Škole narodnog zdravlja - Medicinski fakultet Zagreb i Udruge Temno nebo Slovenije. Zdravstveni turizam pretežno se temelji na motivaciji putovanja za poboljšanje zdravlja, radi prevencije ili odmaranja, kao i liječenja ili rehabilitacije te predstavlja jedan od najjačih trendova turističkih putovanja posljednjeg desetljeća. Ovome je pridonijela svijest ljudi o brizi za vlastito zdravlje, povećanje količine slobodnog vremena i dohotka stanovništva, ali i promjene u načinu rada i života suvremenog čovjeka, povećanje stresa, povećanje kroničnih bolesti, a posebno se ističu kardiovaskularne i zloćudne bolesti, dijabetes i kronične respiratorne bolesti. Zdravstveni turizam je u Hrvatskoj prepoznat kao perspektivan i važan gospodarski čimbenik za razvoj cjelogodišnjeg turizma te je uvršten u nacionalne razvojne strateške dokumente (Strategiju razvoja turizma do 2020., te Strategiju razvoja zdravstva od 2012. – 2020.) budući da se radi o specifičnom obliku turizma koji raste po stopi između 20 % i 25 % godišnje. Glavni potencijali i oslonci budućeg razvoja zdravstvenog turizma u Republici Hrvatskoj su kvalitetni i stručni zaposlenici, prirodni ljekoviti činitelji na bazi termalne i morske vode, naftalana, peloida i ostalih, raznolikost prirodnog bogatstva, ekološke kvalitete prostora, more, blagotvorno podneblje i zdrava hrana, povećanje svijesti stanovništva o preventivnoj skrbi i brizi za vlastiti zdravlje.

Upravo Rab kao prepoznata turistička destinacija, uz prirodne, raspoláže i kvalitetnim zdravstvenim resursima koje bi trebalo povezivati s turističkim resursima uz uvažavanje povijesnog nasljeđa, a sve kako bi se destinacija mogla snažnije orijentirati na koncepciju zdravstvenog turizma. To otvara mogućnost da se blagodat mediteranske klime, aerosoli, ljepota krajolika i geomorfološka raznolikost (Geopark), bogati biljni pokrov (šuma Kalifront, rezervat Dundovo, park - šuma Komrčar), pješačke i biciklističke staze (edukativna Premužićeva staza; 144 km pješačkih i 160 km biciklističkih staza) te sada prepoznatljivi ambijent „zelenog otoka“, „otoka ljubavi“, „otoka sreće“, „otoka sporta“ u budućnosti prepozna i pod sloganom „otoka zdravlja“.

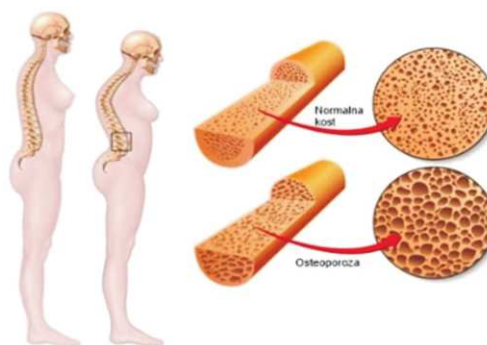
Djelatnici NZZJZ PGŽ - Ispostava Rab

Brojni sudionici i publika sa zanimanjem su pratili kongres Lječilišni turizam i prirodni ljekoviti činitelji

Skrining osteoporoze u Loparu

Općina Lopar je na prijedlog NZZJZ PGŽ prihvatila provedbu javnozdravstvenog programa Skrining osteoporoze kojemu je svrha prevencija i rano otkrivanje promjena u mineralnoj gustoći kostiju dok se bolest i njene posljedice još nisu razvile. Skrining denzitometrija se savjetuje provoditi posebno kod žena neposredno prije ulaska u menopauzu i kod onih kod kojih su iste promjene već nastupile. Ultrazvučno se mjerila gustoća petne kosti. Izračunavanjem rizika za nastanak osteoporoze i poduzimanjem preventivnih aktivnosti direktno se utječe na smanjivanje mogućnosti razvoja komplikacija bolesti i prijeloma. Ovaj izuzetno značajan javno - zdravstveni program proveli su djelatnici rapske ispostave NZZJZ, mr. sc. Daniela Glažar Ivče, dr. med. specijalist epidemiologije i Suzana Majstorović, bacc. med. lab. diagn. Od 30. rujna do 2. listopada 2019. godine pregledano je i obrađeno 147 zainteresiranih mještana Lopara. Uz izdavanje liječničkog nalaza, proveden je i savjetodavni postupak; zdravstveni usmeni savjet, tumačenje nalaza i smjernice kako postupati u cilju

poboljšanja kvalitete života, a vezano uz probleme osteoporoze. Svima je uručena brošura sa savjetima Prevencija osteoporoze s prikazom vježbi koje ciljano utječu na sprečavanje razvoja osteoporoze. Analizom dobivenih podataka rezultata T-scora 86 odnosno 58,5% obrađenih imao je uredan nalaz, 35 osoba ili 23,8% je u osteopeniji, a 26 osoba odnosno 17,7% ima osteoporozu. Važnost prevencije i rane dijagnostike kod osteoporoze je izuzetno važna, stoga zahvaljujemo na zajedničkoj potpori provođenja ovog značajnog javno - zdravstvenog programa.

Docjepljivanje osoba s navršениh 60 godina protiv tetanusa

Cjepivo protiv tetanusa uvedeno je u program cijepljenja u Hrvatskoj 1955. godine, stoga mnoge osobe starije životne dobi nikada nisu cijepljene protiv tetanusa ili su cijepljene prije više desetaka godina i imaju slabiju otpornost na uzročnika ove zarazne bolesti. Prema epidemiološkim podacima danas od tetanusa uglavnom oboljevaju osobe starije životne dobi, pretežno u sjevernim, nizinskim predjelima Hrvatske a oboljenja se povezuje uz radove u vrtu i polju nakon ozljeđivanja - tzv. tetanogene rane i zagađena rane zemljom. Radi prevencije ove rijetke, ali teške i smrtonosne bolesti, 2002. godine uvedeno je docjepljivanje osoba s navršениh 60 godina života koje se docjepljuju kod liječnika obiteljske medicine.

Cjepivo protiv tetanusa, kao i docjepljivanja osoba s navršениh 60 godina života, u redovitom je programu cijepljenja u Hrvatskoj. Ta je praksa uvedena jer starijim ljudima s godinama opada imunitet stečen cijepljenjem, a skloni su ozljedama i padovima. Takve su povrede najučestalije kod ljudi koji rade u polju, gdje se ozlijede, ukoliko ne vode previše računa o povredi, a što je dovoljno da obole od tetanusa.

Tetanus je teška zarazna bolest uzrokovana toksinom bakterije *Clostridium tetani*. Uzročnik tetanusa živi kao saprofit u crijevu domaćih životinja te rjeđe u crijevu čovjeka. U vanjskoj sredini prelazi u oblik spora koje su otporne prema sušenju pa u zemlji mogu živjeti godinama. Bolest se manifestira grčevima mišića tijela s karakterističnim simptomima. Tako zbog grčeva mišića žvakača oboljela osoba ne može otvarati usta pa joj je onemogućeno uzimanje hrane i vode, a otežano gutanje hrane i vode dovodi do zagrcavanja i gušenja. Uslijed grča mišića lica karakterističan je izraz lica kod bolesnika s tetanusom koji podsjeća na podrugljiv osmijeh. Bolnost i napetost mišića trbušne stijenke, prsnih mišića te mišića leđa i ramena praćena je grčevima mišića cijelog tijela koji dovode do smetnji disanja pa su razlog smrti bolesnika.

Do zaraze dolazi u kontaktu sa zemljom u kojoj se nalaze spore tetanusa, a kroz ozljede na koži i sluznici. Spore tetanusa opstaju u uvjetima bez prisustva kisika koje omogućavaju razmnožavanje bacila, a to su razne ubodne rane, posjekotine i zgnječeno tkivo, slabo opskrbljeno krvlju. Uzročnik tetanusa luči toksin koji djeluje na središnji živčani sustav. Do pojave simptoma bolesti dolazi od 3 do 14 dana nakon ozljede. Tetanus je rasprostranjen u svim dijelovima svijeta. Bolest se češće javlja ljeti jer su ozljede u to godišnje doba češće zbog poljskih radova i hodanja bez obuće.

U Hrvatskoj godišnje od tetanusa oboli između 10 i 20 osoba, pretežno starije životne dobi. Najveći broj oboljelih je u sjevernim nizinskim krajevima Hrvatske, oko Bjelovara, šireg područja Zagreba i Varaždina u seoskim sredinama, za vrijeme poljskih radova. U eliminaciji tetanusa problem je to što infekcija stečena prirodnim putem ne dovodi do stvaranja imuniteta. Također, kolektivni imunitet ne može se postići ni uz minimalni zakonski propisan cjepni obuhvat od 90% , budući da se bolest ne prenosi s osobe na osobu. Zbog toga odgovarajuća procijepljenost populacije nema nikakvog značenja u zaštiti necijepljenih pojedinaca.

Imunitet stečen cijepljenjem nije doživotan te se dodatna doza cjepiva treba primijeniti svakih 5 do 10 godina. Otkako je 1955. godine uvedeno obvezno cijepljenje protiv tetanusa, danas u Hrvatskoj pretežno oboljevaju osobe iznad 60. godine života, a koje se obvezno trebaju docijepiti.

Mišja groznica u Primorsko – goranskoj županiji

Često spominjani pojam u području epidemiologije i infektologije jesu zoonoze koje se definiraju kao bolesti koje se prenose sa životinja na ljude i obrnuto te su, sukladno tome, to bolesti koje su zajedničke i jednoj i drugoj prethodno spomenutoj skupini. Jedna od zoonoza jest hemoragijska groznica s bubrežnim sindromom (HGSB). Uzročnici ove hemoragijske vrućice jesu virusi *Hantaan*, *Dobrava*, *Puumala* i *Seoul*. Za područje Republike Hrvatske i nešto šire okolice karakterističan je Hantaan virus te se on najčešće i pojavljuje. Prvotno se ovaj virus nalazi kod poljskih miševa, štakora, voluharica i drugih malih glodavaca. Pojedinaac se može zaraziti kada stupi u kontakt s hranom i vodom u kojoj se ovaj virus nalazi ili ako dođe u kontakt s ekskretima ili sekretima prethodno spomenutih životinja pod uvjetom da su iste inficirane ovim virusom. Najčešći put infekcije jest udisanje kontaminiranog aerosola. Hantavirusi uzrokuju necitoličke infekcije koje su perzistentne u kulturama stanica glodavaca i upravo zato nisu patogene za prirodnog domaćina. Infekcija obično zahvati bubrege i pluća te simptomi mogu varirati od osobe do osobe. Hemoragijska groznica s bubrežnim sindromom jest bolest koju karakteriziraju različiti stupnjevi bubrežne insuficijencije i nestabilnost krvnih žila te se pojavljuje u više faza. Pojava simptoma varira od pojedinca do pojedinca. Neki pojedinci mogu manifestirati slabe pa gotovo i nikakve simptome, dok kod nekih simptomi mogu biti izuzetno izraženi i teški poput visoke vrućice praćene niskim tlakom, crvenila, oštre boli u leđima i trbuhu. Pored prethodno spomenutih simptoma, javljaju se i opsežna krvarenja te petehije. Ukoliko se bolest na vrijeme ne krene simptomatski liječiti, može doći do pojave šoka i akutne bubrežne insuficijencije te takvo stanje iziskuje posebnu skrb i dijalizu. Na temelju

epidemiološke anamneze (odlazak u prirodu, kontakt sa glodavcima i sl.) i kliničke slike vrši se dijagnoza ove bolesti, a liječenje je simptomatsko. Upravo je zbog toga važno što ranije otkriti ovu bolest kako ne bi uznapredovala do teških simptoma te ostavila velike posljedice na život osobe.

U promatranom razdoblju od 2011. do 2017. godine na području Primorsko – goranske županije može se zaključiti da je mišja groznica pravi primjer epidemijske bolesti koja se u prosjeku dogodi svako dvije godine. Bolest se može prevenirati izbjegavanjem odlazaka u prirodna žarišta ove zoonoze (gorski krajevi, šume, priroda općenito...) ili nošenjem adekvatne odjeće i obuće koja štiti od direktnog kontakta s ekskretima zaraženih glodavaca. Isto tako, valja obratiti pozornost na toplije mjesece u godini (svibanj, lipanj i srpanj) kada se bilježi najveći pobol od ove bolesti jer su u ovim mjesecima i ljudi i glodavci najaktivniji i najzastupljeniji u prirodi.

Piše: Vedrana Domaćinović Pićuljan, pedagoginja DV Pahuljica

Prema: Jessica Joelle Alexander i Iben Dissing Sandhal; Danski odgoj djece

Kako odgojiti sretno dijete

Često u razgovoru s roditeljima čujemo kako za svoju djecu žele da budu sretna. Osobito u radu s roditeljima tijekom radionica Rastimo zajedno čujemo kako su njihovi dugoročni ciljevi u odgoju djece da im djeca jednog dana budu sretna, samopouzdana, sposobna... Čini se da neki narodi umješnije odgajaju sretnu djecu nego drugi. Prema podacima Organizacije za gospodarsku suradnju i razvoj (OECD) Danska je 45 godina na samom vrhu ljestvice naj sretnijih ljudi na svijetu, ljudi koji odgajaju sretnu djecu. Mnoga su istraživanja posvećena tom danskom fenomenu, a tome je posvećena i knjiga koja je proglašena svjetskim bestselerom Danski odgoj djece. Autorice knjige, Amerikanka udana za Danca i Dankinja, obiteljska psihoterapeutkinja zaključuju: „Sretna djeca odrastaju u sretnne ljude koji odgajaju sretnu djecu i tako se krug nastavlja.“ Obje zaključuju kako Danci duboko u svojoj kulturi imaju usađene obrasce roditeljevanja, odnosno odgajanja djece, kojih možda ni sami nisu svjesni, a koji se prenose iz generacije u generaciju i doprinose odgoju sretno djece koja postaju sretni ljudi.

Ovo su osnovna načela danskog odgoja djece:

Igra pomaže djeci da razviju brojne ključne životne vještine (otpornost, sposobnost nošenja s problemima, vještine pregovaranja, samokontrolu). Danci svojoj djeci omogućavaju da mnogo vremena provode u slobodnoj nestrukturiranoj igri te da mnogo vremena provode u prirodi, s drugom djecom i odraslima. Igri pridaju puno više pažnje nego raznim slobodnim aktivnostima djece te ih ne opterećuju pretjeranim obvezama.

Autentičnost odnosi se na učenje sebe i djece iskrenosti. Danci njeguju iskrenost sa svojom djecom u svakom pogledu (kod izražavanja osjećaja, pripremanje djece na bolne i teške situacije...). Osobito pažnju pridaju svojoj iskrenosti u pohvalama djece. Pohvalu nikada ne izražavaju automatski, tek tako, a uvijek nastoje pohvaliti rad i trud djeteta, a ne konačan rezultat ili sposobnosti djece.

Preoblikovanje se odnosi na način kako gledamo na stvari. Realni optimisti, kakvi su Danci, ne zanemaruju negativne informacije nego se usredotočuju na druge dostupne informacije kako bi stvorili ljepšu sliku o sebi, svojoj djeci i životu. Preoblikovanje nam može promijeniti doživljaj svijeta i pritom učiniti naše živote i živote naše djece sretnijima pa je ta vještina možda najveći dar koji im možemo dati.

Empatija ili „hodanje u tuđim cipelama“ odlika je danskog odgoja. Danski roditelji nastoje razumjeti dijete, primijetiti i prihvatiti njegove trenutne osjećaje („Plačeš, tužan si.“, „Vidim da si uznemiren.“). Na taj način vlastitim primjerom uče djecu empatiji, odnosno uče ih da poštuju druge i sebe, da stvaraju dublje odnose s drugima i da su skloni i spremni opraštati.

Bez ultimatumata danski je roditeljski stil koji je demokratski te potiče razvoj povjerenja i otpornosti u djece. Umjesto borbe za moć i tjelesnog kažnjavanja, danski roditelji pomažu djeci da shvate i poštuju pravila te pritom pokazuju svoje poštovanje i razumijevanje djeteta.

Zajedništvo i *hygge* načini su njegovanja bliskih odnosa, jednog od najvažnijih preduvjeta osobne sreće. *Hygge* je danski pojam za ugodno zajedničko vrijeme s obitelji i prijateljima čemu pridaju veliku pažnju jer sretno obitelji i snažna društvena podrška stvaraju sretniju djecu.

Zašto ovo ne bi bila načela i našeg odgoja djece? Želimo da budu sretna, zar ne?

Pišu: Tonka Kavran i Lucija Kunda, Centar za kulturu Lopar
Marin Mušćo, Turistička zajednica Općine Lopar

GLAZBOM KROZ GODINU

Početak koncertne sezone uz sjajnu limenu petorku

Koncertna sezona 2019. godine započela je nastupom Simply Brass Kvinteta koji je održan 1. srpnja pred loparskom župnom crkvom. Šarmantna limena petorka izvela je šarolik niz skladbi kojima je oduševila publiku. Izvedena su pretežno djela novijeg datuma stranih autora poput Gustava Holsta, Dumitru Ionela i Enriquea Crespe, a melodije iz poznatih filmova Dobar, loš, zao te Kraljevi mamba naročito su obradovale publiku. Skladbama različitih stilova i duhovitim opaskama, glazbenici su izmamili mnoge osmjeha i srdačne aplauze publike te priredili krasnu uvertiru u ljeto prepuno kulturnih događanja. Koncert je organizirao Centar za kulturu Lopar uz potporu Ministarstva kulture RH i Općine Lopar.

Šarolikim izborom skladbi Simply Brass Kvintet oduševio je loparsku publiku

Maštovita fuzija jazza i filmske umjetnosti

Park Kapić posljednjih godina preobražava se u pravu malu oazu kulture i umjetnosti te postaje sve omiljenije odredište publike, ali i raznih izvođača. U zelenilu parka, autorskim projektom Spiritual Market publici se 8. srpnja predstavio Vedran Ružić sa svojim kvartetom. Maštovita fuzija glazbe, fotografske i filmske umjetnosti Loparane i njihove goste nakratko je povela u svijet jazz harmonije, donoseći probrane detalje o Marku Polu i Dalekom Istoku te povezujući i spretno evocirajući sadašnjost i probleme suvremenosti. Nakon izvedbe pet autorskih skladbi, kasnosrednjovjekovnog moteta i mongolske pjesme u aranžmanu Vedrana Ružića, prikazan je prvi hrvatski art jazz film autora Johna Karduma i Ire Tomić koji tematski prati Ružićev Porinom nagrađeni album. Koncert je organizirao Centar za kulturu Lopar uz potporu Općine Lopar.

Kroz putovanja Marka Pola Vedran Ružić svojim autorskim projektom Spiritual Market ukazao na mnoge probleme suvremenosti

Desetljeće glazbe i prijateljstva

U prijateljskom okruženju, Vitimir Ivanjek se 28. srpnja u župnoj crkvi, jubilarni deseti put, predstavio loparskom auditoriju. Među lokalnom publikom dobro poznat i omiljen pijanist, za ovu svečanu priliku pripremio je poseban program nazvan The Best of Vito: Magical Piano Night. Profinjen i raznolik niz kompozicija zorno je prikazao umjetnikovu svestranost. Spoj klasične i zabavne glazbe karakterističan je za Ivanjeka te je suverenim vladanjem klavijaturom i prekrasnom interpretacijom zainteresirao svako uho, bilo da se radilo o izvedbi zagorske popevke ili Gershwinova klasika Summertime. Posebno dirljiva bila je izvedba Ivanjekove skladbe Rapska zvona, svojevrsne rapsodije prijateljstva i ljubavi prema otoku Rabu. Gostovanje je organizirao Centar za kulturu Lopar uz potporu Općine Lopar i Turističke zajednice Općine Lopar.

Svojoj vjernoj publici Vitimir Ivanjek predstavio se deseti put

World music pod krošnjama Kapića

Brojna publika imala je priliku 8. kolovoza, pod krošnjama Kapića, uživati u interpretacijama skladbi Zorana Majstorovića i Vaska Atanasovskog. Izvrstan world music duo predstavio se širokom paletom instrumenta - gitarom, arapskom lutnjom, saksofonom, sopran saksofonom, flautom te vokalom. Glazbeno putovanje narodnom glazbom u svom osebnom jazz stilu započeli su makedonskim ritmom, uslijedili su Tunis, Grčka i sevdah, zatim Međimurje pa opet Makedonija. Sjajna kombinacija Parka Kapić i vrhunskih glazbenika učinili su atmosferu bajkovitom; pozornost kojom je publika pratila izvedbe i iskreno oduševljenje onime što je čula, učinili su toplu ljetnu noć zaista nezaboravnom! Razigrani ritmovi i stihovi nekih od najpoznatijih narodnih pjesama na trenutke su zaista bili dirljivi, a simpatični glazbenici svojom jednostavnošću i vrhunskom izvedbom kroz nešto manje od dva sata koncerta osvojili su srca i uši prisutnih. Koncert je organizirao Centar za kulturu Lopar uz potporu Ministarstva kulture RH i Općine Lopar.

Duo Atanasovski – Majstorović oduševio brojnu publiku

Spojem klavira i mellotrona višestruki dobitnik Porina očarao publiku

15. kolovoza pred župnom crkvom publici se predstavio izniman pijanist, aranžer i skladatelj Zvezdan Ružić. Ovaj mladi umjetnik zauzima istaknuto mjesto na hrvatskoj glazbenoj sceni zbog vrhunskog talenta, ali i neobične fuzije dvaju instrumenata kojima se izražava. To su klavir i mellotron – preteča sintesajzera! Desnom rukom muzicira na klavijaturi, a lijevom na mellotronu te neobičan spoj naziva Pianotron! Iz njegovih klavijatura izlaze divne melodije obojane mirisom ljubavi, romantike, osobnih želja, ali i djetinjstva i različitih doživljaja. Ružićev je izraz neposredan i spontan, vedar i neobičan, iskren. Publika odlično prihvaća njegove kompozicije, ali i direktnu komunikaciju koju Ružić s lakoćom ostvaruje. Smirujući ambijent pred crkvom i ljepota Ružićeve glazbe očarali su okupljene, a ugodna loparska noć okrunjena mjesečinom dugo je odzvanjala tonovima pianina i mellotrona, spoja koji je Ružić osmislio i koji zaista daje divno suzvučje. Koncert je organizirao Centar za kulturu Lopar, a pokrovitelji su Općina Lopar i Ministarstvo kulture RH.

Izniman jazz pijanist Zvezdan Ružić predstavio autorski projekt Pianotron

Ispraćaj ljeta u znaku rocka i bluesa

Trojica vrsnih riječkih glazbenika okupljena u sastavu Jed Becker's Group 20. kolovoza predstavila su se nizom blues i rock uspješnica te rasplesala loparsku publiku. Pozitivna atmosfera osjećala se od početka koncerta. Park Kapić ponovno se pokazao kao sjajan ambijent, svirka i solaže na gitari, bas gitari i bubnju zvučale su odlično, a publika je glazbenike nagrađivala opetovano intenzivnim pljeskom. Na kraju koncerta mogle su se čuti i ovacije te su glazbenici izašli na bis i pjesmom Lucille završili koncert! Gostovanje je organizirao Centar za kulturu Lopar, a pokrovitelji su Općina Lopar i Ministarstvo kulture RH.

Rock i blues uspješnicama Jed Becker's Group rasplesao brojnu publiku

KAZALIŠTE ZA SVE UZRASTE

Karikiranjem stereotipa i ljudske pohlepe Tajkuni do suza nasmijali publiku

Nakon brojnih predstava za djecu i mlade kojima se nastoji razvijati publiku od malih nogu, u parku Kapić 12. srpnja organizirano je prvo kazališno gostovanje namijenjeno odrasloj publici – izvedena je komedija Tajkuni Glumačke družine Histrion u režiji Zorana Mužića. Duhovitim tekstom Mire Gavrana i krajnjim karikiranjem stereotipa i ljudske pohlepe, tijekom dvosatne izvedbe glumci su održavali pažnju i do suza nasmijavali brojnu publiku. Predstavu je organizirao Centar za kulturu Lopar uz potporu Ministarstva kulture RH i Općine Lopar.

Izniman odaziv publike na komediji GD Histrion

Šale iz Crne kutije

Ri teatar već godinama nasmijava uglavnom riječku publiku, a ovog ljeta komedijom Crna kutija predstavili su se i loparskoj. 20. srpnja u parku Kapić brojni prisutni saznali su što se događalo na jednom jadranskom otoku nakon „nespretnog slijetanja“ aviona, a pregršt šala i ironičnih komentara od srca su nasmijali publiku koja ih je nagradila gromoglasnim aplauzom.

Ri teatar okupio mnoštvo u Kapiću

KAZALIŠTE OD MALIH NOGU

Kamišibaj teatar - japansko ulično kazalište

21. siječnja u predvorju Područne škole Lopar izvedena je krasna interaktivna predstava Gradskog kazališta lutaka Rijeka pod naslovom Četiri godišnja doba. Predstavom su djeca upoznata s kamišibaj teatrom, odnosno japanskim oblikom uličnog kazališta. Sjajan glumac Damir Orlić interpretacijom četiriju kratkih priča popraćenih ilustracijama oduševio je loparske mališane. Kroz dogodovštine gusjenice Emerika, slona Gašpara, lava Miroslava i pingvina Frederika proveo ih je kroz godišnja doba progovarajući pritom o odrastanju, djetinjstvu, prijateljstvu i roditeljstvu.

Gradsko kazalište lutaka Rijeka ponovno oduševilo mališane svojim najnovijim projektom

Plesna haljina Žutog Maslačka raznježila mališane

Kazalište Prijatelj u predvorju Područne škole Lopar izvelo je 24. svibnja predstavu Plesna haljina Žutog Maslačka. Zanimljivim pristupom temama vezanima za odrastanje ovo kazalište najmlađima nastoji prenijeti važne životne pouke, a ovoga puta, kroz dobro poznatu priču, loparskim mališanima prenijeli su onu o prolaznosti fizičke ljepote, odnosno vječnosti ljepote duše. Predstava je dirnula srca okupljenih te su glumci nagrađeni gromoglasnim pljeskom. Gostovanje je organizirao Centar za kulturu Lopar uz potporu Ministarstva kulture RH i Općine Lopar.

Nakon predstave, loparski mališani strpljivo su čekali autograme njima već poznate ekipe Kazališta Prijatelj

Svevremenske poruke o očuvanju prirode

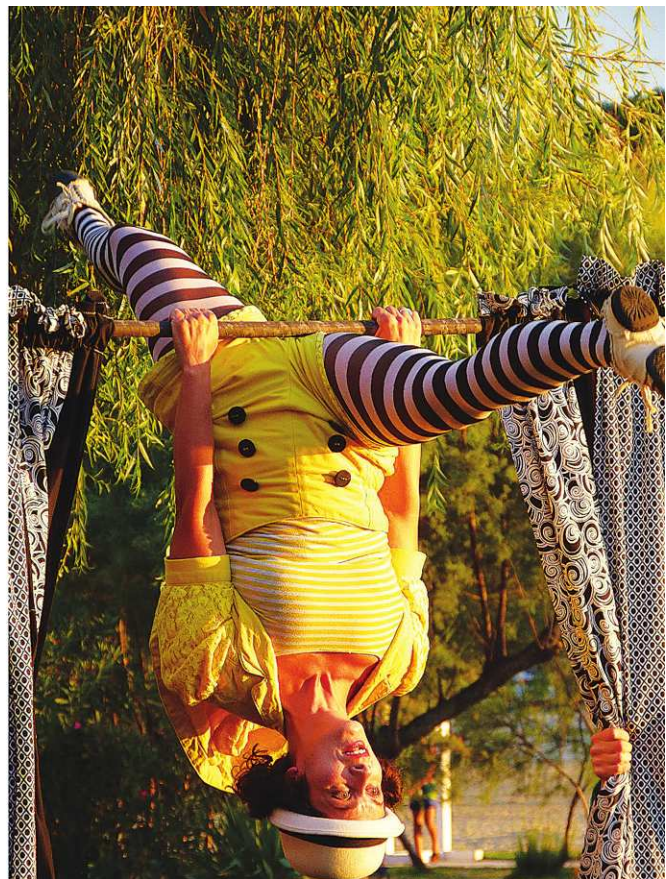
Nakon predstave Ri teatra namijenjene odraslima, svoj red dočekali su i mališani te su 21. srpnja u ugodnom ambijentu parka Kapić uživali u izvedbi Šumske bajke. Ova predstava donijela je priču o kameramanu koji želi posjećiti šumu kako bi snimio film. Promatrajući šumu i ućeci o njoj kroz četiri godišnja doba, na koncu zaključuje kako je ipak bolje sačuvati šumu. Brojni mališani pomno su pratili predstavu i upijali svevremenske poruke o očuvanju prirode. Gostovanje u Loparu organizirao je Centar za kulturu Lopar uz potporu Općine Lopar.

Park Kapić poslužio je kao svršena scenografija Šumske bajke Ri teatra

Cabaret na rasklapanje popraćen cirkuskom radionicom

Cirkuski cabaret na sklapanje i rasklapanje pod naslovom Trio – la la la 17. kolovoza u parku Kapić od srca je nasmijao sve uzraste, a nakon toga uslijedila je i cirkuska radionica, također u izvedbi Triko cirkus teatra. Okupljeno mnoštvo djece s velikim je zanimanjem i budnom pozornošću pratilo zbivanja na sceni. A tu se zaista moglo vidjeti mnogo toga zanimljivog jer klaunovski štosevi, žongliranje, ples i akrobacije nisu svakidašnji prizor! S mnogo smijeha i pozitivne energije, upoznati s novim vještinama, mališani su ispratili akrobatsku družinu! Predstavu je organizirao Centar za kulturu Lopar pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture Republike Hrvatske i Općine Lopar.

Klaunovskim štosevima, žongliranjem, plesom i akrobacijama Triko cirkus teatar oduševio najmlađe

Priča u pokretu

Scenskom igrom Čarobna svirala Gradsko kazalište lutaka Rijeka 11. listopada pokrenulo je u ritmu priče loparske mališane. Izvrsni glumci na dvorištu Područne škole Lopar pokazali su primjerom da sport i pripovijedanje mogu ići zajedno, čineći i jedno i drugo zabavnijim. Pokretima tijela glumci su pripovijedali, a djeca ih pokretom slijedila te na taj način aktivno sudjelovala u donošenju priče. Vrlo zainteresirani, pomno su slušali o šumskom društvu koje svira čarobnu sviralu, a fizička aktivnost stvarno ih je obradovala! Gostovanje je realizirano zahvaljujući suradnji Gradskog kazališta lutaka Rijeka i Centra za kulturu Lopar putem Kulturne mreže PGŽ.

Sinergija dramske umjetnosti i rekreacije u predstavi Čarobna svirala u izvedbi GKL Rijeka

Simpatični Čudak Šumek

Uoči sv. Nikole, 5. prosinca, u predvorju Područne škole Lopar gostovala je predstava Čudak Šumek u koprodukciji Kotor teatra i Male scene. Predstava je to o dječaku koji, tražeći najljepši cvijet za mamu, zaluta u šumi te upoznaje neobičnog Šumeka koji ondje živi sretno i u skladu s prirodnom iako ga neki nazivaju ga čudakom. Gostovanje u Loparu ostvareno je zahvaljujući suradnji Kotor teatra i Centra za kulturu Lopar putem Kulturne mreže PGŽ-a te uz potporu Ministarstva kulture RH i Općine Lopar.

Predstava u koprodukciji Kotor teatra i Male scene

LIKOVNO-KREATIVNI PROGRAMI

Lopar bogatiji za dvije BookCrossing zone i mozaičnu instalaciju u javnom prostoru

Nakon postavljanja prve kućice s knjigama koja funkcionira po principima BookCrossinga u parku Kapić, zahvaljujući donaciji Imperiala d.d. te potpori Općine Lopar, u svibnju su postavljene dvije dodatne. Nove kućice tzv. Biblioteke na plaži tijekom ljetnih mjeseci bile su postavljene na šetnici iznad Rajske plaže te je svatko mogao posuditi ili u njima ostaviti knjigu. Fundus Biblioteke na plaži čine isključivo donirane knjige kojih je samo u 2019. godini prikupljeno više stotina. Svim donatorima od srca zahvaljujemo na potpori te molimo korisnike da se i ubuduće prema dostupnim knjigama odnose sa zahvalnošću.

Nedaleko kućice s knjigama u blizini TN San Marino, u svibnju je trajno postavljena i trodijelna mozaična instalacija zamišljena kao svojevrсно odmorište i photo point namijenjen ljubiteljima umjetnosti i lijepog. Instalacija je izrađena na radionicama koje je tijekom ožujka pohađao 21 polaznik u okviru programa poticanja kulturno-umjetničkog amaterizma koji Centar za kulturu Lopar provodi već nekoliko godina zaredom. Tijekom 4 različita ciklusa i 35 radionica namijenjenih srednjoškolicima i odraslima, u programu je do sada sudjelovalo ukupno 116 osoba iz svih mjesta na otoku i realizirane su 4 izložbe. Zanimljivo je spomenuti da je ovogodišnji ciklus radionica izrade mozaika zapravo ponovljeni ciklus radionica iz 2017. godine u sklopu

Tijekom posljednjih nekoliko godina javni prostori obogaćeni su mozaičnim instalacijama nastalima na ciklusima radionica za odrasle i djecu

kojega je izrađena klupica obložena mozaikom koja se nalazi u parku Kapić. Uz navedena dva ciklusa radionica izrade mozaika za odrasle, provedena su i dva ciklusa namijenjena djeci na kojima su mozaikom obloženi stolić i žardinjera za cvijeće postavljeni uz klupicu u parku. Lopar je stoga u sklopu projekata Centra za kulturu u posljednje dvije godine obogaćen za 4 mozaične instalacije i 3 kućice za knjige kojima se nastoji kreativno oplemeniti javni prostor.

Otvorenje izložbe polaznika tečaja Osnove izrade mozika u predvorju Općine Lopar

Tijekom ljetnih mjeseci knjige se moglo posuditi na tri punka tzv. Biblioteke na plaži

Novi ciklus fotoradionica Svijet u bojama

Fotoradionice u sklopu projekta Kreativnost u svakodnevici, osim prekrasnih fotografija, pridonijele su stvaranju novih prijateljstava

Već zaista popularna u cijeloj Hrvatskoj, petodnevna fotoradionica Svijet u bojama drugu je godinu zaredom održana u Loparu u razdoblju od 5. do 9. svibnja pod vodstvom novinarkе Sanje Grgić Ćurić i njenog supruga Nikole Ćurića iz Foto Hrvatske koji to rade s velikom ljubavlju i predanošću. Petnaest polaznica učilo je teoriju, izišlo na teren te fotografiralo do iznemoglosti loparske detalje i motive. Teorijski dio ponudio je novosti za svaku polaznicu, ovisno o stupnju upućenosti u fotografiju, dok je terenski rad rezultirao prekrasnim fotografijama nastalima u prijateljskoj atmosferi. Posljednjeg dana radionice u predvorju Općine Lopar postavljena je izložba najboljih fotografija polaznica koja je javnosti bila dostupna do rujna. Neke od tih fotografija našle su se i u kalendaru Turističke zajednice Općine Lopar za 2020. godinu. Fotoradionica Svijet u bojama ima cilj otvoriti oči polaznicima, naučiti ih da zastanu, potraže i gledaju ljepotu oko sebe (i u sebi) te je pokušaju uvijekvečiti tj. zaustaviti trenutak. Ljepota je svugdje oko nas, ali je teško pridavati joj veću pažnju zbog zauzetosti svakodnevnim brigama i poslovima te ove fotoradionice imaju i svojevrсни terapijski učinak. Fotoradionicu organizirao je Centar za kulturu Lopar uz potporu Općine Lopar i Primorsko-goranske županije u sklopu projekta Kreativnost u svakodnevici.

Otvorenje izložbe fotografija u predvorju Općine Lopar

Upoznavanje s osnovama filcanja te mogućnostima korištenja vune

23. listopada, najprije za najmlađe, a onda i za odrasle, u Loparu je održana Radionica filcanja vune pod vodstvom dizajnerice Vesne Jakić (Ruta Wool & Design). Voditeljica je polaznicima zorno opisala postupak izrade proizvoda od vune koji započinje striženjem ovaca, zatim slijedi pranje i češljanje vune te filcanje (ravnanje), a tek na koncu ovog složenog procesa na red dolazi i umjetničko izražavanje. Strpljivo slijedeći upute, učenici Područne škole Lopar u jutarnjim satima okušali su se u filcanju cvijeta, a veseloj radnoj atmosferi doprinos je dao Macmalić – neobičan patuljak koji živi u creskim šumama, a o kojemu je voditeljica ispričala priču povezanu s postupkom obrade vune. Nakon što su u juturnjim satima mališani svladali osnove filcanja, u večernjim satima u prostorijama DVD-a Lopar u istom su se okušali i odrasli. Voditeljica Vesna Jakić pritom je održala predavanje o vuni, proizvodima od vune i obrtu Ruta. Naglasila je da se vuna danas često nepravilno odlaže u prirodi umjesto da se obrađuje, iako je u radu s vunom moguće ostvariti konkretne financijske rezultate. Radionicu je organizirao Centar za kulturu Lopar, uz potporu Općine Lopar.

Uz praktični dio tj. radionice filcanja, odrasli su slušali predavanje o mogućnostima korištenja vune

Učenici su se s osnovama obrade vune upoznali uz pomoć Majstora Macmalića

Dvije maštovite klupe za sklapanje i njegovanje prijateljstva Centar za kulturu donirao loparskim školarcima

Područna škola Lopar od lipnja je bogatija za dvije maštovite klupe koje su oslikali sami učenici! Naime, 10. lipnja u školi je realiziran projekt Frenčovska klupa koji je osmišljen u cilju prevencije i suzbijanja vršnjačkog nasilja, poticanja inkluzije, njegovanja i sklapanja novih prijateljstava među djecom vrtićke i osnovnoškolske dobi. Nakon što su poslušali poučnu priču, kroz igru i druženje učenici su oslikali dvije klupe koje su ostavljene školi kao mjesto dječje igre, druženje i prijateljstva. Projekt Frenčovska klupa nastao u SAD-u, a njegov začetnik je sedmogodišnji Christian koji je pokrenuo inicijativu da njihovo školsko dvorište dobije klupu prijateljstva. Radi se o oslikanoj, uređenoj i dobro pozicioniranoj klupi na koju može sjesti svako dijete koje želi naći novog prijatelja, pokrenuti novu igru ili se uključiti u druženje. Nositelj inicijative u Hrvatskoj je Laboratorij zabave koji je, u organizaciji Centra za kulturu Lopar te uz potporu Općine Lopar, svoj projekt realizirao i u Loparu.

Maštovite klupe prijateljstva koje ostaju u nasljeđe budućim učenicima škole

Gradim svoj svijet – novi ciklus radionica lončarstva

VREMEPLOV DOGAĐANJA

Centar za kulturu Lopar od 2017. godine proveo je nekoliko ciklusa radionica iz područja osnova izrade keramike u kojima su sudjelovali prvenstveno srednjoškolci i odrasli. 2019. godine, u sklopu programa Gradim svoj svijet koji je proveden uz potporu Primorsko-goranske županije i Općine Lopar, radionice lončarstva prilagođene su djeci mlađeg uzrastu te je tijekom studenog i prosinca u Područnoj školi Lopar održano 6 radionica za učenike 3. i 4. razreda. Kroz druženje, djeca su upoznata s postupkom izrade keramičkog posuđa; s osnovnim principima oblikovanja glinenih zdjela rukama i lončarskim kolom, oslikavanjem, glaziranjem i paljenjem u posebnim pećima. Projekt Gradim svoj svijet Centar za kulturu Lopar pokrenuo je prije četiri godine te je u suradnji sa školom i vrtićem proveden niz vrlo uspješnih radionica kojima se nastoji djecu od malih nogu senzibilizirati za različite umjetničke izričaje i potaknuti ih na kreativno izražavanje.

Oblikovanje na lončarskom kolu prvi je korak u složenom procesu izrade keramičkih posuda

Nakon sušenja, glinene posude se oslikavaju, a potom se pale u posebnoj peći

Mališani nisu skrivali oduševljenje svojim ruketvorinama

Razvoj kulture čitanja kroz Malu čitaonicu i Kreativne piknike

U sklopu novopokrenutog projekta Mala čitaonica, Centar za kulturu Lopar u 2019. godini organizirao je u siječnju, lipnju, kolovozu i rujnu čitaonice popraćenu likovno-kreativnim radionicama za djecu koje su vodile odgajateljice Magdalena Matahlija i Andrea Deželjin. Tijekom ljetnih mjeseci one su održane na otvorenome u sklopu tzv. Kreativnih piknika koje vrlo rado posjećuju i djeca i roditelji. Ovaj projekt pokrenut je s ciljem poticanja čitalačkih navika i pridonosa stvaranju afirmativnog odnosa prema književnosti od najranije dobi, što je izuzetno važno u smislu poticanja kulture čitanja. Aktivnosti su realizirane uz potporu Primorsko – goranske županije i Općine Lopar.

Čitanje priča popraćeno uvijek drugačijim uprizorenjima, plijeni pažnju mališana

Kreativni piknici mjesto su opuštenog druženja djece i roditelja

EDUKATIVNE AKTIVNOSTI

Proglašenje Raba geoparkom – mogući presudan faktor u produljenju turističke sezone i razvoju održivog turizma

8. veljače dr. sc. Ljerka Marjanac iz Zavoda za paleontologiju i geologiju kvartara HAZU te predsjednica udruge Pro-GEO Hrvatska u prostoru DVD-a Lopar održala je izuzetno zanimljivo predavanje pod naslovom Geoparkovi – izazov, trend ili nešto više? Okupljajući stručnjake geologe te ljubitelje prirode, udruga Pro-GEO Hrvatska zalaže se za zaštitu geološke baštine, lokaliteta i krajobraza posebne geološke vrijednosti te promiče geološke znanosti i spoznaju o jedinstvenoj i neobnovljivoj baštini našeg planeta. Zbog iznimne geološke i biološke raznolikosti Raba, udruga već godinama nastoji osnovati tj. proglasiti čitav otok geoparkom. Dr. sc. Marjanac objasnila je što su to geoparkovi i kroz brojne primjere iz svijeta pojasnila kako oni funkcioniraju te se osvrnula na dobrobiti i restrikcije koje bi proglašenje otoka geoparkom moglo donijeti. Postavivši rapsku geološku baštinu uz bok primjerima iz geoparkova u svijetu, i laicima je bilo jasno da je riječ o zaista iznimnim strukturama koje, kako svojim značajem, tako ni atraktivnošću, nimalo ne zaostaju za predstavljanim primjerima. Nažalost malobrojna publika iskazala je velik interes za rapski geopark, kao i dozu nezadovoljstva što se po tom pitanju nije učinilo više iako bi upravo proglašenje Raba geoparkom moglo biti presudan faktor u produljenju turističke sezone i razvoju održivog turizma. Predavanje je organizirao Centar za kulturu Lopar uz potporu Općine Lopar.

Fascinantne geološke strukture u Loparu

Nova saznanja o kasnosrednjovjekovnom reljefu

22. veljače dr. sc. Saša Potočnjak s Odsjeka za kroatistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci te dr. sc. Barbara Španjol – Pandelo s Odsjeka za povijest umjetnosti istog Fakulteta održale su u prostoru DVD-a Lopar predavanje o novim saznanjima o kasnosrednjovjekovnom drvenom reljefu iz crkve Rođenja Marijina uz koji se veže loparsko štovanje Male Gospe. Dosadašnja istraživanja arhivskih spisa pokazuju da je današnja crkva u srednjem vijeku bila crkva franjevac trećoredaca (glagoljaša) te da je nosila titular sv. Marije Magdalene, a ne Rođenja Marijina. U izlaganju su predstavljena nova istraživanja tog svetačkog kulta koja su dovela do zanimljivih zaključaka kao primjerice da spomenuti drveni reljef prikazuje Bogorodicu s Kristom, a ne sv. Anu s Marijom kako su raniji istraživači pretpostavili. Iako iznimno zanimljivo, predavanje je nažalost bilo slabo posjećeno. Organizirao ga je Centar za kulturu Lopar uz potporu Općine Lopar.

Po tumačenju suvremene ikonografije drveni reljef iz crkve Rođenja Marijina prikazuje Bogorodicu s Kristom

Festival znanosti u znaku boja

Od 11. do 13. travnja na Rabu je priređen još jedan bogat program Festivala znanosti u koji su prvenstveno bili uključeni učenici OŠ I. Rabljanina Rab te SŠ Markantuna de Dominisa Rab, a osnovna tema bila je Boje. Loparski dio programa započeo je 11. travnja programom u Područnoj školi Lopar koji je uključivao edukativnu radionicu Boje svemira pod vodstvom Višnje Srdelić, predavanje Tihomira Marjanca Paleo – potresi na otoku Rabu te izložbu dječjih radova Boje dječjim očima. Nakon brojnih programa u Rabu, Festival je okončan tamo gdje je i započeo – u Loparu i to edukativnim radionicama za djecu koje su održane u prostoru DVD-a Lopar. Mario Poletto vodio je radionicu Tektonske ploče i kako planine rastu, a Karmela Vajdoher Žilić Zanimljivosti o školjkama i puževima Jadrana. Prepuni novih informacija i zanimljivosti, polaznici su se nakon toga uputili u Geo – dir pod vodstvom geologa Tihomira Marjanca. Loparski dio programa organiziran je u suradnji Udruge Pro – GEO Hrvatska i Centra za kulturu Lopar uz potporu Općine Lopar.

Geo - dir uz vodstvo dr. sc. Tihomira Marjanca

Edukativnim radionicama znanost se nastoji približiti najmlađima

Mjesec u znaku podizanje razine ekološke osviještenosti

Već nekoliko godina zaredom u Loparu se u travnju obilježava Dan planeta Zemlje, a bogatim programom u kojem aktivno sudjeluje šira zajednica nastoji se educirati, podizati razinu ekološke osviještenosti, ukazivati na važnost selektiranja i pravilnog odlaganja otpada te, općenito, na nasušnu potrebu za odgovornijim ponašanjem prema prirodi. Program koji je trajao od 1. travnja do 5. svibnja organiziran je u suradnji Turističke zajednice Općine Lopar, Lopar Vrutka d.o.o. i Centra za kulturu Lopar te uz potporu Općine Lopar, Imperial Riviere i Kaline d.o.o.

Velika akcija čišćenja priobalja i podmorja Neka školji budu bolji

Svakako jedna od najznačajnijih aktivnosti navedenog programa bila je velika akcija čišćenja priobalja i podmorja Neka školji budu bolji koju Turistička zajednica Općine Lopar već dugi niz godina koordinira te koja ne bi bila moguća bez ogromnog volonterskog angažmana loparskih udruga i pojedinaca te komunalnog poduzeća. U 2019. održana je 6. travnja.

Tradicionalna eko akcija ne bi bila moguća bez ogromnog angažmana volontera

Edukacija od najmlađe dobi

KTD Lopar Vrutak aktivnostima za najmlađe nastoji educirati i podizati razinu ekološke osviještenosti od malih nogu pa već godinama u suradnji s Područnim odjeljenjem Dječjeg vrtića Pahuljica i Područnom školom Lopar organizira prikupljanje starog papira tijekom travnja i svibnja. Uz to, svake godine mališanima poklanja po jednu edukativnu predstavu, a 2019. godine to je bila predstava Naš zeleni svijet u izvedbi Kazališta Smješko, koja je izvedena 9. travnja u predvorju PŠ Lopar.

Kako reciklaža ne mora biti gnjavaža, polaznici su se uvjerali 27. travnja na Radionici izrade lutaka od recikliranih materijala koju je Centar za kulturu Lopar organizirao u suradnji s Kulturno-umjetničkom udrugom Akt. Koristeći stare čarape, polaznici su pod vodstvom Sandre Vučetić izrađivali simpatične Muppete te naučili kako iskoristiti materijale koji im više nisu potrebni i pritom se kreativno izraziti i pridonijeti smanjenju količine otpada.

Od stare čarape do simpatičnog Muppeta

Oplemenjivanje životnog prostora

U okviru programa obilježavanja Dana planeta Zemlje dio aktivnosti svake je godine usmjeren i oplemenjivanju prostora u kojem živimo. Turistička zajednica Općine Lopar stoga je 16. travnja svojim iznajmljivačima omogućila subvencioniranu kupnju sadnica, a Centar za kulturu Lopar organizirao je izložbu polaznika tečaja Osnove izrade mozaika koji je rezultirao trodijelnom mozaičnom instalacijom u svibnju trajno postavljenom iznad Rajske plaže kao svojevrsno odmorište i photo point.

Odmorište i photo point u vidu trodijelne mozaične instalacije

Izvor: Hrvoje Hodak, Rab danas

Okrugli stol Stanje izazovi, valorizacija i prezentacija rapske arheološke baštine

3. svibnja u Velikoj vijećnici Grada Raba javnosti je predstavljen projekt Rab Archaeological (T)races kojeg u sklopu aktivnosti programskog pravca 27 susjedstava - Rijeka 2020 - Europska prijestolnica kulture, razvija Susjedstvo otok Rab. Nositelji ovog projekta, koji se odvija u partnerstvu i suradnji s Institutom za arheologiju, Pomorskim i povijesnim muzejom Hrvatskog primorja te agencijom Heritage Malta, su Centar za kulturu Lopar, Pučko otvoreno učilište Rab i Turistička zajednica Grada Raba. Sudionicima predstavljanja ovog vrijednog projekta i kasnije održanog okruglog stola o stanju i prezentaciji rapske arheološke baštine, svojim su pozdravnim riječima punu podršku dali i predstavnici jedinica lokalnih samouprava, gradonačelnik Grada Raba Nikola Grgurić i zamjenik načelnika Općine Lopar Dominik Paparić, a pored njih skupu su prisustvovali i direktori ureda turističkih zajednica Grada Raba i Općine Lopar, Ivana Matušan i Marin Mušćo, te predstavnici projekta Rijeka 2020. Projekt Rab Archaeological (T)races temelji se na prezentaciji arheoloških lokaliteta na području čitavog otoka i njihovom povezivanju postojećim pješačkim i biciklističkim stazama. Predviđene staze prostiru se na području Dundova i Kalifronta, zatim na potezu Supetarska Draga – Lopar te na sjevernoj strani Lopara, a više o samim lokalitetima koji se nalaze na planiranim tematskim arheo-stazama govorili su stručni suradnici na projektu; arheologinja, dr. sc. Ana Konestra iz Instituta za arheologiju te arheolog i kustos Pomorskog i povijesnog muzeja Hrvatskog primorja, Ranko Starac.

S obzirom da je jedan od osnovnih ciljeva projekta Rab Archaeological (T)races zainteresirati širu javnost za arheološku baštinu koja, osobito na Rabu, dugi niz

godina nije bila sustavno istraživana, sistematizirana, pa tako niti na odgovarajući način predstavljena javnosti, zanimljivo je bilo čuti i vidjeti kako to rade partneri projekta s Malte.

U tu svrhu o inovativnim načinima očuvanja i prezentacije arheološke baštine govorila je viša kustosica Nacionalnog muzeja arheologije u Valetti, gđa Sharon Sultana, ujedno i predstavnica nacionalne agencije Heritage Malta koja upravlja ukupnom kulturnom baštinom Malte, a s kojom je Susjedstvo otok Rab uspostavilo partnerstvo s ciljem razmjene iskustava.

O domaćem primjeru dobre prakse, nagrađivanoj aplikaciji Zagreb Time Travel koja u sebi objedinjuje GPS kartu destinacije, popularnu gemifikaciju i učenje o povijesti lokaliteta kroz zadatke i igru, nudeći usput popuste i preporuke lokalnih poslovnih subjekata, govorile su koautorice aplikacije, sestre Kata i Ivana Barišić.

Nakon kratke pauze uslijedio je najavljeni okrugli stol na kojem su o stanju, izazovima, valorizaciji i prezentaciji rapske arheološke baštine vrlo otvoreno i iz prve ruke govorili; povjesničar umjetnosti i arheolog te redoviti profesor i pročelnik Odsjeka za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu Miljenko Jurković, Ana Konestra iz Instituta za arheologiju i Ranko Starac iz Pomorskog i povijesnog muzeja Hrvatskog primorja. Okruglim stolom izvrsno je moderirala Tonka Kavran, ravnateljica Centra za kulturu Lopar i koordinatorica projekta.

Unisono i bez imalo razmimoilaženja svi sudionici okruglog stola, a u tome im se završnim komentarom pridružio i gradonačelnik Raba Nikola Grgurić, složili su se kako je krajnje vrijeme da Rab dobije muzejsku jedinicu, koja bi najvjerojatnije bila strukturirana unutar Županijskog muzeja u Rijeci, na čemu treba ustrajno raditi.

Sudionici okruglog stola Stanje, izazovi, valorizacija i prezentacija rapske arheološke baštine

Rab posjeduje koncentraciju sadržaja kakvu na jadranskoj obali ima samo Dubrovnik, a još uvijek nema muzejsku ustanovu čije bi osnovno poslanje bilo prikupljanje i obrada pokretne građe, i to na način da informacije o toj građi budu prezentirane na samome otoku. Uz to posao kustosa bio bi da organizira i dovodi ljude na Rab, da se vrše edukacije i pokreću aktivnosti u očuvanju dijelova brojnih izuzetno vrijednih spomenika koji danas propadaju nepoznati i nevidljivi domaćoj javnosti. U tom kontekstu više je puta spomenuta čudesna maritimna rimska vila na Kaštelini u Kamporu, zatim velika crkva sv. Lovre u Banjolu, ili crkva u Gožinki s koje je i u vrijeme održavanja ovog skupa skinuto kamenje, a koja svjedoči ni manje ni više nego o prisustvu

Karla Velikog na ovim područjima 800. godine, mijenjajući tako u potpunosti hrvatsku povijest ranog srednjeg vijeka.

Desetljećima nema sustavne koordinacije svih ustanova koje na otoku Rabu vrše arheološka istraživanja, bilo da je riječ o Filozofskom fakultetu u Zagrebu, Institutu za arheologiju ili dobrodošlim ekipama iz Francuske ili iz Italije, kao i o privatnim istraživačima, i svi ti njihovi rezultati koji su od izuzetnog značaja za Rab, obrađeni i objavljeni u stručnoj literaturi, zbog nepostojanja jedne takve muzejske ustanove, ostaju nepoznati rapskoj javnosti. Vrijeme je da se to promijeni.

Obilazak pojedinih arheoloških lokaliteta sa suradnicima i partnerima na projektu

Geo Day – dan posvećen Geoparku i zaljubljenicima u prirodu

Kako bi turistima, ali i lokalnim zaljubljenicima u prirodu, približila Geopark i brojne geološke zanimljivosti otoka Raba, Turistička zajednica Općine Lopar 30. travnja 2019. prvi je put organizirala Geo Day - besplatan razgled geo-točaka uz stručno vođenje geologa dr. sc. Ljerkke Marjanac i prof. dr. sc. Tihomira Marjanca, suosnivača udruge ProGEO-Hrvatska i koautora projekta Geopark otok Rab. Naime, na otoku Rabu je 2005. godine započelo označavanje prvih geo – točaka. Sada ih je na čitavom otoku stotinjak, od čega u Loparu oko pedeset. Geološke i geomorfološke znamenitosti otoka, njegova geološka građa i reljef, oduvijek su bili prirodni temelj za razvoj flore i faune, a time i kulture. Nakon polaska iz San Marino Camping Resorta te poučnog obilaska Jamine i Fruge, za sudionike poučne šetnje organizirano je druženje uz domjenak i koncert izvrsnog rapskog dua Desoto Acoustic. Vjerujemo da će nakon dugogodišnjih aktivnosti usmjerenih označavanju geoloških zanimljivosti na više od 70 km poučnih geo - staza na otoku te brojnih predavanja i radionica, konačno doći i do službenog proglašenja otoka Raba geoparkom, što bi uvelike doprinijelo još kvalitetnijem brendiranju turističke ponude.

Geo Day – povod za upoznavanje iznimne geološke baštine otoka

Putovanje kroz prošlost Lopara

S recentnim arheološkim istraživanjima na području Lopara svi zainteresirani u 2019. godini ponovno su imali priliku upoznati se putem outdoor izložbe Putovanje kroz prošlost Lopara koja je, treću godinu zaredom, tijekom ljeta bila postavljena na šetnici iznad Gornjeg mela. Riječ je o dvojezičnoj izložbi (hrvatski i engleski jezik) informativno-edukativnog karaktera koja je pripremljena u suradnji s Institutom za arheologiju u Zagrebu te na pristupačan način omogućuje lokalnom stanovništvu i njihovim gostima da se upoznaju s bogatom kulturnom i povijesnom baštinom Lopara.

Outdoor izložbom u ljetnim mjesecima nastoji se educirati lokalno stanovništvo te približiti iznimnu arheološku baštinu turistima

Edukativne radionice za djecu i šetnja Zaštićenim krajobrazom u sklopu Rapske noći istraživača

U dijelu programa Rapske noći istraživača, 5. listopada u Loparu su održane dvije edukativne radionice za djecu te šetnja Zaštićenim krajobrazom Lopar. Pod vodstvom Maje Hrustić djeca mlađeg uzrasta su kroz razgovor, kreativno izražavanje i igru naučila ponešto o svjetlu i tome što u našoj okolini svijetli. Oni malo starijeg uzrasta, pod vodstvom Ane Marije Tomaš, igrajući se geodetektiva, saznali su čime se bavi geologija, kako nastaju stijene, minerali, fosili, a možda najzanimljiviji dio radionice bio je upoznavanje različitih uzoraka. U popodnevним satima za sve zainteresirane uslijedila je poučna šetnja Zaštićenim krajobrazom Lopar uz vodstvo Tihomira Marjanca. Loparski dio programa Rapske noći istraživača organizirali su udruga Pro-GEO Hrvatska i Centar za kulturu Lopar uz potporu Općine Lopar.

Igranjem geodetektiva do novih znanja iz područja geologije

MREŽNI PROGRAMI

KineDok - projekcije dokumentarnih filmova alternativne distribucije

KineDok 2019.
projekcije dokumentarnih filmova
Ulaz slobodan!

Prostor DVD-a Lopar, 19,00 sati		Kino Rab, 19,00 sati	
Četvrtak, 07.11. SVAKI ZID SU VRATA Elitza Guerguieva	Četvrtak, 14.11. TARZANOVI TESTISI Alexandru Solomon	Četvrtak, 21.11. DANI LUDILA Damian Nenadić	Četvrtak, 28.11. ZAROBLJENA ŽENA Bernadett Tuza-Ritter

Organizator: Susjedstvo otok Rab
Rijeka 2020 EUROPEAN CAPITAL OF CULTURE
EUROPSKA UNIVERZITETNA RIJEKA
P3
OPĆINA LOPAR

KineDok zajednički je projekt sedam europskih filmskih organizacija za alternativnu distribuciju kreativnih dokumentaraca. Njegov cilj zainteresirati je širu publiku za dokumentarni film, predstaviti autore i njihove filmove publici te razviti dijalog o društveno važnim temama. Susjedstvo otok Rab u okviru PP 27 susjedstava – Rijeka 2020 – Europska prijestolnica kulture ove je godine ponovno uključeno u taj program te su u Loparu i Rabu prikazani filmovi: Izlaz (2. srpnja), Svaki zid su vrata (7. studenog), Tarzanovi testisi (14. studenog), Dani ludila (21.11.) i Zarobljena žena (28.11.). Projekcije filmova organizirali su Centar za kulturu Lopar i Pučko otvoreno učilište Rab uz potporu Rijeke 2020 d.o.o.

KULTURNO – ZABAVNE MANIFESTACIJE

Mesopust – najluđi dan u godini

Karneval je po tradiciji u Loparu posebno vrijeme u godini. Iz ormara se vade klobuci, vizere, šeširići, kurdelice, zvončići... i pažljivo se vrše pripreme za najluđi dan u godini - Mesopust. Kako bi se podigao adrenalin i podesile glasnice, u prostorijama DVD-a tijekom veljače organizirana su druženja kako bi Pučki pjevači prenijeli svoje umijeće pjevanja tradicijskih loparskih napjeva na mlađe naraštaje. Za najmlađe su organizirane dvije maškarane zabave, a u petak uoči Mesopusta mjestom je ponovo prošla šarena povorka dječjih maski. Nakon povorke, u šatoru na školskom dvorištu djecu je zabavljao klaun uz glazbeni program. Nastup malih loparskih maškara na Dječjoj karnevalskoj povorci u Rijeci bio je brojniji nego ikad. Pedesetak maškarane djece, desetak maškaranih roditelja, odlično odrađena koreografija u pratnji miha zaslužuju same pohvale. U nedjelju, na dan tzv. Fešte, mali loparski maškari obilazili su mjesto uveseljavajući domaćine koji su ih nestrpljivo čekali, a za njih je upriličen i doček dobrodošlice u šatoru ispred škole. U isto vrijeme odrasli loparski maškari nastupili su na Međunarodnoj karnevalskoj povorci u Rijeci promovirajući tradiciju i običaje brojnim posjetiteljima i gledateljima putem malih ekrana. U ponedjeljak uoči Mesopusta podignute su zastave na Melu i Mućelu pa su se brojni samoraški i sajuški maškari već rano ujutro na dan Mesopusta okupili oko svojih barjaka, jedva čekajući da krenu u pohod po mjestu. Nakon napornog dana, okupljanje u centru mjesta bilo je zaista spektakularno, a sve je pratilo budno oko HRT-ove kamere koja je snimala novu emisiju o loparskim maškarima. Fešta u šatoru trajala je do dugo u noć uz Matu Bulića te brojnu publiku iz svih mjesta na otoku.

Fešta u šatoru uz Matu Bulića

Pokladni mesopusni običaji u Loparu – najočuvanija tradicija na otoku

Maškarana zabava za najmlađe uz animaciju klauna

Rajskom plažom nakratko zavlada- li superjunaci

Festival skulpture u pijesku godinama oduševljava posjetitelje poznate Rajske plaže, a najviše veselja donosi djeci. Tema prošlogodišnjeg festivala koji je trajao od 11. do 14. lipnja bili su superjunaci. Četiri dana talentirani skulptori na jakom suncu izrađivali su prava umjetnička djela, dok cijelu plažu nisu preplavili akcijski junaci od pijeska i vode. Hulk, Superman, Groot, Iron Men i Thor samo su neki od spektakularnih junaka koji su zaposjeli jednu od najljepših plaža na Jadranu.

Posljednjeg dana festivala stručnom žiriju pridružilo se i troje posjetitelja i ocijenilo superjunake i njihove vrijedne stvoritelje. Veliku pobjedu odnio je Hulk mladih skulptorica Mirne Savić i Roberte Mikelić. Drugo mjesto osvojili su August Popijač i Petar Popijač za Supermana, a treće mjesto pripalo je Ivi Mihanović za Groota. Osim skulptura, ocjenjivale su se i fotografije na temu loparskog pijeska. Ove godine prvo mjesto osvojio je Tomislav Perić fotografijom Tuširanje ratnika, drugo mjesto portretom Hulka osvojila je Marija Kordić, dok je treće mjesto osvojio prošlogodišnji pobjednik Antonio Ivčić.

Simpatični Groot Ive Mihanović odnio je 3. nagradu

Tuširanje ratnika Tomislava Perića proglašeno je najboljom fotografijom

VREME PLOV DOGAĐANJA

Sudionici 8. Festivala skulpture uz pobjedničku skulpturu Hulka umjetnica Mirne Savić i Roberte Mikelić

Drugonagrađena skulptura Supermana uz autore, braću Augusta i Petra Popijača

Zahvalnice svim sudionicima i medalje uručili su zamjenik načelnika Općine Lopar Dominik Paparić, direktor Ureda TZO Lopar Marin Mušćo i ravnateljica Centra za kulturu Lopar Tonka Kavran. Direktor TZO Lopara Marin Mušćo na kraju je zahvalio prvenstveno svim umjetnicima na velikom trudu pri izradi i dovršetku ovih prekrasnih skulptura te na svemu što je ova manifestacija tokom godina donijela Loparu i otoku Rabu.

„Posebno bih zahvalio idejnom začetniku ovoga festivala, akademskom slikaru Zlatku Kauzlariću Ataču i njegovoj nasljednici na mjestu umjetničke voditeljice festivala Pauli Banić. I ovaj, osmi po redu festival, smo uspješno priveli kraju te zahvaljujem svim sudionicima koji su četiri dana na jakom suncu izrađivali ove predivne skulpture. Posebno nas veseli posjećenost festivala i oduševljenje svih koji su se susreli s našim superjunacima te količina fotografija koja putem društvenih mreža obilazi cijeli svijet“, izjavio je Marin Mušćo, direktor TZO Lopar.

Nakon proglašenja pobjednika, zabava uz superjunake nastavljena je do kasno uz noć u ritmu hitova grupe ABBA i koreografirano osvjetljenje skulptura. Pod pokroviteljstvom Općine Lopar, Turističke zajednice Raba, Karlovačkog i Romerquelle, manifestaciju su organizirali Turistička zajednica Općine Lopar i Centar za kulturu Lopar.

Festival skulptura u pijesku pokrenut je 2012. godine inicijativom akademskog slikara prof. Zlatka Kauzlarića Atača u suradnji TZO Lopar i Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu. U početnoj fazi bila je to radionica kiparstva namijenjena isključivo studentima likovnih akademija u Hrvatskoj te je kroz godine postao internacionalni festival na kojem su sudjelovali mladi umjetnici i studenti umjetnosti iz cijeloga svijeta (Španjolska, Rumunjska, Litva, Norveška, Švedska, Mađarska, Bugarska, SAD, Italija) zahvaljujući angažmanu akademske kiparice Paule Banić koja kontinuirano vodi festival posljednjih šest godina. Cilj je umjetničkom intervencijom na prekrasnoj Rajskoj plaži, kroz stvaralački proces tj. nastajanje skulptura, animirati cijelu plažu i na taj način pružiti dodatnu vrijednost u turističkoj promociji Hrvatske. Sama plaža pretvara se u veliki pješčanik, jednu veliku igraonicu te budi zaigranost i maštu ne samo kod djece, nego i kod odraslih.

Uz koreografiranu rasvjetu i hitove grupe ABBA brojna je publika uživala u završnici Festivala skulpture u pijesku

Loparska noć - turistička prezentacija lokalne tradicije i običaja

Na ovogodišnjoj 13. Loparskoj noći, održanoj 12. kolovoza, gotovo 150 kostimiranih protagonista omogućilo je posjetiteljima kratko putovanje u prošlost. Tzv. povratak korijenima ove je godine privukao tisuće oduševljenih turista i mještana koji su se ovom prilikom i okušali u brojnim, gotovo zaboravljenim, zanatima. Posjetitelji su mogli vidjeti loparsku narodnu nošnju, loparske maškare, razne uporabne predmete i alate koje su koristili naši preci, a mogli su se uključiti i u pojedine radionice te primjerice vidjeti kako se preša grožđe, kleše kamen, krpa mreža, melje žito žrnima, pravi salsa od domaćih pumidora, vjenčići od smokava i ostale loparske zanate i običaje. Posebnu pažnju privukli su lokalni ribari koji su pred plažom Mel pokazali kako se nekada lovilo mrežom potegačom. Dakako, najviše posjetitelja privukao je ispraćaj sv. Marina. Prema legendi sveti se Marin prije više od 17 stoljeća rodio u Loparu. Izučivši klesarski

Vrtuljku u košarama najviše su se obradovali najmlađi

Prezentacija folklornih običaja jedan je od najvažnijih segmenata Loparske noći

zanat, krenuo je na drugu obalu Jadranskog mora i na brdu Titan osnovao San Marino koji se smatra najstarijom republikom u Europi. Loparani su vrlo ponosni na podrijetlo sv. Marina te mu u sklopu Loparske noći priređuju simbolični ispraćaj uz atraktivan vatromet. Nakon ispraćaja, vratili smo se u sadašnjost te je brojne okupljene do dugo u noć zabavljala grupa Saturnus. Punini doživljaja doprinijela je gastronomska ponuda Imperial Riviere, kao i domaći autohtoni proizvodi lokalnih udruga i OPG-ova spravljani po tradicionalnim recepturama poput sočiva, šuljčića, fritula i drugih delicija. Loparsku noć organizirali su Centar za kulturu Lopar i Turistička zajednica Općine Lopar uz pomoć brojnih volontera te uz potporu Općine Lopar, Valamar Riviere d.d., Römerquelle-a i Karlovačke pivovare d.o.o.

Pučko pjevanje važan je segment nematerijalne kulturne baštine Lopara

Loparska noć prilika je za učenje starih zanata

Legenda o podrijetlu sv. Marina Loparanima je vrlo važna

Kostimirane glazbene i plesne skupine zabavljale tisuće posjetitelja na 8. Samba Paradise Festivalu

Desetak plesnih i glazbenih skupina te više od 60 kostimiranih plesača i svirača zabavljalo je tisuće posjetitelja do kasnih noćnih sati na osmom Samba Paradise Festivalu. Manifestacija koja je u Loparu postala već tradicionalna, okupila je vrsne plesače poznate brazilske sambe iz cijeloga svijeta, capoeiriste, plesače s vatrom, maskote i brojne druge zabavljače koji su gostima priuštiti pravi brazilski zabavno-scenski spektakl. Samba Paradise Festival prvi put je održan 2012. godine, a ove je godine privukao plesačice i plesače iz Brazila, Ukrajine, Rusije, Mađarske, Slovenije, Srbije i Hrvatske. Izvrsno vrijeme i dobra priprema doprinijeli su da ovo bude najbrojniji festival do sada, i po broju sudionika u programu i po broju posjetitelja, što je pokazatelj da festival ima svjetlu budućnost. Turistima iz raznih zemalja pružen je doživljaj kakav se ne može svugdje doživjeti. Rajska plaža, divni ljudi i strastveni zaljubljenici u latino ritmove, bogata gastronomska ponuda te podrška sponzora i zajednice – sve je to dio ovog jedinstvenog glazbeno - scenskog spektakla. Manifestaciju je organizirala Turistička zajednica Općine Lopar u suradnji s Centrom plesa Split te uz potporu Općine Lopar, Imperial Riviere d.d., Heinekena, Römerquelle-a i Coca-Cole.

Nikad programom bogatiji i posjećeniji Samba Paradise Festival

Atraktivnim kostimima i zavidnim plesnim vještinama, plesačice plijene pažnju publike

Povratak u prošlost uz zvuk miha i drugih tradicijskih glazbala

U loparskom parku Kapić posljednjeg dana kolovoza održan je Eko-etno fest, manifestacija koja se, s ciljem očuvanja lokalne tradicije i narodnih običaja, već petu godinu zaredom održava uoči blagdana Male Gospe i Dana Općine Lopar. Tijekom subotnjeg poslijepodneva posjetitelji su mogli obići sajam autohtonih proizvoda, a u večernjim satima uslijedio je središnji dio manifestacije; Smotra miha popraćena plesnim nastupima folklornih skupina i izvedbama vrsnih instrumentalista - ne samo na mihu, već i na drugim tradicijskim glazbalima. U programu su sudjelovali svirači miha Dario Šupraha, Anđelo Brna, Bruno Škarić i Gabrijel Guščić (Pag, Rab), svirači sopila Ivan Kosić i Zlatko Volarić iz Udruge sopaca otoka Krka, dječja folklorna sekcija Kulturno-umjetničkog društva San Marino, folklorna sekcija SRK Tunera, loparski Pučki pjevači te Stjepan Večković i članovi Hrvatskog gajdaškog orkestra. Manifestaciju je organizirao Centar za kulturu Lopar uz potporu Ministarstva kulture RH, Turističke zajednice Općine Lopar i Općine Lopar.

Mali čuvari otočne tradicije

Sopci otoka Krka predstavili dvoglasje tjesnih intervala uvršteno na UNESCO-ovu Reprezentativnu listu nematerijalnih kulturnih dobara čovječanstva

Hrvatski gajdaški orkestar na čelu s velikim poznavateljem tradicijskih glazbala Stjepanom Večkovićem

Folklorna i glazbena baština okupila mnoštvo u Kapiću

Proslava jednog od najvećih otočnih blagdana

Tradicionalna proslava Male Gospe i Dana Općine Lopar mještanima je jedno od najznačajnijih događanja u godini koje je, uz vjerski i protokolarni dio, redovito popraćeno i bogatim kulturnim, zabavnim i sportskim aktivnostima. Program je otvoren 31. kolovoza 5. Eko-etno festom tj. smotrom miha i sajmom autohtonih proizvoda. 6. rujna započeo je 26. Malonogometni turnir Mala Gospa, a u predvorju Općine Lopar predstavljena je izložbe 40 godina rada Vodovoda Hrvatsko primorje – južni ogranak d.o.o. Senj. Istog dana održana je svečana sjednica Općinskog vijeća Općine Lopar popraćena koncertom klape Kolapjani u TN San Marino. Na svečanoj sjednici okupili su se brojni uvaženi gosti i suradnici kojima je prezentiran rad Općine Lopar i postignuća u prethodnoj godini, a dodijeljene su i godišnje nagrade i priznanja pojedincima i institucijama za iznimna postignuća i doprinos u radu i životu zajednice. 7. rujna Moto klub Rab održao je svoj tradicionalni susret na Sorinju. Sam blagdan Male Gospe, 8. rujna, protekao je u duhu vjerske svečanosti te je tijekom dana u crkvi Rođenja Marijina služeno više svetih misa u kojima su učestvovali brojni vjernici iz svih mjesta na otoku. Proslava ovog velikog blagdana nije mogla proći bez tradicionalnog sajma i zabave u šatoru. Stotine posjetitelja, uz Pučke pjevače i KUD San Marino, zabavljali su do dugo u noć tamburaški sastav Lobby i Trio Marinero, a zvijezda večeri bio je Joško Čagalj - Jole. Za bogatu gastronomsku ponudu pobrinula se Imperial-Riviera d.d.

Svečana sjednica OV-a uz brojne uvažene goste

Brojni vjernici okupili su se u Loparu za Malu Gospu

Do dugo u noć okupljeno mnoštvo u šatoru zabavljao je popularni Jole

Blagdanski šušur

Prosinac je, uz ljetne mjesece, najživahniji mjesec u godini. Božićno - novogodišnji program ove je godine započeo obilježavanjem blagdana sv. Nikole koje je obuhvaćalo predstavu i darivanje najmlađih te tradicionalno hodočašće brodicama, blagoslov brodica i sv. misu u kapeli sv. Nikole na Sorinju.

Tradicionalno hodočašće na Sorinj

Blagdanskoj uvertiri pridonio je Božićni sajam koji je održan 16. prosinca na školskom igralištu. Započeo je upriličenjem živih jaslica – dolaskom Bogorodice i Josipa u betlehemsku štalicu te poklonom kraljeva i pastira. Uprizorenje su pjesmom uveličali loparski Pučki pjevači te klape Užanca i Lapor. Nakon toga, uslijedio je sajam DV Pahuljica i učenika PŠ Lopar. Prvo školarci, a zatim vrtićarci zapjevali su okupljenima nekoliko božićnih pjesmica, a kao i prethodnih godina, uz mnogo buke i prigodne darove najveću radost mališana izazvali su moto - mrazovi iz Moto kluba Rab. Uz sudionike programa, u pripreme aktivnosti Božićnog sajma bili su uključeni i članovi UVDR-a Lopar, Udruge ovčara Lopar, DVD-a Lopar i KUD- a San Marino te TZO Lopar, CZK Lopar i Lopar Vrutak d.o.o. Blagdanski šušur nastavljen je u znaku zajedništva i druženja - Malonogometnim turnirom udruga u organizaciji MNK Lopar 21. prosinca te Božićno – novogodišnjim turnirom u briškuli i trešeti u organizaciji DVD-a Lopar koji je održan na blagdan sv. Stjepana. Godina je ispraćena u duhu tradicije – starim loparskim običajem tiranja latin koji KUD San Marino nastoji oživjeti.

Sv. Nikoli najviše se raduju najmlađi

Uprizorenje živih jasli uz pjesmu klapa Užanca i Lapor te Pučkih pjevača

Ispraćaj godine uz običaj tiranja latin

GASTRO MANIFESTACIJE

Krumpirfest

Loparski krumpir, koji je kroz povijest othranio brojne generacije Rabljana, jedinstvenog je okusa zbog specifičnog sastava tla i soli koju donosi bura. Loparani su mu odali posebnu počast uvrstivši njegov cvijet u svoj općinski grb, a ugostitelji s ponosom pripremaju delicije s domaćim krumpirom. Od 11. do 18. lipnja u pet ugostiteljskih objekata u Loparu (Lanterna, San Marino, Navigator, Porto i Mel) nudila su se jela na temu loparskog krumpira. Ocjenjujući jela u dvije kategorije - najbolje tradicionalno jelo i najbolje inovativno jelo - objekte su obišli Radovan Marčić, član žirija Masterchefa Hrvatska, Mladen Šcerbe i Marin Mušćo. Najbolje tradicionalno jelo, juha od krumpira s čipsom od slanine, spremljeno je u restoranu San Marino. U kategoriji inovativnih jela treće mjesto pripalo je buffetu Mel za palačinke od krumpira s povrćem, drugo mjesto bistrou Lanterna za pizzu s krumpirom, sirom i hobotnicom, a prvo mjesto jednoglasno je pripalo buffetu Porto za njihove pržene rollice od krumpira punjene mozzarelom i uvaljane u sezam. Završna fešta upriličena je na Rajskoj plaži ispred AC San Marino, uz gastro ponudu Imperial Riviere d.d. također na temu krumpira. Priznanja za najuspješnija jela dodijelio je Radovan Marčić, a zahvalnice članovima žirija uručio je predsjednik OV-a Općine Lopar, Dino Ivanić.

Krumpir – namirnica na kojoj se baziraju brojna tradicionalna, ali i inovativna jela

Pumidorfest

Kažu da za onog tko jednom kuša loparski pumidor druge sorte jednostavno ne postoje. Zbog specifičnog sastava tla, kao i svo povrće koje raste na buri izloženom loparskom polju, intenzivnog je okusa. Kao što mu i sam naziv govori – zlatna jabuka, izvrсна je namirnica za spravljanje brojnih jela. Manifestacija Pumidorfest prava je prilika za sve posjetitelje Lopara da se u to uvjere! Autohtona jela na temu loparskog pumidora nudila su se cijeli tjedan sredinom kolovoza u restoranima Lanterna, Feral, Stella i Porto, a završna fešta s bogatom gastronomskom ponudom na temu pumidora održana je na Rajskej plaži. U natjecanju u spremanju najbolje salse u kotliću sudjelovalo je šest ekipa, a pobjedu su odnijeli Dino Matahlija i njegova pomoćnica Adriana Demjanova iz Slovačke, drugo mjesto pripalo je Daliboru Jakucu i Damiru Horvatu, a treće članovima UVDR-a Rab Josipu Deželjnu-Bepu i Zlatanu Ceru. Odlično posjećena fešta uz glazbu i delicije u režiji Imperial Riviere d.d. potrajala je do kasno u noć!

Natjecanje za najbolju salsu u kotliću

Pobjednik natjecanja u sklopu Pumidorfesta

Ribarske fešte kao podsjetnik na tradicionalni život uz more i s morem

Prezentacija tradicionalnog ribolova mrežom potegačom u izvedbi članova UVDR-a Lopar, ugodan ambijent tik uz more, lagana dalmatinska glazba, bogata gastronomska ponuda Imperial Riviere d.d. s mirisom ribe na gradelama, zabavne igre i još mnogo toga, dobitna su kombinacija za zabavu i uživanje brojnih loparskih turista tijekom ljetnih mjeseci. Tako je i protekle godine organizirano nekoliko ribarskih fešti, od Rajske plaže, preko Livačine, do platoa Mul, koji uz sve navedeno nudi i nezaboravan zalazak sunca.

Prezentacija tradicionalnog ribolova mrežom potegačom prava je turistička atrakcija

Jedna od brojnih ribarskih fešti tijekom turističke sezone

SPORTSKE MANIFESTACIJE

Izvor: Hrvoje Hodak, Rab danas

3. dionica jedne od najjačih svjetskih utrka Mitas 4 Islands MTB Stage Race ponovno na našem otoku

Riječ je o etapnoj brdsko biciklističkoj utrci koja se vozi isključivo u timovima po dva vozača, a tijekom koje su natjecatelji u 4 dana prošli oko 270 km i popeli se ukupno oko 5.000 metara te posjetiti najljepše lokacije na otoku Krku, Rabu, Cresu i Lošinj. Iako je rapska etapa prilično brza i ne toliko tehnički zahtjevna, kiša koja je dan prije dobroano natopila različite tipove terena po kojima je trasirana živopisna MTB utrka po otoku Rabu, učinila je čitavu dionicu zahtjevnijom, opasnijom i izazovnijom. Suorganizatori ove u svjetskim razmjerima doista velike etapne brdsko biciklističke utrke, Valamar Riviera te turističke zajednice Grada Raba i Općine Lopar, osigurali su prigodne poklone za pobjedničke timove rapske etape koji su im svečano uručeni na Rajsnoj plaži.

Start i cilj ove u svjetskim razmjerima doista velike etapne brdsko biciklističke utrke bio je u Loparu

Jedinstveni i vrlo atraktivni start rapske etape 4 Islands MTB utrke bio je na trajektu Krk u trajektnoj luci, a nakon prevaljenih 65 km po krškom krajobrazu Kamenjaka, brdovitim predjelima Supetarske Drage i Mundanija, šumskim i obalnim pejzažima Kalifronta i Kampora, cilj je bio ponovno u Loparu, no ovoga puta na svjetski poznatoj Rajsnoj plaži, gdje je upriličeno i svečano proglašenje pobjednika.

Gotovo 500 trkača utrkivalo se prekrasnim krajolicima otoka Raba na 13. Continental Rab Island Trailu

Petstotinjak trkača iz sedam zemalja okupilo se na 13. izdanju Continental Rab Island Traila, a svoju snagu mogli su odmjeriti na tri različite staze u dužini od 25, 15,5 i šest kilometara. U ženskoj konkurenciji, na najdužoj i najzahtjevnijoj stazi Challenger na 25 kilometara, među nekolicinom rapskih trkača koji su nastupili na ovogodišnjem Rab Island Trailu, posebno se istaknula Anamarija Grgurić (Tk Do-PunteNazad) koja je sa startnim brojem 407 osvojila izvrsno drugo mjesto s vremenom 3:07:06, odmah iza pobjednice kategorije Nataše Aljančić (2:47:51) iz slovenskog Pustolovec Rajda, dok je u muškoj kategoriji najbrži bio Daniel Krstulović Opara, član HPD Mosor Sikire. Pobjednica Active kategorije na 15,5 kilometara je individualka Nina Strauss iz Austrije, a u muškoj kategoriji Slovenac Boštjan Pintar, također individualac. Najbolji na Light stazi od 6 kilometara bili su domaći trkači Maja Ena Ljuba iz BK Faust Vrančić i individualac Igor Ružić. Start dviju dužih dionica bio je u gradu Rabu, a najkraće s Rajske plaže. Atraktivan cilj za sve kategorije bio je na Rajskej plaži u Loparu.

Osmu utrku iz kalendara Treking lige Hrvatske obilježili su i izvrsni vremenski uvjeti koji su trkačima omogućili da stazu prođu što brže i tako ostvare najbolje osobne rezultate. „Ovogodišnje izdanje jedne od najdugovječnijih trail utrka na Otoku sreće oduševilo je sudionike svojom egzotikom i jedva čekamo 14. uzastopno izdanje 2020. godine koje će zbog osjetnog produljenja sezone biti pomaknuto na jesen“, istaknuo je nakon utrke Šimun Cimerman, organizator Treking lige.

Otok sreće prijatelj je sporta što dokazuje i činjenica da se upravo na Rabu nalazi više od 100 kilometara pješačkih i biciklističkih staza. Continental Rab Island Trail od samih početaka financijski i organizacijski podržavaju Turistička zajednica Grada Raba i Turistička zajednica Općine Lopar.

Cilj utrke za sve kategorije bio je na Rajskej plaži

Piše: dr. sc. Ana Konestra, Institut za arheologiju

Prapovijesna i rimska baština Lopara u fokusu arheologa - rezultati arheoloških istraživanja 2019. godine

Od 2013. g. Institut za arheologiju iz Zagreba provodi istraživanja u sklopu projekta Arheološka topografija otoka Raba pa, iako je projektom obuhvaćen cijeli otok, posljednjih su godina istraživanja posebno usredotočena na Lopar. I to ne slučajno. Naime, upravo je na loparskom poluotoku utvrđeno nekoliko lokaliteta koji iznenađuju svojom očuvanošću i posebnostima koje dosad nisu utvrđene, kako na otoku, tako i na širem području Kvarnera. Osim toga, specifična geologija Lopara omogućuje provedbu multidisciplinarnih geoarheoloških istraživanja koja, zahvaljujući suradnji s arheolozima i geolozima sa Sveučilišta Cardinal Stefan Wyszyński iz Varšave, pomažu u razumijevanju ne samo arheoloških ostataka, već i krajolika u kojem su smješteni.

U sklopu istraživanja 2019. g. obuhvaćen je veći broj lokaliteta na kojima su provedena geofizička snimanja ili su tek determinirani reambulacijama. Međutim, svakako valja izdvojiti one lokalitete na kojima su se provodila iskopavanja: Kaštelinu i uvalu Podšilo u Loparu. Valja naglasiti kako u istraživanjima sudjeluju brojni studenti iz Poljske i Hrvatske te vanjski suradnici, kao i arheolozi iz Arheološkog muzeja u Zagrebu, što omogućava sveobuhvatan pristup lokalitetima različitih razdoblja i karaktera.

Željeznodobno naselje na Kaštelini u Loparu

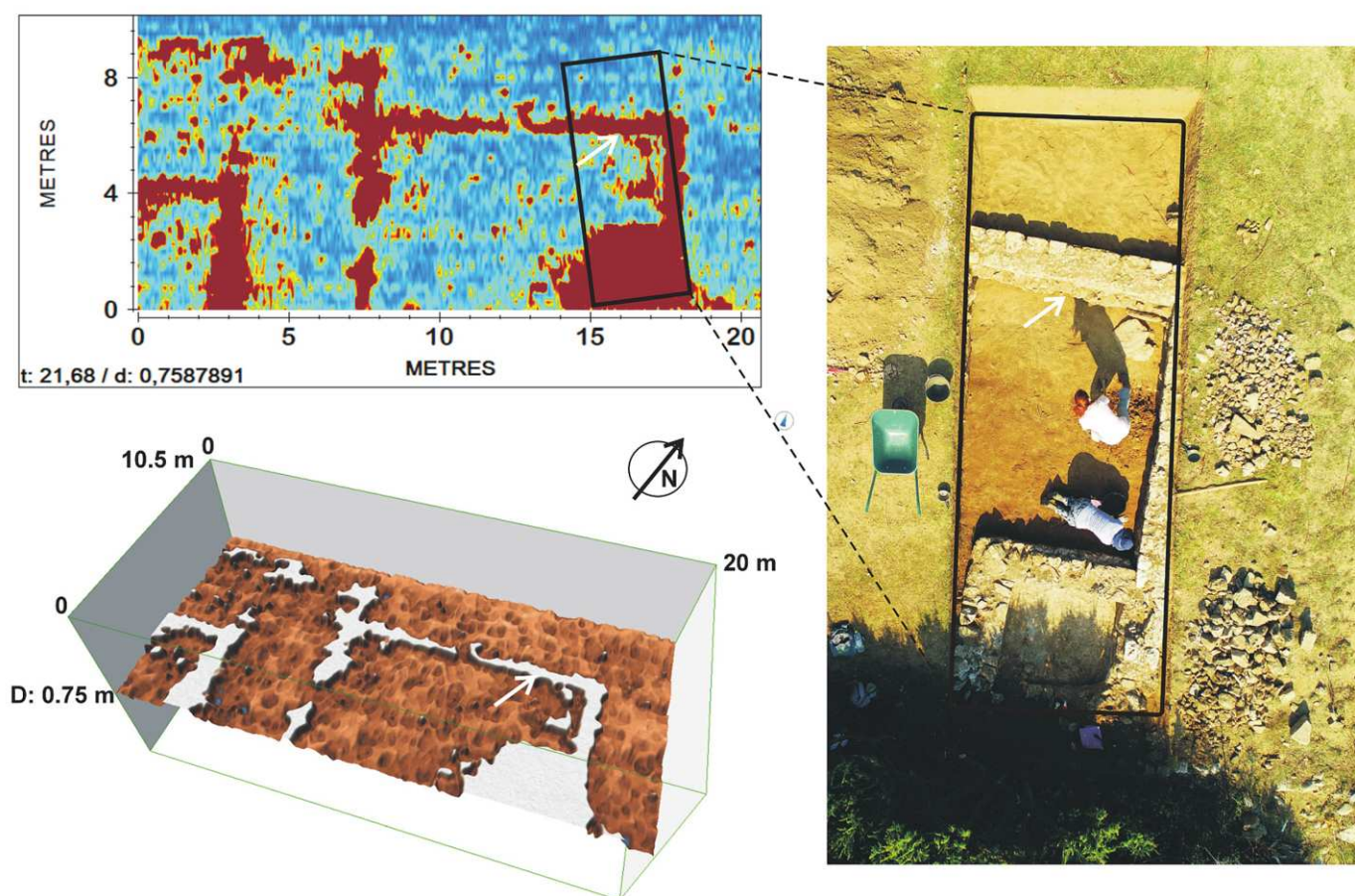
Tijekom 2018. g. na poluotoku Kaštelina u istočnom dijelu Lopara provedena su geofizička snimanja čiji su rezultati ukazali na mogućnost da se ovdje nalaze ostatci nekoliko četvrtastih objekata, a utvrđene su i pojedine takozvane „anomalije“ kružnog oblika. Prema određenim značajkama bilo je također moguće pretpostaviti kako je riječ o ostacima koji su gorjeli, odnosno o drvenim strukturama koje je zahvatio požar. Iskopavanjem koje je provedeno u rujnu 2019. g. te su pretpostavke potvrđene i na svijetlo dana, nakon gotovo 2500 godina, došli su ostaci požarom zahvaćene kuće građene drvenim gredama i zapečenom glinom, a koje je kroz stoljeća čuvao nataloženi sloj pijeska debeo gotovo dva metra. Upravo tako debeli nanos sedimenta i činjenica da su građevine gorjele osigurali su vrlo dobru očuvanost drveta pa se na njemu već provode analize kako bi se ustanovile vrste koje su korištene za gradnju. Osim toga, istraživanjima je potvrđeno i da se u slučaju kružnih „anomalija“ radi o ognjištima koja su korištena za kuhanje. Ostali, takozvani sitni nalazi, mahom ulomci keramičkih posuda, također su dali zanimljive podatke jer su, osim lokalno proizvedenog posuđa za kuhanje, ustanovljeni i ulomci finijeg posuđa koje potječe iz grčkih kolonija srednje Dalmacije ili iz Italije, kao i predmeti koji govore o preradi vune. Karakteristike sitnih nalaza i datacije dobivene radiokarbonskom metodom iz drvene građe se poklapaju te datiraju strukture u 4. stoljeće prije Krista, odnosno u željezno doba. Iako je za sada istražen tek manji segment jedne kuće, zahvaljujući rezultatima prethodnih snimanja, možemo sa sigurnošću reći da je riječ tek o jednoj građevini većeg naselja koje se prostire na rtu Kaštelina. Ove su godine snimanjima obuhvaćena kopnena područja nedaleko Kašteline s ciljem pronalaženja nekropole, odnosno groblja ovog naselja, a čije se postojanje naslućuje već desetljećima na temelju ranije prikupljenih slučajnih nalaza i saznanja lokalnoga stanovništva.

Recentnim arheološkim istraživanjima otkriveno je željeznodobno naselje na rtu Kaštelina

Rimska vila u uvali Podšilo

Već 2009. g. kada je istražena keramičarska peć u uvali Podšilo, prva takva zabilježena ne samo na otoku Rabu, već i znatno šire, arheolozi su naslućivali postojanje drugih ostataka u samoj unutrašnjosti uvale, a čiji su rasuti ostaci vidljivi duž erozijom ispranih terasa i na samom žalu. Vođeni tim saznanjem, već nekoliko godina suradnici projekta Arheološka topografija otoka Raba provode različita istraživanja u uvali, od onih geoarheoloških i geofizičkih do samih iskopavanja. Tijekom 2019. g. tako je istražen manji segment građevine koja je smještena na sjevernim obroncima uvale. Utvrđeni zidovi, već pretpostavljeni zahvaljujući rezultatima geofizičkih snimanja, građeni su vrlo pravilnim blokovima vapnenca vezanima kvalitetnom žbukom pa, osim što odaju izvrsno građevinsko znanje antičkih žitelja Lopara, govore i o dopremanju kamena s neke udaljenije lokacije. Manja četvrtasta struktura koja je ustanovljena unutar veće prostorije mogla bi ukazivati na gospodarske aktivnosti, na primjer na proizvodnju vina ili ulja. Ponovno, sitni nam nalazi odaju najzanimljivije detalje; primjerice dataciju posljednje faze korištenja ove građevine koja se smješta u 5. ili 6. stoljeće poslije Krista, kao i podatke o dopremanju namirnica i svakodnevnih predmeta iz udaljenih krajeva Mediterana. Daljnja geofizička snimanja odala su cjeloviti tlocrt građevine te je sada moguće sa sigurnošću reći da se radi o velikoj građevini sa središnjim dvorištem oko kojeg su smještene gospodarske i stambene prostorije, a sve su to značajke klasičnih rimskih vila. Posebnost ove loparske je niz okolnih, ranije istraženih građevina, koje govore o organizaciji ovog ruralnog naselja, danas bismo rekli seoskog gospodarstva, koje je svoje bogatstvo temeljilo na poljoprivredi, stočarstvu, a moguće i ribarstvu te proizvodnji keramike.

Nastavak arheoloških istraživanja u uvali Podšilo potvrdio je pretpostavku o rimskoj vili u sklopu većeg ruralnog kompleksa

Suradnja u prezentaciji kulturne baštine

Ovogodišnje aktivnosti arheoloških istraživanja dodatno su intenzivirane kroz suradnju s Centrom za kulturu Lopar i to kroz projekt Rab Archaeological (T)races, koji se provodi unutar programa 27 susjedstava - Rijeke 2020 - Europske prijestolnice kulture, u suradnji s turističkim zajednicama Lopara i Raba te Pučkim otvorenim učilištem Rab. Tako će neki od opisanih, ali i drugi arheološki lokaliteti loparskoga poluotoka, zaživjeti unutar virtualnih sadržaja i sportsko-edukacijskih staza koje se pripremaju i opremaju u sklopu projekta. U nadi da će time arheološka baština postati dostupnija i razumljivija, kako žiteljima otoka, tako i brojnim posjetiteljima, arheolozi ovom prilikom žele zahvaliti svima koji su omogućili istraživanja te pružili podršku i pomoć učinivši tako terenski rad lakšim, a posebno svim Loparanima koji su pokazali iznimno zanimanje za otkrivanje vlastite prošlosti.

Piše: Lucija Kunda, Centar za kulturu Lopar

Nasljeđe ing. A. Premužića – nekoliko crtica o Rabu

„U starijoj i staroj generaciji naših ljudi, zaslužnih za planinarstvo, ima ih, koji su više, ili manje poznati jer su se kao geografi, mineralozi, botaničari, zoolozi ili geolozi, uz stručni, profesionalni rad, bavili i planinarstvom u najširem smislu tog pojma, te su više ili manje, češće li rjeđe, sudjelovali i u planinarskoj publicistici i literaturi... No, među svima njima zasebno, potpuno odvojeno i usamljeno mjesto pripalo je ing. Anti Premužiću. On je, mada sam nije bio aktivni planinar, pridonio planinarstvu i budućim generacijama planinara svojom Velebitskom stazom toliko, da se sasvim izdvaja iz grupe naših zaslužnih graditelja planinarstva.“

Prof. dr. Mihajlo Pražić,

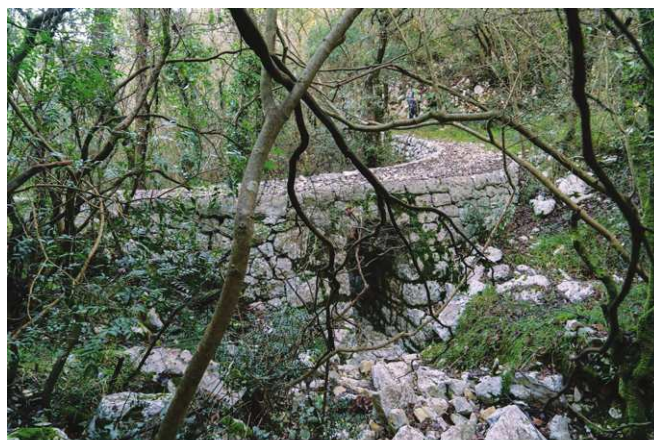
Ing. Ante Premužić, Naše planine, 1960. 1-2.

Ante Premužić (1889. - 1979.), ing. šumarstva, svojim je djelima stekao vječnu slavu među svim ljubiteljima prirode, posebice među planinarima. Onaj koji je i površno upućen u njegov rad ili karakterne osobine, raznježeno i s ponosom govori o ing. Premužiću. Staza projektirana i izvedena na Velebitu između 1930. i 1933. godine povezuje najljepše, vršne dijelove planinskog krajolika između Zavižana i Baških Oštarija, remek je djelo planiranja i odabira trase, kao i same gradnje, a staza je 2009. godine uvrštena u Registar kulturnih dobara od nacionalnog značaja. Planinu Velebit ing. Premužić istražio je temeljito i detaljno, uspinjući se prvi na mnoge vrhove i kote (posebice Rožanski kukovi) te prvi ulazeći i istražujući nekoliko špilja (Golubnjača, Varnjača...). Istraživao je područje Plitvičkih jezera, uredio turističke staze, a u špilje Golubnjaču i Vilu jezerkinju uveo je i električnu energiju. Žestoko se protivio izgradnji hotelskih objekata na Plitvičkim jezerima. Sve navedeno, i drugo, provodio je tijekom službe u Direkciji šuma na Sušaku od 1926. do 1935. godine. Kasnije, na temelju detaljnih proučavanja krša, uvijek vođen razmišljanjima o dobrobiti seljaka i gospodarstva na krškim prostorima, ing. Premužić svoja je razmatranja objavio u djelu Seljačko gospodarstvo na kršu (1940. godina). Smatrajući voćarstvo (pitomi kesten) prvim korakom ka prosperitetu krških područja, predlažući izgradnju šumskih burobrana, u tekstu nekoliko puta spominje i Rab; zadivljen je rapskom geologijom, a o loparskim zemljanim tornjevima / piramidama kaže da su mjestimično viši i od 10 m.

Ing. Ante Premužić graditelj je staza i putova i na otoku Rabu. Prva staza (1931.) prolazi dijelom Kalifronta i šume Dundo, dalje spajajući uvalu sv. Kristofor i poluotok Frkanj s uvalom sv. Eufemije. Druga staza (1932.) kreće iz zaseoka Dumići preko Vele Drage do izvora Živa voda, prema Tomašićevoj vidilici i zatim na vrh Kamenjaka. Staza je svečano otvorena 6. studenog 1932. Ideja o gradnji ipsilona koji bi povezo uvalu Mag s Kamenjakom te se dalje račvao u pravcu Lopara i Kalifronta nije u ostvarena. Projektna dokumentacija za sada nam nije dostupna. Naše vrijeme donijelo je volju i snagu za obnovom postojećih dijelova staze te za novo proučavanje djela ing. Premužića.

Tomašićeva vidilica neposredno nakon izgradnje (iz arhive Ž. Poljaka)

Dionica Premužićeve staze u Kalifrontu

Premužićeve staze omiljene su među planinarima i rekreativcima, a pojedine dionice i među biciklistima

Staze ing. Premužića remek su djelo suhozidnog graditeljstva, a prepoznatljive su po karakterističnim kamenim rubnjacima

Ante Premužić na šumskoj stazi iznad Lopara

Intenzivan kontakt ing. Ante Premužića i Rabljana očituje se, između ostalog, u izvještajima iz planinarskih glasila te u člancima ing. Premužića objavljenim u istima. Više je puta boravio na otoku u različitim ulogama, osim izgradnje staza održavši i nekoliko predavanja s temama gospodarstva i održivog razvoja otoka i razvoja turizma. Zapravo je nakon predavanja 11. ožujka 1932. godine, kada je Rab opisan kao budući turistički centar te polazna točka izleta na Velebit, uz poticaj ing. Premužića 8. lipnja 1932. osnovano je Hrvatsko planinarsko društvo Kamenjak. Jedna od prvih aktivnosti novonastalog društva bila je daljnja suradnja s ing. Premužićem koji, na njihovu molbu, započinje s trasiranjem staze prema najvišem vrhu Raba, Kamenjaku (408 m n.v.). Već spomenuto otvorenje staze popratilo je čitav niz rapskih uvažanih ličnosti, planinara, ali i ostalih stanovnika otoka jer otvorenje staze bilo je najvažnija otočna vijest tih dana. Nakon prvotnog oduševljenja, još uvijek prohodna, staza je pomalo zaboravljena od lokalnog stanovništva, a mjestimično i nije dozvoljen prolaz stazom, obzirom na danas privatne parcele.

Također, nakon mnogobrojnih planinarenja i izleta po Rabu i bližoj okolici, sedmero rapskih planinara uspješno se uputilo i u osvajanje Velebita polazeći iz Raba prema Jablancu, iz Jablanca penjući se na Alan 13. kolovoza 1932. Idućeg dana obišli su i Rožanske kukove. U tom poduhvatu koristili su, između ostalog, i pisma ing. Premužića s detaljnim uputama o usponu!

Nadalje, ing. Premužić nije u šumi Dundo samo proveo stazu već je taj mediteranski šumski raj uređivao s ciljem da postane „prirodni park“. Ministarstvo šuma i rudnika Kraljevine Jugoslavije financijskim zakonom za 1928. / 1929. godinu donijelo je odluku o stvaranju parka, a radove je za Direkciju šuma Sušak provodio ing. Premužić. Pojam nacionalni park (Plitvička jezera, Bijele stijene, Štirovača) tada nije imao strogu definiciju, kao i „prirodni park“. Za šumu Dundo bilo je namjereno urediti prilaze i staze te nekoliko pristupa izvorima vode. U različitim izvorima park se naziva i prirodnim i nacionalnim. Deset godina kasnije saznajemo da je izgradnja stala, postojeće staze održava državni lugar, sječa stabala je zabranjena, ali i da je HPD Kamenjak prestao s radom, nakon nekoliko vrlo entuzijastičnih godina.

Svakako je krajem 1920-ih godina ideja o zimskom turizmu na Rabu bila popularna, a nešto kasnije je tumači i ing. Premužić u svojim predavanjima. Prema jednom od članaka dr. Ivana Krajača, političara i Premužićevog velebitskog druga, turisti bi boravili u hotelskim kapacitetima na otoku, uživajući u blagodatima ugodnih zima i toplih otočnih proljeća; u sklopu organiziranih izleta brodomskom vezom plove u Jablanac, a zatim autobusnim linijama prema nekoliko skijališnih dolina u planinskom nizu Velebita. U idealnim uvjetima, 1,5 sat od grada Raba do velebitskog skijališta! Velebitske duge zime i debeo snježni pokrivač omogućuju skijanje od studenog do početka svibnja!

Ing. Premužić 1932. godine ima spremnu za tisak brošuru s tekstem programa rada za turističko uređenje otoka Raba. S preciznom kartom otoka za koju je i HPD Kamenjak prikupljalo što detaljnije lokalno nazivlje, ovo je izdanje trebalo dati jasne smjernice općem razvoju otoka i kvalitete života njegovih stanovnika. Iako postoje vijesti o pripremi za tisak i skupljanju donacija za tisak, je li brošura doista i tiskana – nije poznato.

Kako bi se ing. Premužić i dr. Krajač iznenadili da danas šetaju Velebitom! Snijega nema, niti zamišljenih skijališta, a od djelatnika Kuće Velebita u Krasnom saznajemo kako ove zime medvjeda populacija ne hibernira jer – nije zima! Rapski su hoteli čitave zime zatvoreni, a turista ili planinara prije proljeća ima u vrlo malom broju. Unatoč tome, Rab pamti ing. Premužića te mu zahvaljuje na svemu učinjenom za otok. „Imati Premužića“ u svojoj priči vrlo je značajno i ta bi činjenica trebala postati točkom okupljanja lokalnih snaga, turista, planinara, ljubitelja prirode i ljubitelja otoka Raba!

Piše: Tonka Kavran, Centar za kulturu Lopar

TURISTIČKA VALORIZACIJA KULTURNE BAŠTINE I SUVREMENE UMJETNOSTI U OKVIRU DVAJU PROGRAMA RIJEKE 2020 – EUROPSKE PRIJESTOLNICE KULTURE

Programski pravac 27 susjedstava

Rab Archaeological (T)races

Projektom Rab Archaeological (T)races namjera je prezentirati 30 - ak arheoloških lokaliteta na području otoka Raba *in situ* i povezati ih trima poučnim pješačkim i biciklističkim stazama ukupne duljine oko 40 km koje se prostiru na području zaštićene šume Dundo i Kalifronta (Kampor), Fruge (Supetarska Draga - Lopar) te uz obalu Lopara, a zanimljivo je da će dijelom obuhvatiti i dionice poznate Premužićeve staze koja se smatra remek – djelom suhozidnog graditeljstva. Predstavljanje projekta predviđeno je putem velike sportske manifestacije u sklopu Festivala susjedstava, a do kraja godine u planu su dodatne edukativne aktivnosti za djecu i odrasle. U okviru Programskog pravca 27 susjedstava, projekt Rab Archaeological (T)races dio je programa Rijeke 2020 – Europske prijestolnice kulture.

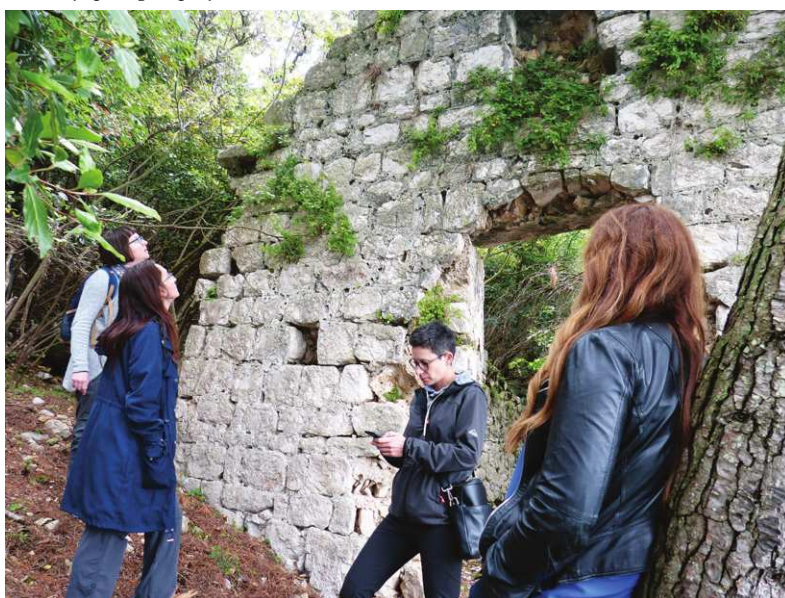

Rimska peč u uvali Podšilo

Interdisciplinarnim pristupom namjera je povećati razinu educiranosti stanovništva te usmjeriti razvoj turizma kao osnovne djelatnosti ka održivom razvoju kulturnog turizma, napose turizma kulturne baštine. Povezujući kulturu, sport i obrazovanje tj. vođeni idejom upoznavanja kulturnog nasljeđa promovirat ćemo blagodatni boravka u prirodi i aktivnog provođenja slobodnog vremena. Prezentirajući specifične lokalitete namjera je stvoriti preduvjete za rekreativne sadržaje s edukativnom komponentom tj. aktivni odmor; edukativne šetnje, planinarenja, trekking, biciklizam. Na taj način nastojat će se pobuditi interes zajednice za kulturnu baštinu kako bi njezini članovi postali suradnici nadležnim tijelima te svojevrsni čuvari i promotori te baštine. Ovim programom namjera je inicirati novi pristup kulturnoj baštini temeljen na objedinjavanju, sustavnoj nadogradnji i implementaciji postojećih znanja i iskustava u projektima koji mogu doprinijeti poznavanju, zaštiti, očuvanju i dobrom gospodarenju arheološkom baštinom otoka Raba i u godinama nakon 2020. Nositelji projekta su Centar za kulturu Lopar, Pučko otvoreno učilište Rab i Turistička zajednica Grada Raba te se provodi u suradnji i partnerstvu s Institutom za arheologiju, Pomorskim i povijesnim muzejom Hrvatskog primorja i agencijom Heritage Malta. U pojedinim segmentima u realizaciju će biti uključene i obrazovne ustanove te pojedine udruge koje djeluju na otoku.

Snimanje priloga o projektu za HRT

Kasnosrednjovjekovna crkvice sv. Mare u istoimenoj uvali

Kako bi se projekt turistički valorizirao, s dvjema otočnim turističkim zajednicama i jedinicama lokalne samouprave dogovorena je nadogradnja u vidu izrade interaktivne mobilne aplikacije koja će objedinjavati kartu poučnih staza, virtualne likove, proširenu stvarnost, igrice, sistem prikupljanja bodova i druge elemente kojima će se sadržaji nastojati približiti prvenstveno mlađoj populaciji i turistima.

Ostaci crkve sv. Pavla u Dundovu

Sporadični nalazi litike iz okolice Zidina

(foto: T. Kanazir)

Programski pravac Lungomare Art Instalacijom od lokalnih materijala i stakla Lopar postaje dijelom nove kulturno – turističke rute Kvarnera

U sklopu PP Lungomare Art, jednog od programskih pravaca Rijeke 2020 – Europske prijestolnice kulture, 10 mjesta uz obalu i na kvarnerskim otocima bit će obogaćeno trajnim umjetničkim instalacijama ili skulpturama čiji su autori renomirani suvremeni umjetnici, dizajneri i arhitekti. Nakon studijskih posjeta odabranim mjestima, autori po odabiru češkog kustosa Michala Kolečka predložili su idejna rješenja koja se temelje na reinterpretaciji prirodne i kulturne baštine te posebnostima zajednice. U Loparu je tako u 2019. godini u dva navrata boravila istaknuta japanska umjetnica Harumi Yukutake te izradila idejno rješenje za instalaciju inspiriranu lokalnim materijalima i pejzažom. Rijeka 2020 d.o.o. ovaj projekt provodi u partnerstvu s Općinom Lopar, Centrom za kulturu Lopar i Turističkom zajednicom Općine Lopar.

Renomirana japanska umjetnica Harumi Yukutake za vrijeme studijskog posjeta Loparu

Pozvana istaknuta japanska umjetnica Harumi Yukutake, prisutna na japanskoj i međunarodnoj sceni, najčešće radi u mediju stakla, a u Loparu se odlučila intervenirati u parkiću Kapić koji se nalazi u blizini trajektne luke. U svome istraživačkom procesu autorica se inspirira lokalnim materijalima, posebno pijeskom i kamenom. Prema usmenoj legendi, pijesak se u prošlosti, zbog svoga kvalitetnog sastava, iz Lopara prevezio u Veneciju i upotrebljavao za proizvodnju stakla.

Umjetnica svojim radom aludira na specifičnu kvalitetu ovdašnje prirode i pejzaža, a rezultat ovog umjetničkog pristupa jednostavan je arhitektonski prostor koji postaje sastavni dio parka.

Izvor: Rijeka 2020 d.o.o.

Piše: Marin Mušćo, Turistička zajednica Općine Lopar

Za sve ih majčica rodi...

Va današnje vrime kada je domaće pisme, ne samo kod nas nego svajdi, sve manje i manje, pravo je bogastvo imit va mestu jednu kumpaniju kako ča su naši Pučki pivači. Današnja mlađarija sve više pazi va mobiteli, kompjuteri i televiziju, a njih kako da je jušto sami Bog poslal da škapulaju domuću pismu ka se prije čula va svakin kantuniću Lopara. Iako su ljudi živili va trudu i mucu, ni trebalo puno da se na dvoru složu dva-tri od njih i da pade pisma uz kvartučić domaće bevande. I to in je bila jedina razonoda. Danas je, fala Bogu svega, ali smo svi nekako napeti boj ljudima po prirodi fali kumpanije i pisme. Zato ovi naši „mladići“ ne treba puno nagovarati da se skupu. Rečeš jednomu i za čas eto ti ih svih, jedan za drugin, kako vojska. Jedan nosi botiljun vina, drugi pod pazuhu nosi domuću kobasicu, treći bokun kruha, kapulu i brtvulinić, a ono ča je najvažnije od svega, svi va sebi nosu volju i ne daju da se zataru stare užance. Valja je Bog otil da puni force idu va penziju pa da moru veselit sebe i učit nas ki smo malo mlaji. Snimili smo mi prije par godišć i CD s njima, nabavili su se i lipi veštidi pa sada retko ka fešta Lopari more pasati a da oni ne zapivaju. Od Mesopusta, Uskrsa, Ivanje, Loparske noći, Male Gospoje, nastupov va San Marinu, pa do božićnih pisam crikvi i oko crikve, naši Pučki pivači uviče daju sve od sebe da se loparska pisma čuje. Bili su oni već više puti i na televiziji, volu oni poč i na prezentacije, pa idu i posjetit prijateljske kumpanije ke su bile kod nas (od Like do Zagorja). I niš to njima ni teško. Još ako se za usput nađe nešto za popit i poist, moru pivati tri dana i tri noći za redun ako treba. Ono ča je još najbolje od svega, oni planiraju još puno toga. Nabavit kapoti da i po zimi moru hodit na pivade, pa snimit još jedan CD da su sigurni da će ostat sled i kad oni više ne budu mogli pivati, a šli bi oni i na neku turneju malo po Sloveniji, Austriji i Njemačkoj, samo nisan siguran ki bi ih uspil od tamo vrnuti nazad! Neka njih Bog poživoi još puno godišć pa neće bit straha za našu pismu!

Mali rječnik čakavštine

Barkunada – škura

Blago – stoka

Doli – dolje

Feral – lampa za noćni ribolov

Kašnje – poslije

Laz – ulaz

Maštel – duboka posuda za pranje robe / tiješnjenje grožđa

Slahko / slaje – slatko / slađe

Štrangulin – metalna palica

Tić – ptičica

Vilovnica – vještica

Zutra – sutra

LOPARSKA BESEDA

Godišnjak Općine Lopar za 2019. godinu

Za izdavača

Josip Borić

Uredništvo

Tonka Kavran, Centar za kulturu Lopar

Marin Mušćo, Turistička zajednica Općine Lopar

Grafička priprema

Marino Gulić, Rab Bit j.d.o.o.

Lektura

Autorska

Fotografija na naslovnici

Marin Mušćo

Fotografije

Albina Andreškić, Ivana Andreškić, Nenad Debelić, Lidija Domijan Šipovac, Marina Eržić, Franko Fabo, Sonja Friedmann Štokić, Ivanka Gabrić, Zdenko Jakuc, Tanja Kanazir, Dražen Kasperek, Ratka Kaštelan, Sara Kaštelan, Tonka Kavran, Ana Konestra, Marija Kordić, Lucija Kunda, Petar Lupić, Antonija Matahlija, Marin Mušćo, Anita Pahljina, Nikola Pećarina, Tomislav Perić, Tatjana Pičuljan, Marijana Pozder, Ana Skušek Paparić, Mladen Šćerbe, Ivo Šubić, Stoja Tarbuk, NZZJZ PGŽ – Ispostava Rab, mještani i prijatelji Lopara

Tisak

Stega tisak d.o.o.

Naklada

500 komada

Izdano

Lopar, travanj 2020.

LOPARSKA
beseda

